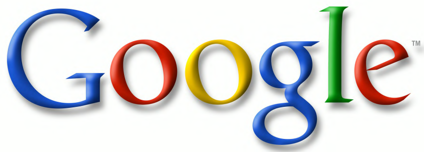

HET WONDERJAER.

HET

WONDERJAER

(1566)

HISTORISCHE TAFEREELEN

UIT DE XVIe EEUW

DOOR

HENDRIK CONSCIENCE.

ANTWERPEN,

TER DRUKKERY VAN L. J. DE CORT.

1843.

B
G

UIT DANKBAERHEID

OPGEDRAGEN

AEN DEN HEER RIDDER

GUSTAF WAPPERS

's Konings Schilder.

I.

Laet niet toe mynen soon, dat de Nederlanders van den uytheemschen verdruckt worden, ten ware dat gy u selven in een jammerlycken en gheduyrighen inlandschen oorlog wilde steken.

Keiser KAREL *aen synen soon* PHILIPS II.

SCRIVERIUS.

Het was in den jare onzes heeren 1566, den 16en der maend augusty.

De nacht was duister en de regen, die by afwisselende vlagen nederstortte, had de nare straten der stad Antwerpen tot menigvuldige waterplassen gemaekt. Geen ander licht deed zich in het verschiet aen het oog op, dan de weinige flikkerende keerskens, welke de inwooners voor de beelden ontsteken hadden. Luttel burgeren durfden zich in die tyden alleen, om middernacht, in de straten begeven; want

de verschillende gevoelens, die er alsdan heerschten, hadden ieder mensch den anderen tot eenen vyand gemaekt. De nachtwaker alleen, met piek en lanteern, doorkruiste de stad.

"Twaelf ure slaet de klok!" riep hy op dit oogenblik; en zyne schaduw verdween, als eene reuzenschim, in de zwartzusterstraet.

"Ust! — kom, hy is weg" zei toen een man, achter de pomp der veemarkt uitkomende, en werd onmiddelyk door eenen anderen gevolgd. Deze twee hadden breede hoeden op het hoofd: een wyde bruine mantel hing hun op de schouders; — verder was het niet mogelyk hunne andere kleedingstukken te onderscheiden, doordien het uitnemende donker was.

"Wel, heer Koenraet," vroeg de eene "gy zegt dat onze vrienden daer zyn?"

"Ja," antwoordde de andere "dezen nacht wordt de groote zaek beslist.—Zoo wy den schrikverwekkenden Wolfangh, met zyne bende, tot ons krygen kunnen, zal 't spel haest in gang zyn. — Kom, stappen wy wat beter aen; — my dunkt dat ik de wapenbroeders der Burgt op ons hoor afkomen."

Nu draeiden zy, met eenen loozen tred, achter het Vleeschhuis en daelden de lage Krabbestraet in. — Over de Vischmarkt tredende, vroeg de eerste:

"Wat middelen zullen wy toch in 't werk stellen om Wolfangh tot ons te trekken? Geld hebben wy niet veel; en de minste veropenbaring kan ons het leven kosten."

"Godmaert heeft alles beraemd" antwoordde Koenraet, "hy heeft zich een jong edelman beschikt, die hem veel schynt verschuldigd te zyn. — Deze zal ons tot werktuig verstrekken. — Hy ziet er een weinig spaenschgezind uit. Heden wordt hy in onze geheimen en aenslagen gewikkeld, — en, zoo hy weigert den eed te doen, welken wy allen gedaen hebben, zal ik wel maken dat hy zyne moeder niet vertellen zal hetgeen hy van ons zien of hooren kan."

Met eenen wreeden grimlach, vatte hy den dolk van zyne borst en toonde, by het licht eener Lieve Vrouw, het scherp daervan aen zynen gezel.

Stilzwygend vervolgden zy hunnen weg, tot aen de korte Peeter-Pot straet. In deze afgelegene en enge steeg bleven zy plotselings voor een huis staen; — en zachtjes lieten zy den yzeren klopper driemael op de deur nedervallen.

"Wie is daer?" vroeg eene heesche en bevende stem, door het schuifken, dat op 't midden der deur was.

"Dolk en beddelzak" was het fluisterend antwoord.

Zy werden binnengelaten en het poortje achter hen toegegrendeld.

"Eh wel! verroeste tooverheks" vroeg Koenraet, "zyn de bedelzakken hier?"

"Altemael" antwoordde het oude wyf "behalven Godmaert. Ga toch binnen! — De heeren zyn braef aen 't redeneren. Ik ben maer een' oude sloore; maer zoo ze wat minder klapten, zouden ze veel beter doen — want wie weet, of er geene latten aen het huis zyn!"

"Wat zegt gy daer, moeder?"

"Ja, ja, heer Koenraet, daer is een jonge droomer in de kamer, — en dien zou ik geen kruis betrouwen."

"Zwyg, en zorg maer voor uw eigen vel" zei Koenraet, — en hy stiet de deur der diepgelegene zael open.

Het vertrek waerin zy traden, was tamelyk wyd en ten allen kant met gouden leêr behangen. Onder het arduinen beeldwerk der berookte schouw, blaekte een klein en krakend vuer. Eene yzeren lamp met twee bekken van het verdiep dalende, zond hare stralen twyfelachtig en bleek tot in de hoeken der kamer. Op eene langwerpige tafel, waerover beken van wyn stroomden, lagen eenige opene brieven, een groote bedelzak, pistolen en dolken. In eenen hoek, stond een ebbenhouten kruisbeeld op eenen kleinen lessenaer.

Een twintigtal persoonen zaten, in zware uitgesneden stoelen, rondom de tafel. Allen hadden zy, als de twee inkomende, bruine mantels en breede hoeden. Hunne knevels waren niet, als by de Spaenjaerden, in de hoogte gekruld, maer daelden zwart en dik tot over den mond. Een dolk hing hun by eenen lederen draegband, blinkend aen den hals: gulden medaliën, waerop een bedelzak gesneden was, droegen zy op de borst; — en dit ten teeken dat zy allen den naem van Geus lief hadden, alhoewel hun dezelve uit smaed gegeven was. Menigvuldige tinnen potten stonden vóór hen op de tafel, echter waren de drinkvaten niet zoo kostelyk, mits zy allen uit houten schoteltjes dronken.

Een fraei jong edelman, had zich van dit slempend gezelschap verwyderd en zat, in diepe mymering verzonken, met het hoofd in de hand tegen den muer.

Zyne gelaetstrekken waren zuiver en ernstig. Lang van gestalte was hy, en schoone blonde hairlokken zweefden hem zachtjes over de schouders. Hy had noch mantel, noch doek, — en géén teeken der Geuzen, was by hem te vinden. Terwyl deze laetsten gryze onderkleederen hadden, was de jonker in fluweel en zyde, ten kostelykste uitgedost. Zyne linker hand leunde zwaer en achteloos, op het vergulde handvest van een lang rapier, welkers stael onder zyne drukking boog. By het inkomen van Koenraet, sloeg hy de oogen op het woelende gezelschap. Een verachtende grimlach, kwam zyn glad voorhoofd berimpelen en het woord: "Verdwaelden!" viel grommelend van zyne lippen.

"Weest gegroet! Houtappel, Van Halen, Schuermans, De Rydt, Van der Voort, — en gy allen, Broeders!" riep Koenraet, zich by de tafel nederzettende. "Welkom, welkom!" schreeuwden alle de anderen, terwyl de potten geledigd werden.

"Waer zyt gy oude zielverkoopster?" riep Van der Voort.

"Hier, hier!" antwoordde het slordige wyf, "zal ik de heeren nog eenige potten opdienen?"

"Breng maer toe" was het antwoord "de Geuzen alleen zouden de Schelde leêg drinken, ware haer nat maer zoo smakelyk, als de gedoopte wyn van moêr Schrikkel."

"Gedoopt! gedoopt!" morde het oude wyf, met eene spytige uitdrukking. — Zy week de kamer uit.

"Maer zeg my, Van Halen" vroeg Koenraet, op den eenzamen jonker wyzende "wat doet toch die opgepronkte jonkvrouw onder ons gezelschap? Hy gelykt eer een' bruiloftsgast dan een' Geus!"

"Godmaert weet alleen wat er met hem te doen staet" antwoordde Van Halen, — "en heeft verboden hem eenigen hoon toe te brengen."

" Dat geeft er niet aen!" brulde de dronke Schuermans, die dit gehoord had " eh! heer donkergeest! kom eens by de tafel! — en zoo gy, op der Geuzen gezondheid, deze schotel wyns niet ledigt, zeg ik dat gy een verbasterde Belg zyt! — Hoort gy niet jonker!" schreeuwde hy nog harder.

Nu regtte de jonge Lodewyk zich op.

"Ja" antwoordde hy "ik versta u zeer wel! — en zoo ik de gehoorzaemheid, die ik Godmaert schuldig ben, niet geheugde, zou ik u op dit oogenblik rekening over uwe lastertael vragen."

"Zyt gy edel?" schreeuwde de razende Schuermans, zynen dolk vattende.

"Edeler dan gy zelve" sprak Lodewyk, "daer gy den naem uwer voorvaderen bevlekt door een gedrag, waerover zich een zakkedrager schamen zou."

"Die hoon zal u 't leven kosten, jonker!" riep Schuermans, over de tafel springende "Hier! — melkmuil!" — en hy stiet zynen dolk op Lodewyks hygende borst; doch

eer dezelve het naekte vleesch beroerde, had de jongeling, door eene kundige tegenweer, de punt nevens zyne zyde gestuerd.

Twintig dolken flikkerden nu te gelyk in de kamer. Vele stemmen van verzoening mengden zich met de weêrgalmende slagen, die de twee strydende edelen zich toebragten. Men kon hen, door geweld noch woorden stillen. Schuermans schuimde van angstige razerny, en zocht, met eene styfhoofdige woede, de baen langs waer hy zynen dolk door Lodewyks hart zou jagen. Alle de omstaenders wilden zich te gelyk tusschen de twee edele stryders werpen: de eene stiet den anderen achteruit; er werd van alle zyden geschreeuwd; de potten rolden door het woelen van de tafel; de stoelen lagen omver; — en dusdanige verwarring ontstond er in de kamer, dat de eene den anderen niet meer verstaen kon.

Het oude wyf schreidde met bittere tranen, dat de wapenbroeders der wyk daer waren. Zy sprak van gevangenis, van galg, doch alles te vergeefs.

Schuermans wilde met geweld den jongeling dooden; doch deze, zich in levensgevaer ziende, trok zynen degen uit de scheede.

Op eenmael vloog eene strael bloeds tegen den muer, en de rampzalige Schuermans viel onmagtig op den vloer neder.

Lodewyk had de punt van zyn rapier uit de wonde getrokken en blikte met neêrslagtigheid ten gronde.

Schuermans werd met zorgend medelyden, van zyne kleederen ontdaen, en zoo veel men kon, was men bezig

met het bloed zyner wonde te stutten; — wanneer er op eens, driemael aen de deur werd geklopt.

"Och God!" riep het oude wyf "daer zyn ze!"

"Wie?" vroeg De Rydt.

"Wel de wapenbroeders!" antwoordde moeder Schrikkel.

"Houdt u allen stil" zei Koenraet "ik zal gaen zien. — Wie is daer?" riep hy by de deur.

"Dolk en Bedelzak" antwoordde eene zware stem. — En de gryze Godmaert, trad, na eenige oogenblikken, de bebloede kamer in. Verwonderd bleef hy by den ingang staen, en staerde met vergramde blikken op het roerlooze ligchaem van den gewonden Schuermans.

"Wat gaet hier om?" vroeg hy met ernstig gelaet, "hebt gy de eeden vergeten van elkander getrouw te zyn tot den dood, en uwe dolken met geen ander dan spaensch bloed te verwen? Wee hem, die tegen zynen eed, het geuzenbloed vergoten heeft!"

Allen zwegen stil, en stonden, bedrukt en weemoedig, vóór den grysaerd, dien zy zich als hoofd verkoren hadden.

"Wie heeft deze roekelooze daed begaen?" vroeg hy.

Nu vertelde Van der Voort hem de gansche zaek, welke Godmaert, niet zonder van toorn en diepen weemoed te trillen, aenhoorde. Na zyne oogen op den neêrslagtigen Lodewyk gevestigd te hebben, wendde hy zich tot den gewonden en riep met eene donderende stemme:

"Schuermans!!"

Deze, op den roep van zynen vriend en meester, ont-

sloot zyne oogen als of hy uit eenen diepen slaep ontwaekte.

"Schuermans!" sprak Godmaert hem toe "waerom hebt gy myne geboden niet nagekomen? ik zie met schroom dat weinigen van u den waren weg weten om het doel, dat wy ons voorstellen, te bereiken. — Waerom hebt gy den jongen Lodewyk gehoond?"

Schuermans, die nu, door het verliezen zyns bloeds, nuchter geworden was, na eenigen tyd zyne gedachten byeen gezameld te hebben, antwoordde met eene zwakke, doch klare stem:

"De drank had my het bloed gaende gemaekt, Godmaert. Daer in heb ik ongelyk, dat ik, tegen uwe bevelen, dien jonker niet in zynen hoek heb laten droomen. Ik vergeef hem geerne de wonde die hy my toegebragt heeft, en die, God zy geloofd, niet doodelyk is — doch één ding zweer ik: dat zoo lang die Lodewyk niet op der Geuzen gezondheid eene schotel wyns ledigt, ik hem als een Spaenjaerd zal aenzien en hem diensvolgens niet in ons gezelschap dulden zal."

"Lodewyk! Lodewyk!" riep Godmaert "weet gy niet, roekelooze jongeling, dat men voor het Vaderland, zyne eigenliefde en zyne persoonlyke gevoelens moet verzaken? — Kom hier by de tafel, en ledig op myn bevel, deze schotel."

Hy reikte het opgepropte drinkvat aen Lodewyk, die hetzelve bevend en tegen dank aennam.

"Wel nu" sprak de bange jonkheer "op aller Vaderlands-

vrienden gezondheid." En hy brugt de kom aen zyne lippen. Doch Godmaert weêrhield zynen arm met zulke kracht, dat de wyn, uit de schotel, op des jongmans fraeije kleederen stortte.

"Op der Geuzen gezondheid!" riep Godmaert "de Geuzen, zoo heeten de Vaderlandsvrienden."

Lodewyk, bleek van angst, bezag het drinkvat met wanhoop.

"Godmaert" riep hy met kracht "waer toe wilt gy my dwingen? Zal ik drinken op de gezondheid der vyanden van mynen Godsdienst? O, spaer my dit verraed!"

Op het aengezigt van Godmaert kwam eene uitdrukking die spyt en gramschap aenduidde. Het verdroot hem zeer in Lodewyk eenige tegenkanting te vinden.

"Wie zegt u," vroeg hy met bitterheid aen den jongeling, "wie zegt u, dat de Geuzen vyanden van den Godsdienst zyn?"

"O ik wilde dat zy het niet waren," sprak de jongeling in geestdrift. "Met zelfsopoffering zou ik in hunne pogingen deel nemen; want ik ook, ik zou de Spaenjaerden haten, indien zy de eenige verdedigers des Geloofs niet waren."

"Hy bemint de Spaenjaerden!" riepen de Geuzen met verontweerdiging. "Gebannen, gebannen, de verrader!"

"Ik bemin de Spaenjaerden niet!" galmde Lodewyk met kracht. "Hoort gy het wel, myneheeren, ik bemin ze niet. Myn huisgezin heeft hun zynen ondergang te wyten. Maer ik aenzie ze als den eenigsten vasten dyk, die nu de hervorming en de aenvallen tegen onzen Godsdienst nog

kan tegenhouden. Overdenkt het wel, zoo gy de Spaenjaerden verjaegt, zet gy de Nederlanden open voor ketters, beeldenbrekers en slecht gespuis van vreemde landen, dat gereed staet om, als een zwerm, onzen bodem te overstroomen en het Geloof onzer vaderen te niet te doen."

Het gelaet van Godmaert veranderde eensklaps van uitdrukking; — het werd kalm en zoet. Hy sprak tot den jongeling:

"Ik zie met hoogmoed, Lodewyk, dat gy het Geloof uwer vaderen zoo vast verkleefd zyt. Gy weet dat ik zelf dit gevoel in u gevoed heb, en dat ik u den godsdienstigsten aller Priesteren tot leidsman heb gegeven; maer het kan geschieden dat Pater Franciscus, die zich weinig met 's werelds zaken bemoeit, zich over ons gedrag en doel misgrype. Zoo ook bedriegt gy u tegenwoordig in uw gedacht over ons. Wy willen alleen tegen de vyanden onzes vaderlands stryden. Gy moet en zult ons helpen. — Het is myn wil. Geeft gehoor aen de woorden van eenen man die ouder is dan gy, en die van uwen vader de magt ontving om over u te beschikken."

Lodewyk liet mistroostig het hoofd op de borst hangen, en antwoordde zuchtend:

"Het is waer ik bedrieg my misschien. Wel aen wat gebiedt gy?"

"Drink op der Geuzen gezondheid!"

De jongeling nam het drinkvat, sloeg zyne oogen ten hemel en riep:

"O myn God, vergeef my deze zonde, indien ik eene zonde doe. — Op der Geuzen gezondheid!"

Allen, zelfs Godmaert, juichten van blydschap, als of zy over den vyand gezegepraeld hadden. Hier en daer ging er een lach op, om de vreesachtigheid van Lodewyk. Van Halen alleen bleef ernstig: de woorden van Lodewyk hadden indruk op zyn hart gemaekt en hem in diepe achterdocht gedompeld.

"Myneheeren," riep hy, "lacht niet om de gezegden van dezen jonkheer. — Hy alleen ziet misschien de zaken zoo als zy zyn."

Godmaert achtte de woordenwisseling over dit punt hoogst-schadelyk voor de uitvoering van zyne inzigten, en viel Van Halen in de rede met deze woorden:

"Wie van u, myneheeren, wenscht nog langer onder de beheersching der Spaenjaerden te blyven? — Niemand? Waerom dan getwist over een afwykend punt? Laet Lodewyk by zyne gedachte — zy is lofbaer. Hy zal ons helpen in 's landsverlossing: — vreest hem niet, want hy is een regt-zinnig en eerlyk edelman."

Van Halen naderde tot Lodewyk, en, hem de hand drukkende, sprak hy met stille stem:

"Gy zyt een braef jonker — ik geef u gelyk. — Maer zeg my: indien de Spaenjaerden tegen uwe landgenoten kwamen stryden, welke zyde zoudt gy kiezen?"

Lodewyk werd rood op deze vraeg; hy hief het hoofd op met fierheid en antwoordde:

"Ik zou myn bloed voor myne broederen vergieten. Maer indien de Spaenjaerden in ons land kwamen om het vreemd gespuis, dat er nestelt, te verjagen — dan zou ik niet aerzelen onder hunne vaendelen voor den Godsdienst te stryden."

Een handdruk was Van Haken's antwoord. Gelukkiglyk dat Godmaert deze samenspraek niet gehoord had, want hy zou gewis over dezelve niet voldaen zyn geweest.

Alles was nu weder op zyne plaets geschikt. Het oude wyf had het bloed van den wand gevaegd: de stoelen waren geregt, de potten weder gevuld; en ieder had zich in zynen vorigen zetel nedergezet.

Schuermans wilde, niettegenstaende het aendringen zyner vrienden, in de kamer blyven; om, zoo hy zegde, met Lodewyk nadere kennis te maken. Kwaed van aerd kon hy toch niet zyn, mits niet het minste teeken van haet of gramschap op zyn gelaet te lezen was.

"Laet ons nog eens drinken" sprak Godmaert "en verleent my een luttel tyds aendacht, opdat ik u uitlegge, waerom gy dezen nacht geroepen zyt."

Na gedronken te hebben sprak hy:

"Gy weet wat smaed en wat schreeuwend onregt de spaensche dwingeland en zyne aenhangers ons dagelyks aendoen; — hoe zy de Edelen onzes lands voor bedelaren uitschelden en hoe zy dezelve van alle ambten afzetten om vry en onbedwongen onze arme broederen te kunnen verdrukken. — Zy worden gewaer dat wy het juk onverduldiglyk dragen en dat de wraekzucht in onze harten gegroeid

is: zy vreezen eenen opstand die de Nederlanden aen hunne geweldenary zou kunnen ontrukken..... Daerom hebben zy nu, tegen alle onze regten, geheel ons land met spaensche soldaten omzet, opdat wy zouden gevoelen, dat wy slaven in eene wyde gevangenis zyn. Galgen en schavotten worden in alle steden opgerigt, het zwaerd des beuls werkt alle nachten in het duister.—Ja, vrienden, roept alweder : wee! wee! Zierinkx en Van Berchem zult gy niet meer zien..... Zy zyn gister avond zeer laet uit hun bed gehaeld en voor den middernacht waren hunne hoofden reeds van den kapblok gerold. Het is in den Eeckhof dat die geheime en schandelyke regtspleging gebeurt......"

Een aeklig gemor van bekneld wraekzucht, dat uit de vergadering opging, onderbrak de rede van Godmaert; — hy zelf werd rood van toorn by die aenkondiging, en riep met doffe stem :

"Hô, dat ze schrikken, die verdrukkers! De belgische leeuw zal, door de knarsing zyner tanden, wel eens de schakels der lastige ketens doorbyten...... en dan zal onze Schelde duizenden van spaenjaerden den visschen der wyde zee ten roof dragen! — Maer om de ure der verlossing te verhaesten hoeft er nu alles ingespannen te worden wat mogelyk is. Lodewyk! Luister wel naer dit. Het raekt u alleen. Wanneer een booswicht, door het noodlot sterk gemaekt, den zwakken regtzinnigen onderdrukt, mag dan deze het onregtveerdige geweld zyns vyands niet tegengaen, al waer 't door bedrog en verradery?"

"Neen" antwoorde Lodewyk "verradery, myneedigheid, mag niet gepleegd worden. Dit heeft de Godsdienst en gy zelve my geleerd."

"Dit weet ik wel, Lodewyk, doch zie wel in, dat wy niet dan door kromme wegen ons doel kunnen bereiken. Zoo wy allen als gy over de zaek dachten, zouden wy weldra van de lyst der volken gevaegd zyn. Wy moeten list tegen geweld stellen: alles plegen wat hen maer mag ontrusten. — En denkt gy, Lodewyk, dat één onder hen den dood niet verdiene? Zy hebben ons onze vryheden ontnomen en ons tot slaven gemaekt. Zy hebben onze broeders ongestraft gemoord!.......... En wy — wy! — het aloude krygsvolk van Ambiorix, wy zouden onze dolken laten roesten: met de armen toegevouwen het bloed onzer vrienden zien rooken! — En niets tot wraek hebben, dan de wanhopige wringing onzer vuisten en het doemen onzer vyanden?..... Neen, het bloed dat, niettegenstaende mynen ouderdom, my nog warm door de aderen loopt, wil ik aen het land myner vaderen opofferen. — En den laetsten Spaenjaerd, met wellust de ziel uit het ligchaem rukken!"

Hy zweeg eenige oogenblikken, want te zeer was zyn hart door spyt en toorn ontroerd.

"Weet dan", ging hy na eene korte poos voort, "dat koning Philips het smeekschrift zyner nederlandsche onderdanen met smaed verworpen heeft. De Prins van Oranje, de Graven van Egmont en van Hoorn, en alle andere vaderlandsvrienden van Brussel wakkeren ons, antwerpsche Geu-

zen, aen om zoo veel volks als mogelyk by een te zoeken tegen de groote omwenteling die welhaest gebeuren zal; gelooft my... En dan zullen wy onze verdrukkers doen zien, dat wy niet verbasterd zyn, en zoo min als onze vaderen, de beheersching der vreemde volken verdragen."

Hier zweeg de gryze redenaer. Allen hadden in het diepste stilzwygen geluisterd, toen hy nog sprekende was; maer nu hy gedaen had, begonnen zy weder op nieuw te drinken: luidkeels de spaenjaerden te doemen en hunne harten door wederzydsche aenwakkering tot wraek op te hitsen. Lodewyk, alhoewel door de woorden van Godmaert ontroerd, hield zich stil—overpeinzende, in twyfel, het geen hy gehoord had. Het oude wyf, door vaek overwonnen, zat in eenen hoek der kamer te ronken. De oploopende Schuermans had zyne wonde bykans vergeten, en dronk ten beste met zyne gezellen, op de toekomende vryheid des Vaderlands en den ondergang der spaenjaerden.

Onderwyl had Godmaert den verwonderden Lodewyk een weinig ter zyde getrokken, en zocht hem door alle middelen tot zyne staetkundige gedachten over te halen. Dit moest niet gemakkelyk zyn, want reeds hadden zy een half uer te samen gesproken, wanneer Lodewyk uitriep:

"Wel nu dan, Godmaert, ik betrouw my op uwe vaderlyke zorg: — Ik zal mynen eed doen, mits gy het wilt!

Nu werd het Kruisbeeld op de tafel gebragt, en Godmaert eerbiediglyk zyn hoofd ontdekkende, waerin hy van allen gevolgd werd, sprak met plegtige stemme tot Lodewyk:

"Jongeling! gy zweert by de heilige passie onzes lieven Heeren Jesu Christi, dat gy uwe broederen overal zult bystaen; dat gy zult stryden met lyf en have tot het verjagen onzer gemeene vyanden, — en dat gy zult gehoorzamen aen het hoofd, welk gy en de anderen u zult verkozen hebben. Wat uwe Godsdienstige gevoelens aengaet, vrees desaengaende niet: wy allen zyn en blyven getrouw aen het Geloof onzer vaderen."

Lodewyk hief zyne regter hand in de hoogte: "dit zweer ik by mynen God en myne eer," riep hy "op voorwaerde dat gy nooit iets tegen het Katholyk Geloof ondernemet."

Nu werd er braef op zyne gezondheid gedronken, en Schuermans zelf reikte hem vriendelyk de hand.

"Heeren" sprak Godmaert "de dag stipt in het Oosten: de tyd wordt kort. Daerom is het noodig dat ik u, met weinige woorden, het overblyvende myner taek uitlegge. By het dorp Zoersel woont Wolfangh, die met eene bende van omtrent twintig boeven, reeds lang de galg ontloopen is, en veel kwaed doet, zoowel aen Belgen als aen Spaenjaerden. Dezen man moet ik, op 's Prinsen bevel, gy weet het, door geld of eenen anderen middel poogen tot ons te trekken. Wy allen zyn openbaerlyk voor Geuzen bekend; dus zou dit niet bedektelyk door ons kunnen uitgevoerd worden. Lodewyk alleen beveel ik, uit kracht van zynen eed, zich by Wolfangh te begeven."

"Het is bitter" antwoordde Lodewyk treurig "de eer der vrymaking des Vaderlands met dieven en galgenaes te deelen:

doch, nu ik door mynen eed gebonden ben, zal ik my volgens uwe bevelen gedragen."

"Morgen of later, naer de omstandigheden," hernam Godmaert "zal u eenen schriftelyken last gegeven worden. Gy zult volgens deszelfs inhoud getrouwelyk te werk gaen. — Nu, heeren, ik heb u verder niets meer te zeggen, dan alles geheim te houden. Ik heb in deze vergadering myn oogwit bereikt. — Lodewyk, Geertruid noodigt u morgen ten noenmael."

Hy wierp zich den mantel voor de borst, — en vertrok. Lodewyks oogen schitterden van blydschap. De naem zyner lieve Geertruid had den nevel zyner duistere gedachten verdreven — en hy ook nam blymoedig zyn afscheid van de halfslapende Geuzen.

Koenraet en Van der Voort namen Schuermans onder den arm, en, na dat zy allen het vertrek geruimd hadden, werd de deur gesloten — en het huis in de diepste stilte gedompeld.

II.

"Reptile! — dost not dread the arm of an honest man, when raised against thee in just anger?"
F. Cooper's *Headsman*.

In de Keizerstraet stond een gebouw, waervan de gevel met zyne trapkens, zich ver boven de andere daken verhief. Eene wyde poort, waerop schoon gesneden beeldwerk en duizende nagelen waren, stond gapend open. Het groot getal vensters, welke op de straet uitkwamen, waren met zware yzeren traliën voorzien. Deze verzekering was ten uiterste noodig; mits de dieven en roovers, in dien tyd van

beroerte en mistrouwen, zich wonderlyk vermenigvuldigd hadden, en de handhaving der wetten dusdanig was verslapt dat de kwaeddoeners, by klaren dage den burgeren hun geld ontroofden.

Dit huis, hetwelk eer aen eene gevangenis geleek dan aen het verblyf eens edelmans, was de wooning van Godmaert.

Deze was dan, des morgens, in zyne gewoone werkkamer gezeten, met het hoofd op de hand, de staetszaken overpeinsende, wanneer de deur der kamer langzaem openging en er een Geestelyke binnentrad. Het was een man van by de zeventig jaren, lang van gestalte en niet gekromd door den ouderdom; hy hield zich regt, alhoewel alle zyne bewegingen verzeld waren van bevende rilling. Zoodra hy de kap van zyn habyt op den rug geworpen had, kon men, niet zonder een gevoel van eerbied, zyn statig hoofd beschouwen; zyn schedel, die als een spiegel het daglicht weêrkaetste, was omvangen door eenen krans van zilverwitte haren: de kroon die de voorbygesnelde jaren om zyn hoofd gevlochten hadden.

Op zyn gerimpeld, doch schoon gelaet, blonk goedheid en liefde tot God, terwyl in zyne weifelende oogen eene diepe droefheid te lezen was.

By de komst van dezen Priester sprong Godmaert op, liep hem te gemoet, drukte hem beide handen met eene eerbiedige liefde en sprak:

"Pater Franciscus, myn goede vader, myn vriend, heb dank dat gy my komt bezoeken."

"Myn zoon," antwoordde de Priester, "moet ik, in deze dagen van verleiding en van ongeloof, uwe kinderen niet van besmetting bevryden? Zy zyn tot hier toe zoo godsdienstig en zoo zuiver van gemoed gebleven; — ik zou zondigen, indien ik nu niet met verdubbelde zorg over hen waekte, — nu de duivel zich van het gevoel der vaderlandsliefde bedient om de zielen te doemen."

Nedergezeten zynde ging de priester voort:

"Godmaert ik koom hier om eenigen tyd met Lodewyk en Geertruid te spreken; ik vrees voor deze myne beminde kinderen."

"Lodewyk is nog niet hier; maer Geertruid is bereid om u te ontvangen, Vader: zy is in de boekzael."

"Met een zal ik haer gaen vinden; maer Godmaert, myn zoon, myn vriend, myn broeder voor dezen, luister nog eens met aendacht naer myne vermaning....... en verschoon de tranen van droefheid die myne dorre oogen ontglippen."

"O spreek, vader! gy weet hoe zeer ik uwe woorden eerbiedig en wat liefde ik u steeds heb toegewyd."

De Priester greep de hand van Godmaert in zyne bevende hand en sprak met aendoening:

"Ik weet het myn zoon. Die troost blyft my over, dat gy wel verdwaeld, maer niet misdadig zyn kunt."

Na eene poos in overdenking gebleven te zyn, hernam de Priester, met eene nadrukkende stem, en als of hy, uit hetgeen hy zeggen ging, eene hem vreemde kracht ontleend had.

"Godmaert, Godmaert, de vyand van uwen God zegepraelt in uw Vaderland! De lucht weêrgalmt dagelyks van blasphemiën tegen het Geloof onzer vaderen; benden van allerlei ketters, door Satan aengevoerd, overstroomen onzen bodem en verleiden onze verblinde medeburgers. Zy hebben een vereenigingswoord, een vaendel waer op geschreven staet......

"Haet aen de Spaenjaerden!"

"Ho, neen, neen, gy bedriegt u: — Haet aen het oude Geloof van België! — Het is niet den troon van Philips die zy omver willen werpen, maer de altaren van onzen God willen zy ontheiligen en verbryzelen. — En weten dat gy, myn zoon, myn vriend, wiens gemoed regtzinnig is, dat gy, Godmaert, onder dit vaendel strydt, ô! dit doet my weenen en bidden....... ik roep tot den hemel met de woorden van den stervenden Zaligmaker: heere, heere vergeef hem, want hy weet niet wat hy doet!"

Godmaert was by de woorden van den Priester hevig ontroerd, en hy ontveinsde zich niet, dat in dezelve eene waerheid rustte, die moeyelijk te betwisten was; doch hy, zoo wel als andere menschen, kon in dit geval niet plotseling van gevoel veranderen. Hy antwoordde:

"Ik ontken niet, Vader, dat ons land vervuld is met slechte lieden, die uit vreemde streken hier gekomen zyn, om het zaed der kettery uittestrooijen; maer ik kan niet gelooven dat de omwenteling iets ten hunnen voordeele zou voortbrengen."

“ Maer Godmaert, ruk toch dien blinddoek van uwe oogen. Waerom zyn Doornik, Audenaerde, Ryssel, Valencyn overgeleverd aen de Calvinisten? Waerom gaet de gezindheid der Herdoopers als een loopend vuer over Holland en Zeeland? Waerom is Antwerpen de grond waer de Lutheranen, de Calvinisten en de Herdoopers, te gelyk en ongehinderd, hunne gezindheid in de opene lucht aenpreken. — Wil ik het u zeggen? Omdat gy en de andere Edelen, door uwe tegenstreving aen de spaensche beheersching, het staetsbestuer hebt magteloos gemaekt. Wat zal er nu van komen? Gy zult de kerken van uwen God overgeleverd zien aen de baldadigheid der boozen; men zal den spot dryven met de voorwerpen die uw geloof voor u geheiligd heeft! Hoort gy dan de donder der beeldenbraek in de verte niet grollen? Ziet gy de onweêrswolk op de kim niet ryzen?”

Godmaert had den Priester met ontsteltenis aengehoord; zyn hoofd was allengskens dieper op zyne borst gezonken. Na een oogenblik wachtens antwoordde hy met neêrslagtigheid:

“ ô! ik weet het, en ik zie het met pyn: wy werken tegen ons Geloof.”

Als eene lichtstrael glimde de vreugd op het gelaet van den Priester. Hy hief zyne oogen ten hemel en riep:

“ Heb dank, ô God, die myne stem kracht gegeven hebt.”

Godmaert blikte neer den grond en wrong zich in een, als of hy door een pynelyk gevoel gefolterd ware geweest.

Eensklaps regte hy het hoofd op en riep als verdwaeld :

" Maer, Vader, zouden wy ons dan aen den Spaenjaerd moeten onderwerpen? Ben ik geen krygsman, ben ik niet van den vlaemschen edeldom? ô neen, neen ik kan hunne misachting niet verkroppen, en ik mag het gevoel van eer in mynen boezem niet versmachten. De spaenjaerden zyn te trotsch en te hoogmoedig : zy moeten weg ! "

Het gelaet van den priester werd weder droef : hy sprak met kalmte.

" Ik weet het, myn zoon, er bestaen voor de Belgen eenige reden om niet over de Spaenjaerden voldaen te zyn; maer eene wereldsche overdenking, zal die, in de schael van uw gemoed, opwegen tegen uwen God? Zult gy by de zonde van wraekgierigheid, de kleinachting van uwen Schepper voegen? — Neen, niet waer, gy zult dit niet doen? — Gy zult Pater Franciscus niet dwingen over de doemnis der ziel van zynen besten vriend te treuren?"

" Wat moet ik doen om u te gehoorzamen?" Vroeg Godmaert met ontsteltenis.

" De spaensche regering ondersteunen, ten minste tot na de demping der ketteryen: uwe vrienden aenmanen om dit insgelyks te doen : en de bevelen der Gouvernante doen eerbiedigen in Antwerpen."

" Ik, vader, ik de spaenjaerden ondersteunen? ô, dit is my onmogelyk ! "

" Wel aen, kunt gy dit niet op uwen wereldschen hoog-

moed verkrygen, steek dan uwen degen in de scheede en help toch de muitelingen niet."

Godmaert zweeg eenige oogenblikken. Dan vatte hy de hand van den priester en sprak:

"Ik moet u iets zeggen dat gy niet weet: de omwenteling, dit onweder dat gy vreest, zal binnen weinige dagen losbarsten, misschien nog eer de week ten einde zy. Geloof my, geen menschelyk vermogen kan het beletten. Alles is gereed: op het eerste bevel van Brussel staet het geheele land op tegen de spaenjaerden. Ik voorzie ook de baldadigheden der ketters, uwe woorden hebben my doen yzen; maer denkt gy, Pater Franciscus, dat het beter ware dat ik, die het hoofd der Antwerpsche Edelen ben, dit alles liet geschieden, zonder er by te zyn. Kan ik den Godsdienst myner vaderen niet beter beschermen door myne bevelen en myne daden dan door myne afwezigheid?"

Uit de oogen des Priesters rolden eenige blinkende tranen; hy bezag Godmaert met styven blik als iemand die verstomd staet. Eindelyk riep hy, de armen ten hemel heffende:

"Binnen weinige dagen? O Heer! Zult Gy uwe Kerk zoo spoedig bezoeken? Zal ik de ontheiliging uwer altaren zien; zal ik myne ooren moeten stoppen voor de lasteringen tegen uwen heiligen naem uitgebraekt?"

En zich tot Godmaert wendende ging hy voort:

"Myn geest verdwaelt by dit schrikkelyk nieuws. Ik weet niet wat ik u moet raden, maer ik bid u, ik bezweer u met

gevouwen handen, Godmaert, bewaer de tempels, meng u niet met de ketters, dan om ze te bestryden, en houd, in die dagen van gevaer uwen God voor oogen, opdat gy niets doet dat u eene onvergeeflyke zonde mogt zyn...... O Heer, uwe straffende hand is over ons!"

Hy boog het hoofd voor over en zonk in eene smartvolle overdenking, waeruit de antwoord van Godmaert hem zou opgebeurd hebben, doch eene jonge edelvrouw kwam op dit oogenblik in de kamer; zoodra hare oogen op den Priester vielen, blonk haer aenzigt van blydschap en hare zoete stem bragt deze stille woorden op hare lippen:

"Ha! daer is Pater Franciscus!"

Zy naderde den Priester, stak hare hand met zorg onder zynen schouder en wilde hem van den stoel opligten, terwyl zy hem aensprak:

"Kom, goede Vader, Mynheer Lodewyk Van Halmale is in de boekzael. ô Wat ben ik bly dat gy gekomen zyt; kom!"

De priester bezag het jonge meisje met vaderlyke teederheid en stond, door haer ondersteund, van zynen zetel op; hy reikte de hand aen Godmaert en sprak:

"Ik ga my wat vertroosten, met myne goede kinderen. Gy, myn zoon, vergeet toch myne woorden niet."

Door het meisje verzeld ging hy met wankelende stappen de kamer uit.

Godmaert plaetste zich terug in zynen zetel en sprak met den vinger op zyn voorhoofd:

"Ja, ik moet den Godsdienst verdedigen en de tempels beschermen, maer de spaenjaerden zal ik nooit voorstaen noch verschoonen. Neen, neen, ik moet my wreken en myn Vaderland van hen verlossen; de eer gebiedt het: een krygsman als ik mag zich niet ongestraft laten hoonen....."

Nu verzwakte zyne stem allengskens. Zyne lippen bewogen nog wel, en hy sprak zigtbaer tot zichzelven, doch die suisende woorden waren niet meer verstaenbaer.

Een uer later werd hem aengekondigd dat het noenmael in de eetzael was opgedischt: hy stond op, begaf er zich naer toe, en plaetste zich aen het oppereinde der tafel.

Nevens hem zat zyne lieve en eenige dochter Geertruid, waerlyk een kostelyk juweel onder hare kunne. Schoonere wezenstrekken, edeler uitdrukking, zedigere houding, kon men by geen ander vrouwpersoon aentreffen. Het hair was heur niet, als by andere, boven het hoofd gehaeld, maer daelde aen beide zyden harer roosverwige wangen neder, en vormde van haer bekoorlyk aengezigt, een zoo schoon ovael als ooit schilder malen kon.

Een beminnelyk en zuiver grimlach zweefde nu, over hare lippen — en hare oogen waren met een gevoel, waerover zy zich niet schaemde, op eenen jongeling, die over haer geplaetst was, gevestigd. Deze jongeling was haren beminden Lodewyk. Hy ook zat eerbiediglyk en stilzwygend. De tegenwoordigheid van een' persoon, die aen het ander einde der tafel zich bevond, en wiens blikken hem

yskoud op het hart vielen, weêrhield hem van met Geertruid een minzaem gesprek te houden.

Hy, die de gelieven met zulke styve blikken aenzag, was Valdès, een voornaem spaensch heer, die veel vermogen by de Gouvernante had. Door Godmaert was hy altyd vriendelyk onthaeld geweest; want zeer gevaerlyk was het, zich den haet dezes Spaenjaerds op den hals te halen. Een fluweelen mantel, waervan de kraeg met goud gestikt was, bedekte zyne schouders. Zyn dolk was ook rykelyk met gesteenten bezet, en hing hem als een schitterend sieraed aen den hals.

Altyd had Valdès, neiging en liefde voor Geertruid getoond; doch altyd werd hy beleefdelyk afgewezen. Daerom staerde hy nu, met nieuwsgierigheid op den jonker, en verstond de tael, die de gelieven in elkanders oogen lazen.

Lodewyk noch Geertruid waren des Spaenjaerds vrienden. Godmaert was het alleenlyk uit staetkundige berekening. Zoo dat er in het eerst, eene groote stilte in de zael heerschte. — Godmaert willende zynen lastigen genooden eenige nuttige verklaringen onttrekken, begon het gesprek met de vraeg:

"Wel, heer Valdès, wat zegt gy van de zaken? zouden de beroerten haest gestild zyn?"

"Och, dit weet ik niet, heer Godmaert," antwoordde de Spaenjaerd, "doch ware ik de Koning Philips, zoo zou ik haest met dit graeuw en die weinige slechte edelen gedaen hebben!"

"Gelooft gy dat, Valdès?" hernam de Geus, met eenen spytigen grimlach; "weet gy dan niet dat het vlaemsche volk, nooit met geweld ten onder gebragt is? — Dat uw Koning alle zyne soldaten beurtelings in de Nederlanden zende: dat hy alle de inwooners volgens zynen lust vermoore, dan zal dit, ons Vaderland, nog vyanden uit het graf opzenden tegen zyne hoogmoedige verdrukkers."

"Godmaert, gy behandelt onze natie niet wel. — Waerom wilt gy vóór de Spaensche edelen gaen? — Heeft onze Koning geene reden om zyn volk voor te staen?"

"In zyn land, ja. — In ons land, neen."

"Arm als gy zyt, van duistere afkomste, zyt gy al te hooveerdig om niet voor zulk eene heerlyke natie, als de Spaenjaerden zyn, te zwichten!"

De oude Godmaert, die zulke tael van zynen genooden niet verwacht had, kon met alle zyne staetkunde zich niet langer wederhouden. Een brandend vuer rees hem door de aderen, en zyn bloed kwam, tot in de rimpels van zyn voorhoofd, zich vertoonen.

De Spaenjaerd, die met inzigt den gryzen Vlaming vertoornde, ging met eene geveinsde matigheid voort:

"Wel, Godmaert! denkt gy niet, dat alle die muitmakers, die Edelen, welke zich Geuzen noemen, beter zouden doen de Spaenjaerden te dienen, dan als bedelaren met slechte kleederen, het graeuw tot woelen op te maken?"

"Valdès!" antwoordde Godmaert met eene bevende stemme "gy vergeet dat ik een Belg ben. — Zoekt gy my

in myne wooning te hoonen? — Spreek dan regt uit!"

"Ho! gy bedriegt u, edele Godmaert" hernam de arglistige Spaenjaerd. "U en weinige anderen wil ik daer uitzonderen; doch van deze zyn er nog velen, welke zonder 's Konings gunst, zoo arm zouden zyn als de anderen."

"Gy zegt dat wy arm zyn, Valdès? hadden wy den inwooneren eener verafgelegene wereld, het bloed tot den laetsten druppel afgezogen, gelyk gy den Amerikaner gedaen hebt, zoo zouden wy ook ryk zyn. Wat aengaet de gelykheid die wy met de spaensche Edelen eischen, dit is meer dan billyk, daer wy in ons eigéne Vaderland zyn. — Dat wy geene vreemde meesters hebben mogen, zullen dé voorvallen beter getuigen; — en dan zullen wy zien of de Spaenjaerden zoo veel moeds hebben, als hunne lasterende verwaendheid het schynt te beloven!"

De Spaenjaerd grimlachte met eene verachtende uitdrukking, en scheen een groot vermaek in des grysaerds toorn te vinden.

Lodewyk beefde in alle zyne lidmaten. Tienmael had hy reeds het rapier, dat aen zynen stoel hing, met angst in de vuist gewrongen; doch Geertruid's smeekende blikken hadden hem wederhouden des Spaenjaerds lasterenden mond te sluiten.

Het noenmael was ten einde. De dienaren, die de schotelen afgenomen hadden, stonden met bange nieuwsgierigheid op het gezegde te luisteren. De Geus gebood hen de zael te verlaten en niet zonder bevel weder te komen.

"Geertruid!" sprak hy, zich tot zyne dochter keerende, "ga in de boekzael. Dat Lodewyk u volge."

Hy bleef alleen met zynen spaenschen vyand.

De boekzael was een vertrek van groote ruimte, en geleek wel aen de beuk eener kerk. Eenige boekdeelen in folio, welke hier en daer als verloren lagen, hadden haer dien edelen naem verdiend. Beter ware het geweest deze plaets, de wapenkamer te heeten, mits menigvuldige zwartverroeste helmen, harnassen, slagzweerden, wapenrokken en meer andere krygsuitrusting er tegen den naekten muer hingen. Eenige schilderyen, door Frans Floris, Hugo, Van Hort, Grimer en andere meesters, kunstig naer het leven afgemaeld, versierden het diepste der zael. Niet al te klaer was het vertrek, zelfs by de middagzon, daer de duizendkleurige vensterglazen niet dan een twyfelachtig licht doorlieten. In eenen hoek stond een klein altaer, met een ebbenhouten kruisken en eenige maegdenbeelden versierd. Voor dit alles de knielbank, gewoone plaets waer Geertruid zoo menige gebeden vurig en zuiver, den Schepper had toegezonden.

De gelieven traden stilzwygend deze kamer binnen.

"Lodewyk, Lodewyk!" schreidde het beminnelyke meisje, in tranen uitbarstende, "ik kan den hoon, dien zy de gryze hairen myns vaders toebrengen, niet langer aenzien. Zy hebben door smaed en laster zyne dagen verkort! Hoe menigmael hebben des grysaerds tranen, met de myne gemengd, als beken over onze wangen gestroomd...."

Nu kon zy geen woord meer uitspreken. Angstig snikken en bitter zuchten was alles, wat zy op Lodewyks troostende beden antwoordde.

"Geertruid," sprak hy smeekende, "Och, stil u een weinig! Heb geduld in de smarten, die de Heer ons ter beproeving overzendt. Bedenk hoe ik lyden moet, ik die edel ben en die een mannenhart heb dat onstuimig jaegt..." en hy weende met biterder zuchten dan het zwakke meisje; doch met zyne tranen, vloeide hem een koud zweet van geklemde razerny over de wangen.

De jonkvrouw liet zich door zyne woorden niet stillen; integendeel, haer gelaet, gewoonlyk zoo zoet, bekwam nu eene strenge uitdrukking. Zy riep snikkend:

"Hebt gy dan niet gezien met wat eenen helschen wellust die Spaenjaerd myns vaders lyden heeft gemaekt? Ziet gy niet dat die dagelyksche hoon mynen ouden vader naer het graf leidt, — en Eilaes! niemand, niemand die hem bescherme!"

Eene plotselinge verandering gebeurde in den jonker: hy regtte het hoofd op met fierheid: uit zyne oogen straelden bliksems van mannelyk vuer, en alles verkreeg in hem de kenteekens der wanhoop en des toorns.

"Wel aen!" riep hy met ongestuimigen geestdrift uit, terwyl hy voor Geertruid op zyne knien viel, "wel aen gy zult my niet van lafheid beschuldigen. Zeg, wat moet ik doen? Wil ikmet myn rapier door Valdès ligchaem

booren? Wil ik u het hart van den Spaenjaerd bloedig en rookend ten geschenke geven?"

Een schreeuw van angst vloog op uit de borst der jonkvrouw; zy sprong achteruit en verwyderde zich van Lodewyk, als of zyne aenbieding haer eenen grooten schrik had ingeboezemd. Haer gelaet werd droef, en berouw kwam in haer hart.

De jonkheer verstond de gesteltenis der maegd; hy gaf aen zyn gelaet eene kalme uitdrukking: by haer gaende vatte hy hare hand en sprak met teederheid:

"Wy dwalen, Geertruid; wy vergeten de vermaningen van onzen goeden Vader Franciscus."

Geertruid borst in tranen los. Uitgeput en magteloos viel zy, zonder te antwoorden, met het hoofd tegen den schouder haers minnaers.

Zoo bleven zy lang hunne tranen mengen, en als kinderen gevoelloos snikken, tot dat Geertruid, als uit eenen naren droom ontwakende, haren minnaer zachtjes van haer stiet, en, zich op de knielbank nederzettende, in den Hemel, waertoe zy hare zuivere ziel met het gebed verhief, eenen troost zocht die zy op de borst van haren beminden, niet gevonden had. —

Lodewyk zag zyne Geertruid met verrukking aen, en luisterde godsdienstiglyk het suizende gebed na. Gedurig kwam de naem van haren gryzen vader, langzaem en weemoedig, over 's meisjes lippen. Lang bleef zy met het hoofd op de knielbank, als in eene hemelsche aenschouwing,

verzonken liggen. De jonker door eerbied opgetogen, boog zich achter haer ten gronde, en, gedwongen door dit magtig voorbeeld, vouwde hy de handen te samen en bad met haer voor het Vaderland.

"Lodewyk, waer zyt gy?" riep Geertruid eindelyk, terwyl zy de kamer verbaesd rond zag. — Zy bemerkte den verrukten jongeling, haer met liefdesblikken aenziende — en stond op. Zachtjes naderde zy den nog nedergebogen Lodewyk, en hief hem van den grond op.

"Wel" vroeg zy "vindt gy niet dat een zuiver gebed, de menschen als een hemelsche balsem vertroost?

Lodewyk stond verwonderd over de schielyke verandering, welke hy op 's meisjes aenzigt bemerkte.

"Geertruid" sprak hy, als verdwaeld nevens haer gezeten zynde, "in myne verrukking heeft de Hemel my toegeschenen. — Ik heb u als een engel by God gezien!"

"Ho! ja zeker," antwoordde zy minzaem lagchende, "zoo kan eene godvruchtige ziel zich altyd met God vereenigen; — en dáér aen 's werelds rampen onttogen, een' voorsmaek der hemelsche vreugd genieten. Die wellust kennen de goddeloozen niet!"

De jongeling staerde verwonderd op zyne minnares. "ô! hoe zuiver is uwe ziel, Geertruid!" riep hy. "Op uw gebed zal de Heer onze liefde zegenen."

"Ja Lodewyk, ik hoop dat de smaedkelk haest van myns vaders hoofd zal gekeerd zyn — en dan....."

" En dan " voegde de jongeling er by' " zullen wy den zegen eens Priesters, over ons roepen en te samen door liefde en zorgen, de dagen van onzen ouden vader verlengen...."

Een blos van maegdelyke schaemte kleurde de wangen der maegd. Zy bleef eenige oogenblikken met de oogen ten gronde gerigt. Dan het gesprek willende afwenden vroeg zy.

" Maer Lodewyk zou het toch waer zyn ? Geldt het onzen Godsdienst, in de omwenteling tegen de spaenjaerden ? Wat schrikkelyk tafereel heeft vader Franciscus ons voorgeschetst! Hy weende, hy de goedheid zelve ! "

By deze uitroeping bragt zy haren fynen vinger aen hare oogen, gewis om zich van eene heugenistraen te verlossen.

"O Geertruid," antwoordde Lodewyk," de heilige man bedriegt zich niet in zyn voorgevoel. Gy gaet nooit uit uwe wooning ; maer kondet gy den staet onzer stad kennen! Nu reeds durft men byna niet meer bekennen dat men de ware Kerk aenkleeft. De ketters zyn meester ; zy prediken in de volle lucht tegen ons Geloof ; zy lasteren God ; zy spotten met de Moeder van den Zaligmaker ; ja, onze goede vader Franciscus ; hy die door zynen ouderdom en door zyn hemelsch gelaet de wilden zelf tot eerbied zou dwingen, hy is eergisteren door hen op de straet uitgelagchen en gehoond geweest ! "

De jonkvrouw werd bleek en riep de armen ten hemel heffende :

"O myn God, bewaer hem toch van laster en van smart !"

De jongeling hernam:

"En dit vreemd gespuis, dat uit alle streken hier te samen geloopen is, roept onophoudend: Leven de Geuzen! ho, gy kunt niet verstaen, Geertruid, hoe verachtelyk die naem my in hunnen mond toeschynt."

Hy voegde er met eene zigtbare wanhoop by:

"Ik ook Geertruid, ik ben een Geus!"

De jonkvrouw gaf aen hare wezenstrekken eene teedere uitdrukking en antwoordde:

"Ik weet het Lodewyk, het is de wil myns vaders, die wy moeten gehoorzamen. Hy toch heeft zoo veel door de spaenjaerden geleden; hy zegt dat het Vaderland van hunne beheersching moet verlost zyn. Eerbiedigen wy een gevoel dat wy niet kunnen noch mogen beoordeelen."

"Wat zyn uwe woorden wys en verstandig, myne Geertruid! Ja, ik zal de bevelen van Godmaert nakomen: het is myne pligt.

"Lodewyk gy weet het, ik heb met onzen goeden vader Franciscus geweend en gezucht over het gevaer des Geloofs; — doch daer het lot ons al te hard drukt, — als ik den laster en pyn, welke zy mynen vader aendoen, overdenk, raed ik u zyne bevelen zonder achterdocht te volgen. Ik versta wel dat, op dit beslissend oogenblik, vele gruweldaden tegen onzen heiligen Godsdienst zullen begaen worden — maer als er geene andere middelen zyn, laet dan de verdwaelden begaen, en wy, kinderen der ware Kerk, zullen alles nog prachtiger dan te voren herstellen. Beloof

my, Lodewyk, dat gy nooit in de godvergetene gevoelens der beeldenvyanden zult deelen?"

"Dit beloof ik by den God die my hoort!" sprak Lodewyk op eenen plegtigen toon.

"Wel dan" hernam Geertruid "laet het volk euveldaden begaen, die wy niet kunnen beletten. Hopen wy dat zy van hunne dwaling zullen terug komen, wanneer de tyd van verleiding en van ongestuimige driften zal over zyn. ô! ik twyfel niet........."

Zy zweeg. De stem haers vaders weêrgalmde, als de donder, tegen de muren der zael. Angstig luisterden zy beide, om de oorzaek van dit gerucht te vernemen.

"Spaensche bloedhond!" schreeuwde Godmaert, " vertrek uit myne wooning. Zet nooit weder voet over den dorpel. Gy slang!"

"Wel gy arme Geus" antwoorde Valdès "wat let my, dat ik u niet op dit oogenblik, als een knecht behandele."

Godmaert brulde van toorn, dewyl hy zich, om andere oorzaken, niet wreken durfde.

Nu sprong Lodewyk, brieschend zyn rapier uit de scheede trekkende, naer de deur. Geertruid, bleek van angst, hechtte zich aen zyne kleederen vast:

"Lodewyk! ach Lodewyk! wat gaet gy doen?"

"Myne handen in het bloed dezes Spaenjaerds doopen!" schreeuwde hy, zich met geweld uit 's meisjes armen rukkende — en vloog als een pyl de boekzael uit. Geertruid

volgde hem, en poogde nogmaels hem te wederhouden. — Het was te vergeefs.

Met eenen arm, door haet en liefde gestyfd, vatte hy de keel van den Spaenjaerd — en deed zyne tong blaeuwverwig op zyne lippen komen.

"Gy laffe versmader eens weerloozen grysaerds!" riep hy uit, den spaenjaerd op den vloer nederwerpende "geef uwe verachtelyke ziel den Schepper weder; want uw laetste snik gaet over uwe lippen!" — En hy neep zynen vyand dusdanig dat hy roerloos en zwart op den grond lag.

Godmaert was van toorn en bange vrees, op eenen leunstoel nedergezakt. Daer zat zyne dochter weenend aen zyne voeten, haren vader wanhopig roepende, als of hy hare bede hooren kon. — Hare vingeren joeg zy door zyne gryze hairlokken, en zyne wangen poogde zy door brandende kussen te warmen. Op eens draeide zy het hoofd om, en zag Lodewyk met de punt van zyn rapier, op de borst des Spaenjaerds drukken. Huilend verliet zy haren vader en hechtte zich zoo vast aen Lodewyks wambuis, dat zy hem achteruit trok en hem belette deze moord te volbrengen. Hy zocht door nydig geweld hare armen te ontgaen, om zyne wraeklust te voldoen; doch de wanhopige Geertruid hield zoo veel te vaster, dat zy in des jongelings dwaze blikken, niets dan bloeddorstige razerny lezen kon.

"Lodewyk!" riep zy op haren vader wyzende "dáér, dáér ligt het slagtoffer uwer oploopendheid!"

De jonker liet zyn rapier op den grond nedervallen en

vergat zynen vyand om Godmaert ter hulp te vliegen. Met een, had hy stoel en grysaerd geligt en liep er een ander vertrek mede binnen. Hier deed hy, door Geertruid geholpen, Godmaerts oogen ontsluiten.

"Waer is hy?" vroeg de vader met eene zwakke stem.

"Hy ligt op den vloer te zieltogen"— antwoordde Lodewyk "het spyt my dat ik zyn bloed niet vergoten heb. Mogt ik het nog doen!" Hy scheen des grysaerds verlof daertoe te vragen. Godmaert zou zeker woorden van verzoening gesproken hebben, maer de gedurige omhelzingen en hartdrukkingen zyner dochter, lieten hem zulks niet toe.

"Ach, lieve vader!" schreidde zy van blydschap weenende, "God heeft myne bede gehoord. — Gy leeft, oh!......!—" Van bittere droefheid en krankzinnige vreugd afgemat, zonk zy grimlagchend op den schoot haers vaders neder. De roozen harer wangen verdwenen, hare oogen sloten zich — en zy bleef bleek en koud onder den zoen des grysaerds liggen.

Lodewyk schoot onrustig toe, doch nu ging de deur der kamer open en de spaenjaerd kwam schuimend op hen aengeloopen.

"Dáér, dáér! Lodewyk" riep Godmaert, op een' aen den muer hangenden degen wyzende "bewaer uwe magtelooze vriendin voor des moorders handen!"

Lodewyk, den degen vattende, stelde zich voor zyne minnares.

"Komt gy van de dooden terug?" riep hy Valdès toe; "wilt gy eenen grysaerd nog meer hoonen?"

"Neen, neen, vlaemsche verraders!" antwoordde de Spaenjaerd "ik kom u allen den prys uwer baldadigheid brengen" — en hy stuerde de punt van zyn wapen op des jongelings borst; doch deze, te kundig in den wapenhandel, wist alle zyne toegezondene steken af te weeren.

De oude Godmaert klemde zyne dochter met bange zorg tegen zyn hart, en wakkerde Lodewyk aen niet te deinzen. Daertoe had de jongeling geene aenwakkering noodig; want het bloed liep des Spaenjaerds handen af, die weldra al vloekende de kamer verliet. Lodewyk wierp hem de zware deur voor het aenzigt, en liet hem zynen toorn op de muren uitwerken.

"Schelmen!" riep de razende Spaenjaerd "gy zult haest uwe roekeloosheid betreuren. Dat de oude Geus zich bereid make eene gevangenis binnen te treden! Mynen naem en eer wil ik verliezen, zoo ik dien muiter niet in beulshanden breng!"

Meer anderen smaed en bedreigingen sprak hy tegen hen uit; doch hier werd weinig acht op gegeven, doordien zy zorgelyk bezig waren met Geertruid tot het leven te roepen. Eindelyk verliet de vertoornde Valdès de wooning van Godmaert, en ging zeker op een ander de wraek beramen, die hy hun zoo driftig had toegezworen.

Geertruid was ontwaekt en tusschen haren vader en Lodewyk gezeten. Allen waren zy zoodanig afgemat, dat

geen van hen woorden vond, om zich over de zoo even gebeurde voorvallen uit te drukken. Na een lang stilzwygen begon Godmaert eerst, en zeide:

"Nu ziet gy dat de tyd daer is, om het lastige juk voor altyd afteschudden. Dit zal ik poogen te weeg te brengen, al ware het dat alles, wat ik bezit, er aen moest blyven. Myne Geertruid" en hy kuste ze " is een schat, Lodewyk, dien ik u schenk, en welke zeker meer weerd is dan het goed dat zy u geven kan. — Doch gy weet wat ik u gezegd heb: een spaensch oog zal uwen echt niet zien. Voor dat wy wederom vry zyn, als onze vaderen, zult gy met Geertruid niet onder een dak woonen. Om dan uw geluk en de vrymaking des Vaderlands te verhaesten, zult gy morgen uw peerd vroeg doen zadelen en naer Wolfanghs verblyf trekken. — Het spyt my dat wy den kwaeddoener gebruiken moeten, maer de nood is eene onverbreekbare wet. Zoo er gruweldaden begaen worden, zullen de nakomelingen ons verontschuldigen, wanneer zy overwegen zullen, wat haet en wat toorn ons de Spaensche verdrukking inboezemde. — En gy, myne lieve Geertruid, zoo gy de Heiligen, die gy eert, en het afbeeldsel van den God dien gy aenbidt, met voeten ziet vertreden, beschuldig uwen vader niet van goddeloosheid. — Gy weet met wat zorg ik u de heilzame gevoelens der godsvrucht, door woorden en werken heb aengeprezen."

"Ja, ja, vader" viel Geertruid hem in de rede "gy zult altyd, dit weet ik, Godes vrienden, de Heiligen, in eere

houden, op dat zy u en ons beide, voor grootere rampen bewaren.

Nu riep hy Lodewyk een weinig ter zyde — en na hem eenige inlichtingen, aengaende Wolfang en zyn verblyf gegeven te hebben, reikte hy hem eenen gesloten brief, om aen den overste der roovers te overhandigen. Hy verzocht van den jongeling, dat hy zou vertrekken, om hun de rust die zy noodig hadden, te laten nemen, en hemzelve tot zyne reis te bereiden.

Lodewyk sprak nog een oogenblik met Geertruid, die hem merkbaer over zyne reize onderhield en hem welligt aengaende deszelfs doel eenigen goeden raed gaf. Tusschen hare stille woorden kwam den naem van Pater Franciscus zich meer dan eens mengen.

Dan sprak Lodewyk een teeder vaerwel uit; boog zich voor den grysaerd; zuchtte twee mael en vertrok.

Een zoete slaep deed welhaest aen Godmaert en aen zyne dochter de geleden pyn vergeten.

III.

Les Flamens ayment fort peu les autres nations, et ont été si adonnes aux armes et si remuàs qu'ils n'ont jamais peu vivre en paix.

CHARLES BOSCARD, *Discours des Empires.*

De zon verhief zich langzaem en heerlyk op den purperen gezigteinder. Eene harer stralen viel schuins op het vensterglas van Lodewyks kamer, — en deed des jongelings oogen ontsluiten. Onrustig rees hy van zyne bedstede, en na zich een oogenblik voor den Schepper gebogen te hebben, kleedde hy zich, gordde zich het rapier om de lenden, kuste menigmael de beeldtenis zyner lieve Geertruid, steeg te peerd — en doorkruiste de straten, die hem naer de Kipdorppoort zouden leiden.

Hy verwonderde zich over de menigte gewapende man-

nen, die met hem, by afwisseling denzelfden weg volgden. Vele ruiters reden hem voorby, en de straten weêrgalmden onder de zware stappen hunner menigvuldige peerden. De vrouwen en kinderen traden langzaem en by hoopen voort.

Lodewyk, die niet verstaen kon, wat de oorzaek van dezen vroegen togt mogt zyn, naderde een' der ruiteren, die gelyk de anderen met snaphaen en dolk gewapend was, — en vroeg hem waerom zy dus allen denzelfden weg volgden, en rustig en welgemoed ten oorlog trokken.

"Wel, jonker Lodewyk!" antwoordde de ruiter hem beziende "weet gy niet dat er heden eene buitengewoone preek by Burgerhout zal plaets hebben?"

"Maer waerom gaet gy dus gewapend?"

"Denkt gy jonker, dat wy ons als lammeren aen de Spaensche wraek willen blootstellen?" sprak de Geus lagchende "zoo wy ongewapend waren, zouden zy niet aerzelen ons allen ter plaetse te vermoorden; maer nu zy ons in 't geweer zien, durft dit laffe gebroed ons niet te na komen."

"God! God! zuchtte de jonker, het hoofd schuddende, dat die predikers eener nieuwe leer ons ongelukig Vaderland verlieten! — Heer Schuermans" hernam hy "ik ben ten uiterste verheugd, daer ik zie dat uwe wonde geene kwade gevolgen zal hebben — mits gy reeds uw peerd kunt beklimmen."

"Gy bedriegt u, jonker, ik kan nog niet zonder hulp

opstygen. Ik verzeker u dat groote pynen my soms aenvallen ; doch daer geef ik niet om." Hy lachte. " Nog twee duim , Lodewyk , en gy had my waerlyk voor altyd den mond gesloten ; — maer nu is het niet veel. — Zoo een lapje vel en vleesch !"

" Gy vergeeft my zeker deze wonde, Schuermans?"

"Ja gewis; vergeef my maer myne dwaze woorden." Hy nam intusschen de hand van den jonker, drukte dezelve vurig in de zyne, en sprak met nadruk : "Een vlaming draegt den vreemdeling alléén haet en wraeklust toe. — Wy zyn de beste vrienden der wereld !"

Zoo reden zy op een' matigen tred voort. By wylen werd hun gesprek wel eens verbroken , door dien de menigte hen soms van malkander scheidde, doch dan weder hernomen. Hier en daer vloog de schreeuw ; leve de Geuzen !! — eenen onvoorzigtigen mond uit — en dan liep het gejuich, morrende door alle monden, en ging zich verre van daer in andere straten verliezen. — Eindelyk kwamen onze ruiters by de Burgerhoutsche poort.

"Hou staen ! Heer Lodewyk" riep zyn makker. "Styg af ! — Hier hebben wy het beste bruin bier dat er in Antwerpen te vinden is" — en hy wees hem een uithangbord, waerop een dier kunstig geschilderd was met dit opschrift :

in het varcken is 't goed om syn
men tapt er bier en brandewyn.

" Styg af dan, Lodewyk ! — 't is hier goed om zyn voor die geuzenschotelen hebben. — Eh ! hospes — ras, kom dan ! help my een weinig, want ik kan moeijelyk van het beest. — Is de mechelsche Bruine goed ?"

"Eigen lof stinkt" antwoordde de weerd, terwyl hy Schuermans van het peerd ligtte "de edele drank, welke ik u zal voor zetten, zal zichzelven pryzen."

Een knecht vatte beide de peerden, en onze Geuzen traden de kroeg in. Na zy de eerste glazen geledigd, en eenigen tyd over den stand der zaken gesproken hadden, bemerkten zy dat een man van tamelyken ouderdom, en wiens haren grys waren, hen styf en angstig aenzag.

Zyne kleederen waren niet ryk, doch zuiver en zedig. Zyn berimpeld voorhoofd, en de droevige uitdrukking zyner gezonkene oogen, duidden genoeg aen, dat het leven dezes vroegtydigen grysaerds, door zorgen en tegenspoeden gekort was. Eene traen blonk op zyne bruine wangen, en zyn hoofd hing hem op de borst neder. Schuermans, die goed van hart was, kon dit niet langer aenzien. Hy naderde den mistroostigen man, en na hem vrylyk de hand gedrukt te hebben, vroeg hy hem wat de oorzaek zyner droefheid was.

" Heeren ! " antwoordde hy treurig " uwe woorden hebben my zoo vele dolken door het hart gejaegd."

" Wie zyt gy dan ?" vroeg Schuermans.

" Myn naem is Louis Van Hort,"

De twee Geuzen ontdekten zich eerbiediglyk het hoofd, en spraken :

“ Wees gegroet, kunstige schilder! — Eere aen u, Van Hort, onzen vermaerden stadgenoot ! ”

De droeve kunstenaer scheen aen hunne eerbewyzingen zeer gevoelig, en trachtte, zoo hy best kon, te grimlagchen.

Lodewyk naderde hem, en vroeg op ernstiger toon, wat hem zoo droef maekte.

“ Gy weet niet” antwoordde hy “ met wat teederheid een kunstenaer zyne scheppingen bemint!—Een vader, die eene onvermydelyke wolk van ongeluk over zyne kinderen ziet ryzen, stort tranen over zyn kroost — en ik stort tranen over het lot der beeldtenissen, de kinderen der kunst, die onze stad vermaerd en heerlyk onder alle de steden der wereld gemaekt hebben !.......”

De Geuzen zagen hem met verwondering aen. Zyne gelaetstrekken, die zoo even nog koud schenen, waren nu door edele uitdrukking verlevendigd ; heldere vuerstralen ontsnapten aen zyne vochtige oogen.

“ Ik ” hernam hy “ heb myn hart aen de toorts van vernuft en kunst gezengd. — Ik heb myn leven in eene gedurige koorts doorgebragt ; myne haren zyn grys geworden ; myn voorhoofd heeft zich berimpeld, daer ik nog jong ben, — en dit, omdat ik gelyk God zynen schepselen doet, de wezens die myn penseel geschapen heeft, deelen myner ziel bygezet heb om ze te doen leven ! ”

“ Waerlyk ik geloof dat uwe vrees niet ongegrond is. De

beelden, zullen op den dag der verlossing veel lyden" antwoordde Schuermans.

"Ja" hernam de Schilder "en dan zullen zy myne tafereelen uit Godes tempel rukken, en myne hoop op onsterflykheid, als dolle honden, verscheuren; mynen naem, met die van het oneindige getal meesters, welke ons Vaderland gedragen heeft, voor altyd van de wereld vagen; en de vreemdelingen zullen met wanhoop, op de naekte tempelmuren starende, tranen over de verscheurde tafereelen storten, — en de stukken daervan, als heiligdom, naer hun land mede nemen!"

De jonge Lodewyk kon de kunstenaer niet genoeg aenzien. Nooit had hy in 's menschen oogen zulk een edel vuer zien blikkeren. Hy stond in opgetogenheid verbaesd voor den Schilder, en poogde hem door vriendschapswoorden te stillen; doch Van Hort scheen al te wel verzekerd van de beeldstorming, die eenigen tyd daerna gebeuren moest. Hy ging voort:

"In Onze lieve Vrouwe kerk hangt een myner tafereelen: op dit heb ik twaelf maenden, als zinneloos gewerkt; aen de wereld met myne schepping onttogen, twaelf maenden zonder ander gevoel dan dit van kunst geleefd: door eene zorgende koorts myn leven tien jaren verkort! — en ik heb als de grieksche kunstenaer voor het werk myner handen geknield en gebeden."

Een zware zucht brak zyne stem.

"Ook" ging hy voort "ben ik voor dit stuk alleen be-

zorgd, en heb gesmeekt om het in veiligheid te mogen brengen; doch zy willen dit niet toestaen — en zeggen dat ik het hun verkocht heb. — Verkocht!" zuchtte hy "ja, ik heb het verkocht. De nood drukte my; — anders had myn lydende Christus nooit uit myne kamer gegaen."

Schuermans en Lodewyk verzekerden hem, dat, zoo zy iets ter redding dezes tafereels konden bybrengen, zy niet verzuimen zouden hem hierin te helpen

"Ik heb kracht en moed genoeg" antwoordde Van Hort "om myne schildery te bewaren. Ik heb alles berekend. Op den dag der verwoesting, zal ik, met roer en dolk, mynen Christus verweeren — en zoo dezelve van den muer valt, en van ééne eenige goddelooze hand geraekt wordt, zal ik er myn bloed, de Kunst en mynen God ten offer, over doen spatten! — Neen, myne dierbare schepping wil ik niet overleven!"

"Och heer!" viel de weerd hem in de rede "wat geeft er dit nu aen, dat zy dit eens altemael aen stukken slagen? Immers, gelyk het oude spreekwoord zegt: zoo lang er een huis in Anwerpen zal staen, zal er een kunstenaer woonen."

"Wie spreekt u aen?" viel Van Hort tegen den weerd uit "wat kennis of wat gevoel hebt gy? Daer even betreurdet gy met my de gevaren der kunstschatten onzer stad; nu zyn zy u niets meer, omdat er Geuzen in uw huis komen drinken. — Gy kent slechts eenen God: den God van het goud; eene kunst: de kunst om geld te winnen, onweerdige!"

Hy nam zynen hoed van de tafel, groette de Geuzen en verliet het huis, waerin zyne bittere tranen over de Kunst gelekt hadden.

"Die vent is zot!" riep de weerd lagchende.

Lodewyk en zyn makker stegen weldra te peerd, en gingen tusschen de scharen van het volk, onder de Kipdorppoort door. Na de voorstad Burgerhout, met verdubbelden tred, doorgereden te hebben, kwamen zy eindelyk dáér, waer de predikatie zou gedaen worden.

Deze plaets hiet toen het Luisbekelaer. Het was een wyd stuk land, in gedaente eenen driehoek gelyk, waer van de langste-zyde door de Herenthalsche vaert bespoeld werd. Hier waren duizende menschen verspreid. Allen, behalven vrouwen en kinderen, waren gewapend. Velen lagen op den boord der vaert, en warmden zich in afwachting, by de zachte morgenstralen: anderen te peerd, renden langzaem het wyde veld over. Verder in het midden stond eene dikke wolk van menschen, waeruit menigvuldige stemmen in lofpsalmen ten hemel gingen. De meeste der mannen hadden de geuzenschotels op hunne kleederen; velen droegen de gulden medalie met den bedelzak, als een vereenigingsteeken, aen den hals.

Schuermans ontdekte menigen zyner vrienden onder hen. Na de zang ten einde was, rende hy hen grimlagchend te gemoed. "Alles is wel" suisde hem Van der Voort in het oor "er is een gebod afgelezen, van niet meer gewapend ter predikatie te gaen, — en nu heeft het volk, regtstreeks

tegen het gebod strevende, in grooter getal en beter gewapend, de wacht tot stilzwygen gedwongen."

"Laet de Spaenjaerden maer begaen" antwoordde Schuermans "zy bewerken hun' eigen smaed en verderf."

Herman Stuyck, de prediker, klom op eenen heuvel van aerde gemaekt, en met planken afgeslagen. Alle de roeren werden te gelyk in de lucht afgeschoten, om het woelende volk tot stilte te roepen. In een oogenblik predikten verscheidene leeraers op de boorden van het Luisbekelaer.

Eene doode stilte heerschte onder het volk; gretig was het om de nieuwe leer, die tegen de Spaenjaerden streed, te ontvangen.

Deze preek was den Roomschen Godsdienst zeer vyandig; want de leeraren poogden de aenhoorders tot het breken der beelden en het verwoesten der kerken op te maken. Het volk luisterde met nieuwsgierigheid; geen enkele zucht kwam uit deze zee van hoofden, des redenaers woorden verdooven.

Na eene wyl deze verderfelyke leer, met pyn en in wanhoop aenhoord te hebben, vatte Lodewyk de hand van Schuermans, groette hem met eenen oogwenk, en deed zyn peerd het hoofd naer den grooten weg keeren. Daer ontmoette hy een tiental ruiters met geladene roeren, om alle degenen, welke iets tegen de predikatie wilden ondernemen er uit te houden. Zy lieten den jonker zonder hinder het Laer verlaten. Hy bevond zich weldra op de baen die hem moest leiden, en vervoorderde nadenkend zynen weg.

Dan dacht hy aen Geertruid, wier liefderyk vaerwel hem nog in het oor suisde : — dan weder aen haren vader, dien vurigen vlaming ; wat verder aen de edelmoedige gevoelens des vermaerden schilders, Van Hort ; — doch by alle deze afwisselende gedachten, kwam Geertruids beeld zich steeds levend en toelagchend mengen.

Op eens versomberde zyn gelaet ; zyn hoofd zonk neêr op zyne borst ; de toom ontsnapte aen zyne achtelooze hand...... Dáér, voor hem, was de baen als in eenen schouwburg veranderd. Hy zag in de verte allerlei schrik-tooneelen, die hem door zynen droomenden geest werden voorgeschetst. Met zyne oogen halsstarrig van onder zyne gezonkene wimpers blikkende, scheen het hem, dat hy ontellyke menschen elkander zag vermoorden ; tusschen hen herkende hy zyne vrienden en kennissen, als ook de predikers van het Luisbekelaer : stroomen bloeds rolden rookend over de baen en slepen de lyken der vermoorden met zich : een akelig krygsgeschreeuw heerschte over de velden...... Weldra rees uit dit bloedbad een statige tempel in de hoogte. De jonker zag, in denzelven, een groot getal Priesteren, die met de armen ten hemel voor den altaer geknield zaten......... Eensklaps kwamen duizende mannen als razende dieren den tempel in geloopen : zy ruk-ten de Priesteren by hunne gryze haren achterover van de trappen des altaers, en sleurden ze, onder het uitbraken van ongehoorde lasteringen, langs den vloer. — En dan, dan zag hy den altaer met slyk bedekken, en vuiligheid als

eene uitdaging ten hemel werpen!... Nog zag hy eene wraekroepende, eene bloedige heiligschendery;... maer hy sloot de oogen met schrik en benaeuwdheid...... De stem van God klonk als een donder in den tempel: zyn vloek en zyn bliksem vielen te gelyk op de schenders: de tempelmuren stortten in: de aerde opende zich, en uit eene zee van vuer klom het wee! wee! der verdoemden verward en yslyk in de ooren van Lodewyk, die met eenen schreeuw uit dien naren droom ontwaekte.

Nu had hy reeds het dorp Wyneghem achter zich, en nog twee uren gaens zou hy het doel zyner reis bereikt hebben; doch de lucht, die by den gezigteinder duister en zwart werd, voorspelde onzen jongen pelgrim geen gunstig weder. Hy ging niettegenstaende moedig voort, en zyn peerd de sporen in de zyde gedrukt hebbende, nam hy eenen snellen draf, om, zoo het mogelyk ware, den storm te ontgaen, zonder zyne zending te verachteren. De wolken verhieven zich langzaem en dryvende boven zyn hoofd; en reeds zag hy eenige waterdruppelen op het getuig zyns peerds blinken.

Hy was het dorp Schilde verre voorby en bereikte juist de eerste huizen van Zoersel, wanneer de lichtende bliksem over de toppen der boomen rees, en een brullende donderslag de zwarte wolken openscheurde. De wind joeg den regen schuins en met geweld voort. — Het water lekte by beken van des reizigers kleederen; de wegen werden byna onbruikbaer, en het peerd door de gedurige bliksems ver-

schrikt, wilde niet dan door slagen en tegen dank voort. Nu zag Lodewyk eene hut voor zich staen en spoedde zich zoo wel hy kon, om dezelve te bereiken.

"Wie klopt daer?" werd er bevende gevraegd.

"Een reiziger, die u verzoekt hem voor het onweder te bergen" antwoordde Lodewyk.

Op des jongelings zachte stem, herstelden zich de inwooners der hut en de deur werd geopend.

"Welkom zyt gy, mynheer," sprak een man, wiens rug onder den arbeid gebogen was "kom binnen!"

Lodewyk, zyn peerd aen den landman overlatende, trad de arme wooning in. De moeder des huisgezins zat met vier kleine kinderen, voor een Lieve Vrouwenbeeld geknield, te bidden.

"Zagen de verdwaelden, welk een' heilzamen troost deze menschen in dit beeld vinden" dacht Lodewyk "zy zouden niet in hun voornemen voortgaen."

De landman had het peerd onder een afhangend dak geplaetst, en kwam zich by zynen gast voegen.

"Het is leelyk weder, mynheer!" sprak hy op eene beleefde wyze.

"Ja, vader" antwoordde de jonker "ik acht my gelukkig zoo wel door u ontvangen te worden."

Intusschen zette de heibewooner brood en boter op de tafel.

"Mynheer!" hernam hy "dit is alles wat wy bezitten; zoo het u belieft iets daervan te eten, — het is u uiterharte gegund."

De jongeling verwonderde zich grootelyks over deze vriendelyke onthaling.

"Vader" antwoordde hy met een' dankbaren grimlach: "de Kempenlanden zyn vermaerd, om de liefde welke de inwooners den vreemdelingen betoonen. Ik kan ook niet nalaten, u over uwe dienstbaerheid te pryzen, en wil derhalve dezen maeltyd gretig en in dank aennemen."

Terwyl hy deed hetgeen hy zegde, werd de lucht klaerder; de donder had zich verwyderd, — evenwel sloeg de regen nog met geweld in de bladeren der boomen. De vrouw had haer gebed geëindigd — en blies in het blakend vuer, waer vóór zy Lodewyks mantel had te droogen gehangen. De lieve kinderen, als roosjes blozende, en als wilde geitjes rond de kamer huppelende, kwamen langzaem digter en digter by Lodewyk, en wezen elkander het schitterende goud zyner kleederen aen. Eindelyk zich meer verstoutende, waren zy op des jonkers kniën geraekt. Hy kuste menigmael de streelende wichtjes. — De goede vrouw wilde hem van hare kinderen ontlasten, doch hy bad haer dezelve te laten begaen.

"Die heer ziet geerne kinderen" zeide zy zachtjes aen haren man; — en een fiere moederblik kwam in hare oogen schitteren. Vrolyk was zy, daer zy zag dat haer kroost weerdig was, van zulk een' treffelyken jonkheer geliefkoosd te worden.

"Gy zyt gelukkig" sprak Lodewyk "omdat gy weinig bezit: —voorwaer ik zeg u, dat by ons, in de wyde prach-

tige wereld, niet zulke zuivere vreugd, als in deze hut te vinden is."

"Het is waer" antwoordde de landman "God heeft de vrede niet alleen aen de ryken gegund; wy kennen ook blydschap en geluk."

Zyne kinderen beziende voegde hy er by met eenen diepen zucht:

"Nogtans, jonkheer, overweeg in uw hart wat pyn het my onophoudend zyn moet, aen myne beminde kinderen niets in deze wereld te kunnen nalaten, om hen voor honger en ellende te bewaren! Die dagelyksche smart kent gy niet."

"Inderdaed" hernam Lodewyk "wat zouden deze arme kinderkens doen, indien de dood u ontydig van hen weg nam?"

"Myn vader had zich eene hut in het bosch gebouwd" sprak de landman "en door zweegen en zorgen, een deel lands by dezelve vruchtbaer gemaekt; na zyne dood heeft myn oudste broeder dezelve behouden. — Ik, en myne goede vrouw, zoo arm als ik zelf, hebben deze hut, met zwaren arbeid, stuk voor stuk te samen gevoegd, — en als kinderen der natuer, de vogelen der lucht nagevolgd; zy bouwen zich een nest om hun kroost voor regen en koude te bergen: zoo ook deden wy; want onze eerstgeboren kwam den voltooiden arbeid bekroonen. Van dan af, hebben wy met 's hemels zegen, de dagen rustig by het zweet onzes aenschyns geteld, en de heide met geweld gedwongen ons te voeden. Maer zoo de Almogende ons vroegtydig aen

onze kinderen ontrukt, — dan zullen zy, nog jong zynde, geene kracht noch vernuft bezitten om zich ook als wy, hutten te bouwen.... en bedelen zal hunne eenige hulp zyn.

Door droevig nadenken gefolterd, liet hy het hoofd langzaem en treurig op de borst zakken. Eensklaps blonk er eene zonderlinge vreugd op het gelaet van Lodewyk; hy antwoordde niet op de klagten van den droeven vader, maer ging droomend uit de hut, naer de plaets waer zyn peerd stond. Iets uit zyne reismael getrokken hebbende kwam hy terug by het huisgezin, dat nog in de zelfdc houding zat.

"Vader" sprak hy, terwyl hy de borze, die hy in hand hield opende "ik wil uwe vriendelyke onthaling en vaderlyke teederheid beloonen." — en hy legde vier hoopen gelds, waervan elk uit tien stukken gouds bestond, op de zwarte tafel neder. "Hier hebt gy, goede vader" ging hy voort "tien geldstukken voor ieder uwer kinderen. Gebruik ze ten hunnen voordeele, — en dat zy, by Gods genade, zich nooit genoodzaekt vinden eene hut te bouwen."

Te vergeefs wachtte hy op het antwoord der verbaesde lieden. Allen zagen hem verdwaeld aen. — Tranen lekten over des grysaerds wangen, en de moeder was zeker van gevoelen beroofd; — want in haer was geen ander teeken van leven te vinden, dan de styve uitdrukking harer oogen.

"Wel vader, gy verwerpt myne gift niet?" vroeg Lodewyk.

"God zende over u, edelmoedige jongeling, en over degene die uw lot zal deelen, den eeuwigen zegen, dien

hy den barmhartigen beloofd heeft !.....” riep de vader in verrukking uit.

En de vrouw zat, weenende voor Lodewyk op den grond.

“Voor U, weldoener myner kinderen,” schreidde zy, met doffe stemme, en op het Lieve Vrouwenbeeld wyzende “voor u zal ik eeuwig — eeuwig bidden. — En die bank zal onder myne kniën verslyten, eer ik u, die ons een engel van troost zyt, vergete !....” hare tranen vloeiden van dankbaerheid en blydschap over Lodewyks handen. — Deze gebood haer te vergeefs op te staen.

“Laet my, lieve jonkheer” zuchtte zy “myne tranen voor u storten. — Myn hart is te vol van dankbaerheid en liefde tot u. — Ik bid u, dat ik de schuld myner kinderen moge betalen : — onttrek my uwe hand niet, jonkheer ; God ziet myne blyde tranen en zal dezelve, voor my, aen u vergelden......”

Zy snikte bangelyk, en licht zou men gedacht hebben dat droefheid haer kwelde. De hemelsche grimlach, welke onder hare tranen zweefde, en de blikken, welke zy smeekend den jonker toestuerde, toonden hoe zeer zy van geluk en dankbaerheid vervuld was.

Lodewyk, die zich aen deze vurige eerbewyzing wilde onttrekken, stond van zynen zetel op en wierp het geld in een potje dat op de kas stond. Na veel moeite had hy de opgetogene ouders tot stilte gebragt. Hy zette zich, welgemoed over zyne daed, by het krakend vuer neder.

“ Zeg my ” vroeg hy, toen hy zag dat het maer weinig meer regende “ waer is toch het Zoerselbosch gelegen. ”

"Het Zoerselbosch!—Het Zoerselbosch!" riep de landman verbaesd, als of hy dit niet verstond "wilt gy daer naer toe?!"

"En heden moet ik nog dáér zyn" antwoordde de jongeling.

De verschrikte man legde hem de hand op de schouder, om meer nadruk aen zyne woorden te geven.

"Jongeling" sprak hy "de dood wacht u in het Zoerselbosch!"

"Waerom?" vroeg Lodewyk.

"Wel! heer jonker" antwoordde de landman "hoe gelukkig acht ik my, dat gy my daervan gesproken hebt. Nu kan ik u, myn weldoener, toch van eene zekere dood bevryden. — Weet, dat Wolfangh, een man die schrik en moord met zich sleept, dit bosch bewoont— en dat geen mensch, daerin tredende, zyne roekeloosheid niet met het leven betaeld heeft. Eergisteren is nog een reiziger, jong en moedig als gy zyt, by het bosch gevonden. — Twintig dolksteken hadden hem het hart doorboord! Zoo gy my eene gunst bewyzen wilt, luister naer myne woorden.—Keer terug, of wy zouden bittere tranen over uw lyk te storten hebben."

"Vader" antwoordde Lodewyk "ik moet, wat perykel er ook zy, den schriklyken Wolfangh zelf zien en spreken. Niets kan my van dit voornemen doen afwyken."

"Ik beklaeg u jonker" sprak de landman treurig "niettemin ben ik vergenoegd, eens gelegenheid te vinden om u myne dankbaerheid te bewyzen, en zal u, zelfs tegen uwen wille vergezellen."

"Neen, neen" viel Lodewyk in zyne rede "dit wil ik niet. Laet my myn zelven aen het gevaer blootstellen; uwe kinderen eischen uwe vaderlyke zorg: — en ik" zuchtte hy, "heb kinderen noch vrouw!"

"Neen, Heer" riep de landman "ik zal u tegen uwen dank volgen. — Daerin zal ik u niet gehoorzamen."

De moeder luisterde met bange aendacht op dezen woordenstryd, en wakkerde haren man aen, om niet voor des jongelings bevel te zwichten.

"Volg hem, — ja volg hem!" sprak zy hem toe "bevryd onzen weldoener voor ongeval; of ik zal geen rustig oogenblik meer over hebben?" — En twee tranen lekten haer blinkend op de wangen. Zy naderde de Lieve Vrouw en aenzag het beeld met smeekende blikken.

"Gaet!" riep zy "gaet! — Ik zal God voor u beide bidden."

Lodewyk wilde de dankbare heibewooners niet langer tergen.

"Wel nu" hernam hy, na de kinderen omhelsd en de vrouw de hand gedrukt te hebben, "volg my, vader. Ik hoop dat ik met Godes hulp, hier nogmaels eenen smakelyken maeltyd houden zal."

Nu werd het peerd, dat beter dan zyn meester geëten had, voor de deur gebragt, en Lodewyk met den landman verlieten de hut, om het Zoerselbosch in te treden en Wolfangh met zyne bende op te zoeken.

IV.

Er ist ein Unglücksohn; kein Böswicht
Die Ahnfrau.

"Ter linker zyde, mynheer!" riep de landbouwer, en Lodewyk trad in eenen tamelyk breeden weg, die dwars door het woud scheen te leiden. Beide de boorden waren door het ondoordringbaer heestergewas bepaeld, en hooge mastboomen beletten de zon, die nu vry laeg aen de kim brandde, hare verlichtende stralen op de baen te laten nedervallen.

"Waer leidt deze weg naer toe?" vroeg Lodewyk.

"Het is weinige jaren geleden" antwoordde de landman, "dat dezelve in het bosch gehakt is, tot het vervoeren der

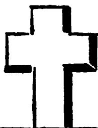
zwaerste boomen, — doch nu wordt deze baen verzuimd, en alleenlyk van roovers en kwaeddoeners bewandeld."

Sedert dit getal onstuimige jaren waren weinige of geene schepen op de Antwerpsche timmerwerf geplaetst geweest; daerom was het, dat men nu geene zware boomen meer uit het woud haelde. De schelmen konden het dus vry bewoonen; mits er geene geregelde magt in de dorpen bestond, en de soldaten de steden, waer het zoo roerig was, niet mogten verlaten.

Na over deze en andere zaken eenigen tyd gesproken te hebben, kwamen onze reizigers in eene dichtbewassen plaets, waer de weg zich tusschen de boomen en heesters verloor. Hier zagen zy een steenen kruis by de gracht geplant.

"Waerom staet dit teeken dáér?" vroeg de jonker.

"Hier is eene moord begaen" antwoordde zyn leidsman "zoo gy de moeite wilt nemen het kruis te naderen, kunt gy er den naem van den rampzaligen reiziger op lezen." — En Lodewyk las:

D. O. M.
HIER IS IAN VAN HERCK
DEIRELICK VERMOORD
OP SINTE GEERTRVIDS DAGE
IN 'T IAER MDXXI.
—
BIDT VOOR DE SIELE.

De landbouwer, die zyn hoofd ontdekt had, en een vurig gebed voor de ziele des overledenen stortte, werd door Lodewyk hier in gevolgd. De jonkheer steeg van zyn peerd en zette zich godsdienstiglyk by het kruis neder. Veel bad hy niet; want droevig nadenken had hem aen het doel zyner kniebuiging onttrokken. De naem zyner minnares, op een zoo bloedig kruis, had hem het hart gebroken.

Zoo zat hy eenige oogenblikken; wanneer hy het hoofd naer zyn peerd keerende, twee afgrysselyke menschenaenzigten tusschen de bladen der boomen vernam. Vier zwarte verglaesde oogen waren op hem met yver gevestigd, — en de monden van twee zinkroeren mikten hem naer de borst.

"Uw geld of 't leven!" schreeuwden deze twee mannen uit het kreupelbosch komende, — en altyd met hunne roeren gereed zynde, om den jonkheer eene van de twee hoofdzaken, die zy geëischt hadden, door geweld te ontnemen.

"Hier hebt gy myne borze" sprak Lodewyk een weinig verschrikt. "Mannen" ging hy voort "ik zoek Wolfangh, en bid u my zyne wooning aen te wyzen?"

"Leg uwe wapens op den grond neder!" riep een der roovers.

De jonker vatte zyne pistolen en wierp dezelve, met zyn rapier verre van zich. De roover naderde hem:

"Wat hebt gy met Wolfangh te doen?" vroeg hy.

"Ik heb hem een' brief te geven" was het antwoord.

"Komt gy van de stad, en zyt gy een Geus?" vroeg de roover nogmaels.

"Dat ben ik, en moet Wolfangh nog vóór den avond spreken."

De roover grimlachte. "Dit weet ik" hernam hy. "Myn meester heeft heden in de stad geweest, en uwe komst door eenen anderen Geus vernomen. — Sedert twee uren verwacht hy een' jonker, en mits gy-zelf deze jonker zyt, kunt gy uwe wapens hernemen, en ons, zonder vreezen, in het bosch volgen."

De landman, die dit alles met angst had nagezien, raepte Lodewyks wapenen van den grond op, en reikte ze den jongeling over.

"Vader!" sprak deze "ik dank u uiterharte van my zoo wyd verzeld te hebben, en smeek u terug te keeren, om uwe vrouw en kinderen, die zorgend voor uw leven bekommerd zyn, te gaen vinden. — In een paer uren zult gy my, zoo 't God belieft, in uwe wooning wederzien." Hy drukte des heibewooners hand, en deze bleef met tranend oog staen, tot dat Lodewyk tusschen het boomgewas verdween.

Een der roovers had het peerd gevat en trok het door omwegen voort. De andere poogde zoo veel hy kon, beleefd te zyn, en met Lodewyk een gesprek aen te gaen; doch deze, met verachting op hem ziende, antwoordde niet dan met bondige woorden.

"Er zal in 't kort wat omgaen, eh, Mynheer? Ze gaen in de stad weêr woelen, — en dan zal er voor ons ook wat te pakken zyn!"

"Dat weet ik niet" morde Lodewyk.

"Ik wel" hernam de binder "onze meester heeft ons gezegd, dat wy genoeg zouden plunderen om met ons lastig ambacht een einde te maken, en gelyk heerkens van 't geroofde te leven."

"Waer zoudt gy dit alles rooven?" vroeg Lodewyk treuriglyk.

"In onze lieve Vrouwe kerk alleen is genoeg om onze bende schatryk te maken."

De jongeling liet een' fieren blik op den roover vallen, en riep toornig:

"Hoe durft gy het verachtelyk inzigt van Gods tempel te rooven opvatten?"

"Wy hebben dat niet opgevat" viel de roover driftig in "gylieden hebt het ons gegeven. — En ik weet zeker, dat in dien brief niets anders staet dan de belofte van ons op dien dag te laten doen wat wy willen."

Lodewyk antwoordde op des roovers verwyt niet; hy zuchtte met diepen weemoed, by het aendenken der rampen, die zyne vaderstad bedreigden. Na een groot half uer, door boomen en heesters gedrongen te hebben, kwamen zy eindelyk by de legerplaets van Wolfangh en zyne makkers.

Het was een groot open plein, aen alle kanten digt met het duister bosch omsingeld. Men had er de boomen in eenen kring afgehakt, en den grond effen gemaeckt, om er zonder belemmering te kunnen woonen. In het midden stond eene groote hut, van hout en klei te samen gevoegd;

vyf kleinere hutten stonden ook hier en daer in eenen kring, doch dusdanig verspreid, dat er eene plaets, die wel eene markt geleek, overig bleef.

Zoodra de jonker deze plaets genaekte, trok zyn leidsman een beenen fluitje uit zyn wambuis, en deed het woud driemael de kwaedvoorspellende klanken herhalen. Er werd op dezelfde wyze geantwoord, en Lodewyk trad de legerplaets binnen. Zyn leidsman verliet hem om, zoo hy zegde, Wolfangh van zyne komst te gaen verwittigen.

De jongeling staerde met afgryzen op het onmenschelyk gelaet der roovers, die hy daer bemerkte. — Zes der leelykste stonden by een groot vuer, waerop een ketel, die het avondmael bevatte, hevig dampte. De vlam, welke rood op de wangen dezer roovers kaetste, gaf hun een buitengemeen fantastisch voorkomen; en maekten hen eer den duivelen dan den menschen gelyk. — Verder zaten er eenige anderen, zich aen het wisselvallig lot overgevende, en zich met de teerlingen eenige geldstukken betwistende: — zy dachten niet eens, dat dierbaer menschenbloed hunne winst alleen uitmaekte. — Vloeken en zweeren deden zy zoo afgrysselyk, dat Lodewyk eenige stappen achteruit deinsde, om zoo weinig mogelyk hunne godslasteringen te hooren. — Anderen weder waren ter aerde gezeten, en kuischten de eene zyn roer, de andere zynen dolk. Deze hadden groote stoopen by zich, en schonken zonder ophouden den drank rond. Toen de jonker de legerplaets binnen trad, zongen zy, met verwarde stemmen, een liedje dat in dien tyd onder

het volk liep. Degene die onder hen de voorzanger scheen te zyn, begon dus:

"Des winters als het reghent,
Dan zyn de paetjes diep, ja diep.
Dan comt dat loose visschertje,
Visschen al inne dat riet,
Met synen rysstock, met synen strycstock,
Met synen lapsack, met sijnen cnapsack,"

En dan antwoordden de overigen te gelyk:

"Met syne leire, van dirre domdeire,
Met syne leire leirsen aen."

En na de stoop rond gegaen was, en ieder zynen mond en knevels met de hand afgevaegd had, hernam de voorzanger:

"Dat loose Mol enarinnetje
Ghinck in heur deurtje staen, ja staen,
Omdat, dat aerdich visschertje,
Voorby heur henen sou gaen,
Met synen rysstock, met synen strycstock,
Met synen lapsack, met synen cnapsack,"

En de twintig stemmen:

"Met syne leire, van dirre domdeire,
Met syne leire leirsen aen."

"Wat zei de visscher dan?" riep eene stem.

"Wat heb ick jou misdreven,
Wat heb ick jou misdaen, ja daen,
Endat ick niet met vrede
Voorby jouw deur mag gaen?
Met mynen rysstock, met mynen strycstock,
Met mynen lapsack, met mynen cnapsack,"

En weder het gansche gezelschap:

"Met myne leire, van dirre domdeire,
Met myne leire leirsen aen."

"Nu ga voort — drink straks! —" "Ja:

"Ghy hebt my niet misdreven,
Ghy hebt my niet misdaen, ja daen,
Maer ghy moet my drymael groeten,
Eer ghy van hier meught gaen,
Met jouwen rysstock, met jouwen strycstock,
Met jouwen lapsack, met jouwen cnapsack,"

En de anderen klapten in de handen, en raesden en lachten dusdanig, dat zy van vreugde dol schenen. Met nieuwe kracht schreeuwden zy:

"Met jouwe leire, van dirre domdeire,
Met jouwe leire leirsen aen."

Allen waren zy bruin van aengezigt, met lange verwarde

haerlokken. Hunne kleeding zou op een' ander' tyd, zeker Lodewyks lach verwekt hebben; want daer velen eenen nieuwen fynen rok aen hadden, hingen hun de overige kleedingstukken slordig en verscheurd aen het ligchaem. Anderen by een met goud gestikt wambuis, hadden eenen groven en versleten moniksmantel op de schouders. Hunne wapens alleen waren in eenen zeer goeden staet, en blonken als zilver op hunne bedelaersplunje uit. Te samen genomen geleken zy wel eenen hoop gemaskerde persoonen. — Twee stonden regt by de deur der groote hut: een zwaer hellebaerd blikkerde in hunne handen by de laetste stralen der avondzonne. Deze mannen riepen op Wolfanghs bevel, den verbaesden Lodewyk binnen.

Het vertrek waerin hy trad, was niet prachtig; dit is wel te denken. Evenwel was hetzelve zeer zuiver. De muren waren met kalk wit gemaekt, en als marmer met andere kleuren besprengd: schitterende wapens versierden den wand; nette zetels stonden rond eene tafel. By deze zat Wolfangh. Zyne kleeding was zedig, en scheen eenen man die nooit de stad verlaten had, te behooren. Hy kon niet boven de veertig jaren oud zyn: dit was aen zyne nog fraeije wezenstrekken zigtbaer. Zwarte oogen, waerin een nydig vuer blaekte, een mond waerop haet en spyt te lezen was, — en eene koude en misschien droeve uitdrukking, waren de teekens, uit dewelke een gelaetskundige de voorspelling van des roovers inborst trekken kon.

Zoodra hy Lodewyk vernam, stond hy van zynen zetel

op en boog zich beleefdelyk voor zynen nieuwen gast.

"Wees welkom, jonker!" sprak hy, en hy reikte den jongeling een' stoel om zich neder te zetten.

"Wat nieuws brengt gy my?" vroeg hy.

Lodewyk gaf hem, stilzwygend, den brief.

Wolfangh scheurde den zegel met haest er af, en vatte, na de lezing, een elpenbeenen fluitje. Op den klank kwamen twee roovers in het vertrek. Hy fluisterde hun iets in het oor. — "Ten elf ure" riep hy met luider stemme.

Nu werd er wyn gebragt en in bekers voor hen uitgeschonken.

"Jonker," sprak Wolfangh "op der Geuzen gezondheid!"

"Op der Geuzen gezondheid!" herhaelde Lodewyk zachtjes; — hy bragt den roomer aen zyne lippen, doch dronk niet.

"Ho, ho! heer jonker!" riep de roover met spytige aendoening. Myn glas is ledig:—ik verzoek u, my ook aldus bescheid te doen. Ledig ook uw glas! — En verder staet het u vry, niet meer te drinken."

Lodewyk dronk, — met eene uitdrukking die genoeg aenduidde dat deze daed tegen zynen dank geschiedde.

"Ik versta u wel, jonker!" zei Wolfangh. "Een roover is u een al te verachtelyk mensch, om in deszelfs gezelschap te drinken: — ja, dit versta ik wel! —" En een bittere grimlach bewoog zyne wangen, terwyl hy in diep gepeins gezonken, dus voortging:

"Waerom vraegt gy dan myne hulp, mits gy my veracht? — Gy antwoordt niet. — Ik weet het. — Als het werk voltooid is, verbryzelt men een noodeloos werktuig; of men werpt het weg, — niet waer, jonkheer?!......"

Lodewyk bezag den roover met verwondering.

"Wolfangh!" antwoordde hy, "ik ken den inhoud dezes briefs niet, dus kan ik ook op uwe vraeg niet antwoorden. Wat my aengaet, zeg ik u, dat zoo gy in de omwenteling deel neemt, gy zonder twyfel, indien gy wilt, een groot nut voor u er uit kunt trekken."

"Welk nut, jonkheer?"

"De vergetelheid over het verledene halen, en als lid der maetschappy eerlyk en rustig leven."

Hier ging een grimlach van vergenoegen over Wolfanghs aengezigt, doch onmiddelyk kwam hopeloosheid die uitdrukking vervangen, en hy sprak het hoofd schuddende:

"Terugkeeren, terugkeeren is zoo moeijelyk! En nogtans het moet zyn. Ik kan de geheime stem die my toeroept niet langer wederstaen. Waerom hebben de menschen my verstooten, toen ik nog onschuldig was? Ja, jonker! er was een tydstip in myn leven, dat ik ook beschaemd was om met een' schelm te drinken!"

"Dit is mogelyk" antwoordde de jongeling "zeker moeten het gewigtige voorvallen geweest zyn, welke u dus van het pad der eer deden verdwalen."

"Ja, eenmael was ik een jong en fraei kerel als gy zyt, — vol hersenschimmen die myn leven als bloemen ver-

sierden ; doch de boosaerdigheid der menschen heeft my het hart verbryzeld."

"Gy zyt niet geboren om in dezen verachtelyken staet te leven, Wolfangh. Ik zie dit wel. Uwe wezenstrekken verraden geene wreedheid, uwe woorden getuigen in u geene woeste onwetendheid. Niets toont my in u dit verworpen schepsel, dat het bloed zyner broederen zonder ontsteltenis zou vergieten. Kom terug in de samenleving, Wolfangh ; uw hart is nog vatbaer voor het goede. Slyt de overige uwer dagen in eenen eerlyken arbeid en in deugd. Misschien zal de rust en de vrede des gemoeds het loon uwer bekeering worden. Gedenk dat Gods barmhartigheid oneindig is en zich afmeet naer de wydte der zonden en naer de innigheid van een opregt berouw.

"Heb dank, jonkheer, om uwe troostende woorden. Gy hebt een edel en goed hart. Zie, indien gy my met verachting en mispryzen hâd toegesproken, zoo zou de spyt myne goede gedachten in myn hart gedoofd hebben; maer gy hebt my met vriendelykheid den weg aengewezen, die eene omwenteling in 's landszaken voor my kan openen. ô, Ik zweer u, dat uw raed niet zal verloren gaen. Gy hebt niet op de steenen gezaeid, geloof my."

Lodewyk werd ontroerd by de uitdrukking die, op des roovers gelaet, deze woorden vergezelde. Hy zag de ziel van Wolfangh geheel in zyn aenzigt schynen, en begreep dat die misdadige naer vergiffenis haekte. Hy stond op, en des roovers hand vattende, sprak hy :

"ô, Wolfangh! Wát moet gy toch ongelukkig geweest zyn om, met eene inborst als de uwe is, tot een zoo schandelyk leven te zyn vervallen."

"Ja, jonkheer, zoo is het. Mogt ik myn schuldig en misdadig hart in uw edel hart uitstorten, dan zoudt gy hooren hoe rampvol myne jeugd was."

"Spreek, Wolfangh, ik zal u met genoegen hooren."

"Wel aen dan, om u te doen gevoelen dat in het menschenleven rampen zyn, welker gevolgen men niet kan ontwyken, zal ik u de oorzaek myns ongeluks in bondige woorden verhalen. Zoo gy eenige zuivere gevoelens er in bespeurt, zie dan niet op hetgeen ik nu ben; — want er is eene schrikkelyke verandering in my omgegaen:

Ik woonde in het dorp Rethy. Jong en fraei van gestalte was ik. Onder alle myne makkers was er geen, die zulke zoetluidende stemme had als ik; en menigmael heb ik den ouden lindenboom onder de klanken eener weemoedige ballade doen zuchten. — Myne toonen, by afwisseling zoet of straf, haelden alle de oogen op my, en ieder luisterde met verwondering en stilzwygen."

Zyn verhael werd gestoord door degenen, die de lampen, welke van het verdiep daelden, kwamen ontsteken. Na eene poos gezwegen te hebben, hernam hy:

"Denkt gy, jongeling, dat de loftuitingen van allen die my zagen en aenhoorden, my eenige vreugde konden toebrengen? — Neen, de goedkeuring der jonge Helena alleen kon my, het geluk schenken. — Onze harten waren van

onze kindschheid, onscheidbaer verknocht, — en daer de mannenjaren my dan toegekomen waren, was dit gevoelen, door zedigheid geprangd, heviger geworden.

Zoo bleef ik in myn dorp, menige jaren rustig doorbrengen. Ongeduldig wachtte ik het oogenblik af, dat myne Helena haer achttiende jaer zou bereikt hebben, om haer met toestemming haers vaders te trouwen; — doch het lot, dat niet op der menschen wensch let, had my eerst het zoet van den kelk laten drinken, en de gal daervan bewaerd, om my dezelve, in eens, als vergif te doen smaken. Hier begint het treurige myns verhaels:

Een voornaem fransch heer, die magtig aen het hof des goeden Keizers Karel was, kwam dikwyls by het landgoed van Postel ter jagt. Eens dat hy in Helena 's wooning trad, bleef hy over hare zuivere wezenstrekken en zedigen grimlach verwonderd staen. Zeker kwam de ontucht zich in zyn hart huisvesten; doch mits hy van hoogen adel en gehuwd was, bleef hem niets over tot voldoening zyner lusten, dan verleiden of schaken. Lang poogde hy door dezen eersten middel te gelukken: — na veel nutteloozen arbeid, stelde hy den laetsten zeer wreedelyk in 't werk.

Op eenen avond, dat ik Helena te vergeefs gewacht had, begaf ik my naer hare wooning. De vader myner vriendin stond verbaesd dat ik haer niet gezien had. — Twaelf ure weêrgalmde op de torenklok, en allen wachtten wy nog op het meisje dat ons ontrukt was. Veertien lange dagen wachtten wy, en van Helena hoorden wy niet spreken. Ik

acht het nutteloos u onze wanhoop te beschryven : myne roozenkleur verging onder myne tranen ; myn moed begaf my. — En kwynend en door mistroostigheid afgemat, wandelde ik door de digte bosschen ; en dan, ongevoelig door bittere smart geworden, zakte ik op het gras neder, en myne tranen liepen als beken over myne wangen."

"Ik beklaeg u, ongelukkige Wolfangh" zuchtte Lodewyk "ik versta hoe oneindig bitter uw lot geweest is."

"Ja, jonkheer" hernam de roover "bid God dat u nooit een zoo bitter lot treffe. — De dood zou u alsdan eene bekoorlyke vriendin toeschynen. Luister !" ging hy voort "wat dolk er my nog door 't hart moest gaen. Dertig dagen had ik met naeuwkeurige hardnekkigheid geteld, en des avonds was ik by den vader myner minnares gezeten. Door onze tranen, scheen ons ongeluk een weinig te verzachten ; — toen de deur met eenen naren schreeuw open vloog : en Helena hing haren vader huilend aen den hals. Na deze eerste beweging van liefde, viel zy voor hem op hare knieën neder, en een onuitsprekelyke vloed van hartbrekende tranen liep haer aengezigt af. Eenige woorden kwamen haer in wanorde uit den mond, zy smeekte om vergiffenis, sprak van vlek en schand ; — en een razende nyd drong my de tranen terug in de oogen. Helena, riep ik, haer strengelyk beziende, waer zyt gy geweest ? "Wolfangh" schreidde zy bevende "ga heen! oh, ga heen! — uwe oogen doen my zoo wee." — Waer zyt gy geweest? riep ik nydig. Zy wees met hare hand wyd ter venster uit. — "En voor

u eeuwig verloren" voegde zy er by. Langer kon ik my niet wederhouden. Denkende dat zy zelve, uit eigenwille, my verzaekt had, sprak ik alle de smaedwoorden, die ik maer vinden kon, tegen haer uit; — by ieder woord beefde zy van schrik en schaemte. Nog lang had ik op denzelfden toon voortgevaren, had haer vader my niet tot stilzwygen gedwongen, door my zyne dochter roerloos en koud aen te toonen. Wat medelyden drong in myn hart, wanneer ik haer beter beziende, hare uitgemagerde wangen en diepgezonken oogen my al haer lyden bekend maekten! Nu werd ik over myne wreedheid ten hoogste verbolgen, en smeekte wanhopig Helena om vergiffenis; — doch zy hoorde my niet. Jonker, geloof my! Alle de tormenten der pynbank zyn niets, by het hartzeer, dat ik dien avond doorgestaen heb. — Des anderen daegs was Helena van hare zinnen beroofd en antwoordde door lagchen op onze bittere tranen. Bleek en mager was zy, als de dood zelve — en wanneer een grimlach over haer aengezigt ging, kwamen de diepe rimpels en het uitstekende gebeente haer dusdanig afgrysselyk maken, dat het ons allen van schrik deed beven. Den vierden dag lag zy op het sterfbedde. Hare zinnen waren eenigzins wedergekomen, en zy had hare biecht gesproken. Toen de Priester haer verliet, zei hy, dat Helena my nog eenmael zien wilde. Ik snelde de duistere kamer in. Dáér lag dit lieve roosje, dat zoo ontydig onder den adem van een' boozen hoveling verslenst was, tusschen vier gele wassen keerssen te zieltogen.

"Wolfangh!" zuchtte zy, hare magere hand dood koud op de myne leggende, — ik verlaet u voor eeuwig, — ginds schynt my de Hemel toe!... — Dáér voor my — wenken de Engelen my van de wereld......

"Helena" vroeg ik "wat is u gebeurd? In Godsnaem, spreek!"

"Wat my gebeurd is" sprak zy "kent gy — Alfons de Noirmont?....."

"Ja."

"Wel, die heeft my — door magt en geweld gekrenkt... en myne ziel — kan in dit myn onzuiver ligchaem — niet meer woonen — daerom zie ik — dáér! — eene baen die my meteen ten Hemel zal leiden!"

"Noirmont" morde ik wraekgierig en van bloeddorst blakende, — "Noirmont!"

"Noirmont" suisde nog van hare lippen "vaerwel, myn Wolfangh! — eens zult gy met my dáér — dáér in den Hemel — woonen, en ik — zal zuiver.... en God — God.... vaerwel! vaerwel, Wolfangh!...."

En ik voelde, als een lange adem, mynen naem met hare ziel onder myne lippen weggaen. — Zy was dood, dood en koud.

Eene traen rolde over des roovers wangen, en hy zweeg.

Lodewyk, door medelyden aengedaen, drukte vurig zyne hand. — "Wolfangh" sprak hy "vergeef my de misachting die gy my verweten hebt!"

“ Jonker ” vroeg de roover voortgaende “ denkt gy dat deze Noirmont de dood verdiend heeft? ”

“Ja , ja zeker” antwoordde Lodewyk.

“Wel nu” hernam Wolfangh “ik verliet myn dorp, niets medenemende dan geld, wraekzucht en dolk. Lang heb ik den schaker opgezocht zonder hem te vinden; doch hoe meer ik wachten moest, hoe meer ik zwoer myne Helena te wreken. Eens by Brussel langs de Senne wandelende, klonken my een tiental stemmen te gelyk in ’t oor. Midden onder zoo vele persoonen vernam ik mynen aertsvyand. Myn bloed liep ongestuimig door myne aderen, en het hart klopte my zoodanig dat ik byna roerloos werd ; — doch de lust tot wraek styfde mynen arm; want myn dolk ging tot aen het gevest in des schakers borst. Ik sprong in de Senne en zwom in een oogenblik tot aen den anderen oever. Daer bleef ik lagchend en van vreugd opgetogen staen. Twee pistoolscheuten waren op my gelost, doch door geenen werd ik getroffen. Met wellust zag ik myn slagtoffer huilend ten gronde zinken, en na ik van zyne dood verzekerd was, vloog ik als een pyl tusschen de boomen, om my aen myne nieuwe vervolgers, te onttrekken. Ook werd ik als een wild zwyn uit alle plaetsen verjaegd; — geen mensch dorst my herbergen. — Myn vader werd om my vervolgd, en door druk en smart ten grave geleid. Nergens kon ik eene schuilplaets vinden , en wanneer de naem van Wolfangh op eene markt werd uitgesproken, dan ging de schreeuw : houd aen, sla dood ! uit alle monden , als of ik, een razende hond ware geweest.

Zeg my, jonkheer, wat kon ik dan zonder geld doen? Na lang zweven heb ik hier, in dit bosch eene schuilplaets gevonden. De nood maekte my tot eenen dief, en de vervolging der geregstdienaren, alhoewel wettig, tot eenen moordenaer.

Ik heb geleden en wroeging gehad over myn misdadig leven, doch het lot was sterker dan myn moed — Gy, jonkheer, hebt my den middel aengewezen om my te redden. Daerom ontfang nogmaels myne dankzegging. Nu komt het beeld van Helena my weder levend voor de oogen. — Ik hoop dat hare gebeden my genade zullen doen vinden by God."

Hy zweeg een oogenblik —en ziende de ontroering, welke zyn verhael in Lodewyk had opgewekt stond hy van zynen zetel op en sprak:

"Nu, jonkheer, ik wil u niet langer hier houden. Zeg aen Godmaert dat ik zyne voorwaerden aenneem en eenen spie in de stad zal zenden om op het oogenblik van den toestand der zaken verwittigd te zyn. Dat hy alles overlegge, en op den dag der omwenteling zullen Wolfangh en zyne makkers dáér zyn.

" Voor dat ik u verlate, Wolfangh, moet ik nog eenige woorden tot u spreken...... Een uwer mannen uitte daereven het inzigt van de kerken te berooven?"

"Dit denken zy, ja, — maer vrees deswegens niets: myn wil is voor hen eene stalen wet, die niemand onder hen zou durven verbreken."

"Dit alleen wilde ik van u niet verzoeken — ik wilde u

daerenboven eene gelegenheid aenwyzen, om eene poging te doen, die ongetwyfeld kan medewerken tot het verdienen der vergiffenis van uw zondig leven."

"Zeg, zeg, jonkheer, ik ben bereid om uwen raed te volgen."

"Gy weet misschien niet, Wolfangh, dat de grootste hoop dergenen, die zich Geuzen noemen, ketters en afgevallene zyn, en dat zy den dag der omwenteling afwachten, om alle de teekens van onzen Godsdienst te niet te doen?"

"Ik weet het, jonker."

"Gy weet het! Welnu, help my en eenige myner vrienden, in het beschermen onzer kerken. Het zal moeijelyk zyn, ik voorzie het wel; maer misschien gelukken wy in onze pogingen."

Op Wolfangh's aenzigt glimde eene uitdrukking van genoegen; hy vatte de hand van Lodewyk en sprak met nadruk:

"Ga, jonkheer, gy zult over Wolfangh te vreden zyn: ik hoop het. — Vaerwel, tot wederzien!"

Een gewapende roover werd aen Lodewyk tot leidsman gegeven. Deze bragt hem en zyn peerd ongehinderd het bosch uit. Nu steeg hy op, en vervolgde den weg die hem by de hut zou brengen. Zeker zou hy gedoold hebben; doch de dankbare landman, voor zyn' weldoener bekommerd, had een groot licht voor zyn venster ontsteken. Deze baek bragt onzen jongeling eindelyk by de eenzame wooning. De deur werd met haest geopend, en bly gejuich kwam hem hartelyk verwelkomen. Het avondmael stond op de tafel

bereid. —Na eenige woorden over des jongelings gelukkige terugkomst gesproken te hebben, bad de landman hem zich by de tafel neder te zetten. Dit deed de hongerige Lodewyk, en at, tot der inwooners vreugde, met meer smaek dan of hy in een paleis ware genoodigd geweest.

"Jonkheer!" sprak de landman, "het is by middernacht en, daer de baen met schelmen overdekt is, bid ik u in myne arme wooning te vernachten" en hy wees hem eene bedstede waerover zuivere lakens gespreid waren. Lodewyk bedacht, dat hy, laet als het was, Godmaert doch vóór den dag geene kennis zyner zending geven kon. Daerom besloot hy des heibewooners goeden voorstel aentenemen.

Na hun allen eene goede rust gewenscht te hebben, legde hy zich vermoeid en welgemoed op het bed neder; — en sliep.

V.

> Doe schreefse met eene swarte roede een rinck op d'aerde: daer moest ick midden in staen: voort brochtse oock alderhande vremde dinghen in de rinck en na dat ick mercken kon, soo docht my dat het waren Leeuwenklaeuwen, Hondenoogen, Wolfstanden, Boksblood, Ezelsooren. enz.
>
> DUYFKEN en WILLEMYNTJEN.

Denzelfden dag, dat Lodewyk zyne reis begonnen had, en door liefdedroomen langs de baen vergezeld, aen zyne Geertruid dacht, ging er in Godmaerts wooning iets om, waervan de kennis aen onzen jonker menige bittere traen moest kosten

Het was juist twee ure na middag; Godmaert en zyne dochter zaten rustig over onverschillige onderwerpen te spreken.

"Maer vader" viel Geertruid hem in de rede "die Spaen-

jaerd heeft immers de magt niet, om zyne bedreigingen ten uitvoer te brengen?"

"Welke bedreigingen myne dochter?" vroeg de Geus, verbaesd.

"De dienstboden hebben my gezegd, dat Valdès u de gevangenis had toegezeid. — wist gy dat niet?"

"De gevangenis!.. zuchtte hy "de gevangenis!" — en een sombere angst betrok zyn gelaet. Hy vatte de hand zyner dochter, en drukte dezelve met liefde.

"Geertruid!" hernam hy mistroostig "ja, de Spaenjaerd is een ryk en arglistig man. — Zeg my, zoo het lot u eenmael van uwen ouden vader scheidde, zoudt gy dan dien hartbrekenden slag wel kunnen verdragen?"

"Maer vader" antwoordde het treurig meisje "gy hebt immers geene misdaed begaen? — De regters zouden uwe onschuld weldra erkennen en niet lyden dat men u in de gevangenis brengen zou?"-

"Kind!" sprak Godmaert "gy kent de wereld niet. Voorwaer, ik zeg u dat het zeer mogelyk is, dat men my uit myne wooning rukke. Alhoewel wy aen een loffelyk werk arbeiden, zyn wy niettemin strafbaer volgens de bestaende wetten, want wy werpen ons op tegen den heerschenden koning. Voor my vrees ik niet, maer voor u — zwakke spruit, die reeds zoo vele tranen over het lyden uws vaders gestort hebt."

Nu drukte hy weder hare zachte handen, en haer styf in de oogen ziende:

"Zoo gy dáér" sprak hy, op de deur wyzende "eenen hoop soldaten met bloote degens zaegt komen, — zoo gy dezelve met uwen gryzen vader zaegt weg gaen; zeg my, zoudt gy dan, op myne bede, stil en gerust de uitkomst gelukkig of ongelukkig afwachten; — zonder my door uwe tranen het lot nog bitterder te maken? — Geertruid! gy antwoordt my niet? —"

"Ja, ja, vader" schreidde deze "ik zal u niet verlaten, en u door myne liefde troosten!...."

"Maer zoo gy my niet volgen moogt, en dat een onbepaeld vaerwel tusschen ons beiden moet uitgesproken worden?"

Heete tranen en pynelyke snikken waren alleen des meisjes antwoord.

"Wel Geertruid" sprak de grysaerd, haer kussende "gy ziet dat uw moed u zou begeven."

"Neen, neen" schreidde zy "het lot zal ons zoo hard niet drukken."

"God geve dat gy de waerheid zegget" antwoordde de Geus twyfelachtig. — En hy klopte met zyne vuist sterk op de tafel. De oude Theresia kwam op den roep binnen.

"Theresia" sprak Godmaert haer toe "luister naer myne bevelen. — Ik ken de liefde, die gy myne dochter toedraegt. Gy hebt haer lang tot moeder verstrekt. Misschien zal heden of morgen, alles in vuer en vlam staen, en de straten van Antwerpen zullen misschien met bloed gewasschen worden. — Dan zal ik myne vrienden niet verlaten, en myn leven,

hoe duerbaer het ook zy, voor Vaderland en eer in de waeg stellen. — Myne Geertruid beveel ik in uwe handen. Van nu af zult gy haer niet verlaten; want de wolken dryven ons reeds onstuimig boven het hoofd."

Op eens ontvloog een snydende schreeuw uit Geertruid 's borst.

"Och, God !.... daer zyn ze!" riep zy angstig. Eene menigte verwarde stemmen deden zich in den doorgang hooren.

" Kom hier ! myn kind" sprak Godmaert " kom hier ! dat ik u omhelze. — Ween zoo bitter niet. God zal my voor ongeluk bewaren! "

Het meisje huilde jammerlyk. Op Godmaerts bevel werd zy van Theresia met geweld uit de kamer geleid.

"Geertruid!" riep de vader " misschien bedriegt gy u !"

Doch Geertruid zag de soldaten in het voorby gaen, — en lang weêrgalmde hare kleine kamer, onder hare klagten, tot dat zy zwak en afgemat, in diepen weemoed, spraekloos lag verzonken.

De Hoofdman naderde den Geus, en las hem een bevel van den Markgrave voor, volgens hetwelk, hy als staetsgevangene in het Steen moest gebragt worden. De grysaerd wierp zich den mantel over de schouders, — en volgde den Hoofdman met onderwerping, zonder zich eenigzins over zyn lot te beklagen. By de deur stonden twintig wapenbroeders, om hem te geleiden, — en eene menigte volks, die nieuwsgierig wachtte om te zien wie de gevangene zyn mogt. Zoodra zy Godmaert vernamen en zyn droevig ge-

het onder zyne gryze haren zagen uitschynen, liep een' schreeuw van verlossing en wraek, door alle de monden: — doch de wapenbroeders wederhielden deze wolk van ongewapende menschen, en bragten den Geus zonder bloedstorten tot aen het Steen. Hier zag deze den wreeden Valdès by de poort staen. Gelukkig dat Godmaert geene wapens by zich had, of de Spaenjaerd had zynen spottenden grimlach met de dood geboet.

De gevangene werd in eenen diepen en duisteren kelder gebragt; en na hem de middel met eenen yzeren gordel omsingeld, en denzelven in den muer vast gemaekt was werd hem een stuk brood en water voorgezet, — en de zware deur met gekraek op hem toegegrendeld.

Dáér zat nu die droeve vader, in eenen duisteren kerker geboeid, op een weinig vochtig strooi te zuchten. Voor zichzelven was hy niet bekommerd, mits hy zyn eigen lot nog niet eens berekend had; — doch de tranen zyner lieve Geertruid en het afwezen van dit dierbaer meisje, het welk hem, als zyn eenig kind, zoo naeuw aen 't harte lag, waren al te zware slagen, om niet onder derzelver geweld te bukken. Ook zakte hy wanhopig op zyn strooi neder. — Een vloek van wraek ging uit zynen mond, en de zwaer overwelfde muren herhaelden de woorden: Valdès en verrader, met een naer en dof geluid.

Terwyl de gryze vader, dus angstig aen zyn kind dacht, was Geertruid, door wanhoop en bittere pyn uitgeput, in eenen stoel nedergezakt. — Ongeloovig was zy aen dit

voorval. Dit ongeluk scheen haer al te groot, en menigmael vroeg zy twyfelend of het wel waer was, dat haer oude vader van soldaten was weggevoerd. En wanneer de dienstbode haer dan een bevestigend antwoord gaf, stroomden hare tranen harder dan te voren. Jammerlyke klagten en wanhopige gebaren vermoeiden haer telkens zoodanig, dat zy meer dan eens afgemat en uitgeweend, zich op den stoel liet nedervallen.

"Lieve Theresia" schreidde zy "loop naer Pater Franciscus: hy alleen kan nog onze Engelbewaerder zyn."

"Maer gy vergeet, jonkvrouw, dat Pater Franciscus met den Abt van St Bernards vertrokken is?"

"O Wee, het is waer! — Raed my dan wat ik doen moet om mynen vader te zien. — Oh, raed my! weet gy geen middel, zeg?"

"Anders geen, jonkvrouw," antwoordde de dienstbode "dan den Steenwarer door woorden of werken, poogen te bewegen. — Dat is te zeggen door gebeden of geld."

"Kom aen" riep Geertruid "geld heb ik, en woorden zullen my niet ontbreken. Door liefde en bittere smart ingegeven, zal ik den Steenwarer wel tot medelyden brengen."

"Gy weet niet, jonkvrouw, hoe ongevoelig een Gevangenbewaerder is. — En zoo 't geld op hem niet werkt, is er weinig hoop over."

"Kom aen! kom aen!" smeekte het bedrukte meisje vuriger "al had hy een steenen hart, hy zou immers voor

myne roodbetraende oogen en myne krachtige bede wyken moeten."

"Ik wil geerne met u uitgaen, om te zien of wy uwen ongelukkigen vader troosten mogen; maer gedraeg u zediglyk en wees voorzigtig in uwe smart. Laet my ook eerst uwe kleederen wat opschikken."

Nu kreeg Geertruid met haest hare zwarte zyden huik op het hoofd, en daer zy onrustig, heen en weêr door de kamer trad, als of zy daerdoor haren weg vervoorderde, vatte Theresia eene harer handen, en zy begaven zich te samen op weg. Na vele hoopen menschen, waervan de eene met medelyden, de anderen met koude nieuwsgierigheid 's meisjes droefheid aenzagen, doorgedrongen te hebben, kwamen zy eindelyk by de zwaerbemuerde gevangenis.

"Is myn vader hier op 't Steen?" vroeg Geertruid angstig.

"Ik geloof het vast" antwoordde de oude Theresia; "kom Geertruid, schep moed! — Ik zal kloppen."

De deur draeide welhaest schreeuwend op hare lenen. Zy werden in de kleine kamer van den Steenwarer binnengelaten.

"Wat verzoekt gy van my, edele jonkvrouw?" vroeg hy, zich voor Geertruid buigende.

"Is myn vader hier?"

"Zoo Godmaert uw vader is jonkvrouw."

"Ja, ja Godmaert. — Gy zult gevoelig zyn aen myne droefheid, en zeker my mynen gryzen vader voor een oogenblik laten troosten. O weiger my niet! — Neen, weiger

my niet, ik bid u. Zoo gy ook kinderen hebt, kunt gy ligt bedenken wat hartdruk ik gevoel. — Laet my de stem myns vaders hooren, en ik zal u mildelyk beloonen."

"Jonkvrouw" antwoordde hy treurig, "het is nog geen halve uer geleden, dat de Signor Valdès, my een schriftelyk bevel van den Markgrave heeft doen geven, om den gevangen Godmaert alle onderhandelingen met zyne vrienden te beletten. Het drukt my even zeer, dat ik uwe vraeg niet kan toestaen."

Nu smolt de weemoedige Geertruid op nieuw in bittere tranen; en des Steenwarers ruwe hand in de hare smeekend drukkende:

"Ik bid u" schreidde zy "ik bid u, heb medelyden met een kind dat aen zynen vader wreedelyk ontrukt is. — Oh! wees niet ongevoelig! Laet u myn bitter schreiden door 't hart gaen. — Gy zyt immers ook een mensch, en niet van gevoel beroofd: gy kunt immers myne tranen niet zonder medelyden aenzien? Och, laet my toch by mynen vader, — of ik verlaet u niet; en zal zoo lang weenen, tot dat gy zelf, om van myne lastige bede ontslagen te zyn, my in de gevangenis myns vaders brengen zult."

"Och! ja Mynheer" sprak Theresia, "laet ze toch by haren vader, of zy sterft nog van angst."

Nu klonken de sleutels die aen des Steenwarers gordel hingen; en de twee smeekende vrouwen, denkende dat hy hare vraeg ging toestaen, sloegen de handen van blydschap en opgetogenheid te samen: en woorden van dankbaerheid

kwamen reeds uit haren mond, — wanneer de Gevangenbewaerder, die achteruit was gegaen, om eene traen van zyne wangen te vagen, haer op nieuw naderde:

"Vrouwen" sprak hy "uw lyden heeft my de eenigste traen, die ik in myn leven gestort heb, uit de oogen gehaeld. Dit is een teeken, dat ik ten uiterste in uwe droefheid deel; — doch daer pligt my dwingt, kan ik u niet troosten. Denkt niet dat gy my door weenen kunt verbidden. Neen, ik heb lang genoeg droefheid en bitter lyden gezien, om voor uwe tranen niet meer te zwichten. Derhalve zeg ik u, dat geen middel, welke het ook zy, my mynen pligt kan doen vergeten. — Ik ben een Gevangenbewaerder. Vraegt wat een Gevangenbewaerder is, en iedereen zal u antwoorden: een tyger; — en dit is ook zóó. — Dit moet zoo zyn."

Hy liet by deze woorden de neêrslagtige vrouwen staen huilen, en ging weg.

"Wreedaerd!" zuchtte Geertruid, "hoe koud hy voor onze droefheid is. — Theresia gy hadt gelyk, een Gevangenbewaerder is geen mensch. Kom aen, ik zal by onze vrienden om hulp zoeken."

Zy vertrokken met meer droefheid, dan zy gekomen waren. Geertruid's eerste gedacht viel op den goeden Schuermans, dien edelmoedigen, doch armen Geus. Zy wendden zich met haestige stappen naer het Klapdorp. Dáér werd de deur van een oud vervallen huis voor haer geopend.

"Och Schuermans!" riep Geertruid "weet gy wat mynen vader gebeurd is?"

"Ja jonkvrouw" antwoordde de Geus, haer binnen latende "ik weet alles. Zwyg, ween niet; — want ik kan uwe tranen niet zonder lyden aenzien. De verrader Valdès heeft dit alles bewerkt. — Ik heb myn' dolk reeds gewet; daer denkt hy niet aen!"

"Schuermans" sprak het meisje "om Gods wille, zeg my: weet gy geen middel, om my by mynen vader te brengen?"

"Geen" was het antwoord "ik heb zelf, by de gevangenis, een uer lang gesmeekt, doch zy zyn onverbiddelyk."

"Och, zoek nog eens in uw hoofd, of niet de minste hoop over is? — Gy mannen weet beter dan wy, wat er te doen staet."

Schuermans zag de bedrukte Geertruid met medelyden aen.

"Arme dochter!" zuchtte hy, — en na een oogenblik de hand op het voorhoofd gehouden te hebben, hief hy wanhopig de schouders op:

"Neen Geertruid" hernam hy "ik weet geen enkel middel. — Ik raed u, ongelukkig meisje, te huis in uwe kamer den uitval dezer zaek, zonder meer te weenen af te wachten. — Ik zal zelf by alle vrienden gaen, en zoo ik eenige verzachting in uw lyden kan brengen, zal ik my met haest naer uwe wooning begeven. Waer is Lodewyk Van Halmale?" vroeg hy.

"Lodewyk is weg" antwoordde zy. "Oh! ware Lodewyk hier, ik zou weldra mynen vader zien."

"Waer is hy dan naer toe?"

"Naer Zoersel, om Wolfangh op te zoeken."

"Oh ja! hy zal toch morgen, by dagenraed hier zyn. Kom, Geertruid, stil uw gemoed. Die bittere tranen zullen uw lot niet verzachten. Denk dat warme vrienden uws vaders leven angstig bewaken. — Vaerwel, lieve jonkvrouw. Ik zal moeite doen, om uw leed in vreugde te veranderen."

Nu vertrokken de twee vrouwen zonder vertroosting, Zy kwamen ten uiterste bedrukt in hare wooning terug.

"Wat gaen wy nu doen?" riep Geertruid, zich wanhopig op eenen stoel werpende.

"Geduld hebben en op God betrouwen" antwoordde de goede vrouw. "Gy ziet immers wel, lieve Geertruid, dat zoo als Schuermans zegt, ons de tranen weinig helpen. Laet ons dan niet meer weenen en Lodewyk's komst op goeder hoop afwachten."

"Weenen!" zuchtte Geertruid "ik kan toch niet meer weenen; myne oogen branden, en bitter hartzeer blyft my alleen over. — Oh! hoe rampzalig ben ik toch, lieve Theresia. Ik heb immers, dit drukkend lot niet verdiend? — Ik, die zoo naeuwkeurig myne pligten tot God en de menschen gekweten heb."

"Geertruid! Geertruid! — Wilt gy den Almagtigen, den eenigen troost die u op aerde overblyft, op u verbitteren, en door gemor uw lyden verdienen?"

Zy wees met ernstigen toon op de knielbank "jonkvrouw" sprak zy "gy hebt gezondigd!....."

Het meisje boog zich gehoorzaem voor het kruis neder, en bleef lang, zeer lang in het gebed. De oude vrouw, die wel wist, dat zy meer troost in bidden dan in klagen vinden kon, liet haer zonder verstoornis zitten, en volgde stilzwygend hare kniebuiging na.

De zon nu reeds lang onder de kim gedoken zynde, waren de Antwerpsche straten in duisternis gedompeld; — wanneer de jonge Geertruid, van de knielbank opstaende, en in tranen uitbarstende, zich aen den hals van Theresia wierp.

"Ik heb niet gebeden!" schreidde zy, "ik heb niet eens aen God gedacht! — Ik ben eene schuldige zondares!....."

"Aen wie hebt gy dan gedacht?"

"Aen mynen Vader, aen Lodewyk" riep Geertruid weenende "en God is op my vergramd; want voor het kruis, heb ik geenen troost gevonden." En de oogen stonden haer gansch verdwaeld in het hoofd.

"Wel! wel! ongelukkige Geertruid, wat zult gy geworden, arm kind!" zuchtte Theresia. Zy drukte het half zinneloos meisje, met medelyden tegen haren boezem.

"Theresia" riep deze "wist ik maer wat myn vader doet! — Hy is dood. — Dit heb ik dáér, op de knielbank, gedroomd en geloofd; en daerom heb ik niet gebeden." En zy sloeg zich van wanhoop voor de borst, — en huilende liep zy de kamer rond.

"Geertruid! wat doet gy? — Gy doolt!" doch hare woorden stilden het meisje niet.

“Jonkvrouw!” riep zy harder “ik herinner my iets, dat u by uwen vader kan doen naderen.”

Nu kwam Geertruid ylings by haer geloopen.

“Spreek! lieve Theresia, spreek; wat is het....?”

“Weet gy het Jan van Lier straetje, hier juist achter den hoek?”

“Zeker” antwoordde Geertruid.

“Wel, daer woont een oud grys wyf, die kan, zoo gy den moed hebt my by haer te volgen, u alles zeggen wat gy zoekt te weten. — En zeker moogt gy zyn dat de waerheid uit haren mond spreekt.”

“Die oude gebukte vrouw, die van de geburen de tooverheks wordt geheeten?”

“Ja, dezelfde.”

“Denkt gy dat deze my zeggen kan wat myn vader doet en lydt?”

“Ja, kind, ik zeg het met schaemte, menigmael ben ik by haer te raden geweest; en nooit heeft zy een valsch woord voor my uitgesproken. — Gy zult zien, dat, zonder wy haer van ons ongeluk onderrigten, zy zelve dit zal vinden.”

Zy verlieten onmiddelyk hare wooning, draeiden den hoek om, en bevonden zich in het enge Jan van Lier straetje.

“Wie klopt zoo laet in den nacht aen myne deur?” werd er gevraegd.

“Moeder! doe maer open” antwoordde Theresia “gy kent immers uwe buervrouw nog wel?”

“Wacht een weinig, dat ik myne lamp ontsteke.”

De deur werd met omzigtigheid en langzaem voor haer geopend. Na de herkentenis werden zy in een klein vertrek gelaten, waerin de lamp by hare nadering, menigvuldige stralen zond.

Een akelige schreeuw ging uit den mond van de verschrikte Geertruid, en zy dorst het vertrek niet binnen gaen.

"Kom maer binnen jonkvrouw," sprak de tooveresse, "ik verzeker u, dat gy geene reden hebt om te vreezen."

Nu trad Geertruid bevend in de kamer en drong zich vast tegen Theresia 's kleederen.

Het was er in wanorde en vuil; twee stoelen stonden er by eene zwarte zware tafel, — waerop een groot boek, een moordpriem, speelkaerten, en eenige geraemten van kleine dieren lagen. Twee pikzwarte katten zaten ronkend op de stoelen. Hunne bewegingen waren zoo ernstig en natuerlyk, dat het scheen dat deze dieren met verstand begaefd waren; zy zagen Geertruid met styve nieuwsgierigheid aen. Een doodshoofd, waervan de holle oogen en de blinkende tanden Geertruid verschrikt hadden, stond vervaerlyk op de schouwplaet. De tooveresse was een leelyk wyf dat honderd jaren oud scheen; diepe rimpels lagen haer over het aengezigt, waerop hare gryze haerlokken verward rolden. Hare gele oogen waren met iyver op de angstige Geertruid gevestigd.

"Wat is toch de oorzaek, welke u eene arme vrouw, als ik ben, zoo laet in den nacht doet bezoeken, edele jonkvrouw?" vroeg zy "wilt gy dat ik uw lot in de kaerten

leze? — nu dan....." en zy mengde de kaerten ter deeg onder elkander.

Na het krakend gebeente op den vloer gelegd te hebben, spreidde zy het spel kaerten op de tafel uit. Zy lag eenige oogenblikken in overdenking, om, zoo goed zy kon, haer orakel aen een te krygen, dan, wanneer zy dacht hetzelve gevonden te hebben, sprak zy:

"Ziet gy dáér jonkvrouw?..... — Kom toch dichter by de tafel. — Wees niet bevreesd. Ziet gy dáér, zeg ik, dien schoppen heer?"

"Ja wel" antwoordde Geertruid.

"Nu, dit is uw vader. Het schynt dat hy op dit oogenblik, zeer ongelukkig is. — Zie dáér op de kaert zie ik zyne tranen en de knarsing zyner tanden." En Geertruid beefde van schrik en droefheid.

"Wacht dan jonkvrouwe" sprak de tooverheks "wacht! ziet gy dáér die twee klaveren, dat is twee dagen lydens. Die tien, die zich dáér bevindt, toont aen dat de pyn groot, onuitsprekelyk groot, zyn zal. Geduld jonkvrouw. Geduld! Het beste komt aen. Stil u! — Dáér, ziet gy dien ruiten heer, — die daer nevens ligt? Die alleen zal uwen vader door zyne hulp verlossen."

"Wie is dat, vrouw?" vroeg Geertruid.

"Zyn naem weet ik niet" was het antwoord "maer dit weet ik, dat het een mensch is, die veel kwaed gedaen heeft, en als een dier de bosschen bewoont."

"Wolfangh!......." zuchtte Geertruid,

"Dáér" ging de oude vrouw voort "die harten boer is een jongeling, die u teederlyk bemint, en aen u sedert dezen morgen onophoudelyk gedacht heeft."

"Weet hy wat mynen vader gebeurd is?" vroeg het meisje.

"Neen dat weet hy niet, anders zou hy in uw lyden gedeeld hebben. — Hier, nevens hem, hebt gy harten vrouw, — Zie, jonkvrouw, dit zyt gy zelve; alles toont my aen, dat gy eens gelukkig met hem vereenigd zult zyn. Verder zeggen die ruiten, die dáér liggen, dat er tegenwoordig veel om uwen vader geschreven wordt; en deze klaver heer en die boeren komen my als regters voor. — Vast geloof ik, dat uw vader op dit oogenblik ondervraegd wordt. — Nog iets weet ik; doch daer het u al te pynelyk zyn zou, dit te weten, zal ik verder niets meer zeggen."

"Wel, nu weten wy nog maer weinig, moeder!" sprak Theresia.

"Hoe?" riep het oude wyf "weet gy niet, dat uw leed in 't kort zal eindigen; en is het niet beter, dat ik de schrikkelyke zaek, die ik nog weet, verzwyge?"

"Neen" antwoordde Geertruid, in hare droefheid verbolgen, "zeg my alles wat gy weet, en ik zal u rykelyk beloonen."

"Wel, gy wilt het zoo, jonkvrouw? — Gy hoort het Theresia, zy wil alles weten."

"Nachtboden!" sprak zy, zich tot de katten keerende, "dat myn wil geschiede!" En jammerlyk huilende, vlogen de twee zwarte dieren in de schouw, en verdwenen.

"Och God!" riep het verschrikte meisje, zich tegen Theresias borst klemmende, "het zyn helsche geesten die hier woonen!....."

"Gy hebt het gezegd" antwoordde de tooveresse "doch wil u daerom niet verschrikken, er zal u niet het minste leed geschieden. — Ik bid u my niet in deze myne groote werking te stooren."

Zy vatte eenen yzeren kelk en plaetste hem op eenen vergulden drypikkel. Een stukje purpere zyde wreef zy drymael tegen het doodshoofd; en, na het met zeker water bevochtigd te hebben, smeet zy het in den beker. — Eene blaeuwe vlam ging blazend en kronkelend in de hoogte. Zy nam dan haer tooverboek, en na menigmael hare dorre handen door de vlam gedreven te hebben, las zy grommelend op verscheidene bladen des boeks, woorden die eenen schrikverwekkenden klank by zich hadden. Drymael liep zy rond de tafel en riep de helsche geesten tot haer.

De katten kwamen weder huilend de schouw uit.

Het laet zich ligtelyk bedenken, hoe verschrikt het arme meisje zyn moest; maer daer ander lyden hare krachten verzwakt had, was zy nu voor hetgeen zy zag schier ongevoelig geworden. Theresia trilde in alle hare lidmaten; doch hare nieuwsgierigheid was grooter dan hare vrees, en daer zy menigmael zulke dingen gezien had, vond zy sterkte genoeg om Geertruid te ondersteunen.

"Wel" sprak de tooverheks, 's meisjes hand vattende, "zeg my nu of gy, zoo ik u de waerheid zien laet, zeg my,

zoo uw lyden daer door vergroot wordt.... Zult gy dan op my verbitterd zyn?"

"Neen, neen" antwoordde Geertruid bevende "ik heb u dit immers zelve gevraegd."

"Wilt gy dan eerst uwen minnaer zien?"

"Ja."

"Kom dan hier — by de schouw. Oh! gy zyt van de katten bang! — Vertrekt!" riep zy, en de zwarte dieren liepen haestig de schouw in. Zy vatte het doodshoofd en legde het op de tafel.

"Kom hier voor de schouw jonkvrouw — zie in dezen spiegel." — En zy trok een gordyntje van voor 't glas weg.

"Ja, zie, dáér slaept Lodewyk" riep Geertruid "Theresia kom, zie hoe rustig hy slaept! — Zie! een man zit by hem zorgend te waken. — Theresia, kom dan, ziet gy zyne blonde haerlokken over het hoofdkussen niet ryzen, en de grimlach die over zyne lippen zweeft. — Hy droomt!....."

"Ja" sprak het oude wyf "hy droomt van u, jonkvrouw."

Geertruid bleef lang op den spiegel staren. Zy vond eenigen troost in den zoeten slaep haers beminden.

"Wel, gelykt die jonker aen uwen minnaer?" vroeg de tooverheks.

"Ja, ja, het is hy zelf" zei Geertruid. "Wanneer zal ik hem wederzien?"

"Morgen by zonnenopgang" was het antwoord; — en Geertruid verheugde zich by de hoop, dat zy Lodewyk haest tot troost en hulp zou hebben.

"Wilt gy nu uwen vader zien?"

"Ja"

"Ga dan van voor den spiegel weg. —" Zy deed het gordyntje nedervallen.

"Jonkvrouw" ging zy voort "heb wat geduld, tot dat het verschynsel zich gevormd hebbe. Eene schrikkelyke zaek zult gy zien; en welligt zullen uwe krachten u van angst en druk begeven."

"Gy bedriegt u, moeder" sprak Geertruid "zoo ik mynen vader levend zie, zal ik moed genoeg hebben."

"Wel jonkvrouw, kom nu voor den spiegel" sprak de tooveresse; en zy hief het gordyntje op. — Maer Geertruid had niet zoodra de oogen er op gewend of een pynelyke schreeuw ontvloog haer; en zy viel zwaer en roerloos op den grond neder. Theresia stortte bittere tranen over hare rampzalige meesteresse, en kermde over de menigvuldige slagen, die haer dien dag getroffen hadden.

"Dat wist ik" zei het oude wyf. — "Heb ik het niet gezegd? — doch ik zal deze onmagt wel overwinnen."

"Wat heeft zy dan gezien?" vroeg Theresia.

"Zie gy zelve" sprak de tooveresse, haer voor den spiegel brengende. — Theresia week schreeuwend achter uit.

Wat zagen zy dan?.... Den gryzen Godmaert van beulen omringd, en op eene vervaerlyke wyze gepynigd; — en de uitdrukking zyner stuiptrekkende wangen, en het bloed, dat hem over het ligchaem liep, hadden de harten dezer vrouwen verbryzeld.

"Wat ga ik nu met myne roerlooze meesteresse doen?" vroeg Theresia met hartbrekende snikken.

"Luister" antwoordde het oude wyf "hier heb ik een fleschken dat alles te regt zal maken. Na ik haer dit zal ingegeven hebben, zal de jonkvrouw opstaen en u stilzwygend naer uwe wooning volgen. Eene diepe vergetelheid van het verledene zal ik over haer halen. Leg haer dan te bedde; — en de stem haers minnaers zal alleen de kracht hebben om haer uit den slaep te roepen. — Ik hoop dat wanneer alles zal uitgevallen zyn, gelyk ik het u voorzegd heb, gy my dan niet vergeten zult."

Zy goot langzaem den inhoud van het fleschken in Geertruidsmond. Deze rigtte zich op, en bleef stilzwygend staen.

"Ga vóór, Theresia!" sprak het oude wyf. — "Zy niet voor de jonkvrouw bevreesd: zy zal u op de hielen volgen. — Vaerwel! spreek haer niet aen, — zy hoort niet. —" En de deur ging achter haer toe.

Theresia stapte bevend voort, en, angstig omziende, bemerkte zy dat Geertruid haer gestadig volgde. Wanneer zy nu in hare wooning terug en by Geertruids bed waren, liet deze zich geduldig ontkleeden. Zy was zoodra niet gelegen of een diepe slaep sloot hare roodbeschreide oogen toe.

Theresia waekte by een klein licht, doch weldra kwam de vermoeidheid over hare zorg zegepralen en zy ook viel op den stoel in slaep.

VI.

O mensche, wie ghy zyt, en toont u niet 't onvreden
Als Godt doorwont u hart met druck en swarigheden.

JACOB CATS.

Laet ons nu een weinig in ons verhael terugkeeren, om te zien of de waerzegster te regt was, wanneer zy Geertruid haren vader, in zulk eenen akeligen toestand voorstelde.

De Spaenjaerd Valdès had de opligting van Godmaert naeuwkeurig bygewoond, en met vrees bemerkt, dat het gemeene volk den Geus zeer was toegedaen. Angstig was hy geweest op het oogenblik, dat de morrende verlossingskreet was opgegaen. — Maer wanneer hy de deur der gevangenis op zynen vyand had zien toesluiten, vertrok hy om de gevolgen zyner beschuldigingen te verhaesten.

Godmaert zat in den hoek van eenen kerker, die geene gemeenschap had met licht of lucht. Bittere tranen rolden over zyne wangen daer hy aen de smart zyner dochter dacht; en, mits grootere hartpyn hem drukte, voelde hy niet dat zyne bewegingen van wanhoop den zwaren yzeren gordel in zyne lenden prentten. De tyd, dien hy reeds in dit donker hol had doorgebragt, scheen hem lang, zeer lang te zyn; alhoewel de avondzon de buitenmuren van het Steen nog kleurde met haren rooden glans.

Om tien ure des avonds werd de deur van den kerker geopend.

"Godmaert!" riep de Steenwarer, met zyne lanteern den kerker binnen tredende, "sta op, ik moet u voor den regterstoel leiden. —" En hy ontsloot den yzeren gordel. Twee gewapende mannen namen den grysaerd by den arm, en bragten hem, door duistere gangen, tot in eene wyde zael welke als de beuk eener kerk overwelfd was. Zeer laeg was het verdiep; want de zuilen waerop de welfbogen rustten, waren weinig verheven; — dus kon de lamp, die rookend op de tafel brandde, gemakkelyk het welfsel bereiken en de plaets ten besten verlichten. Een groot kruisbeeld, kunstig met zwart en rood hout ingelegd, en een open Evangelieboek met zilveren sloten versierd, lagen op het tapyt der tafel. Twee dolken waren kruiswyze, ten teeken van bloedige justitie, op de bladen van het Evangelie geplaetst.

Vier persoonen, gansch in zwarte stof gekleed, zaten er by eene tweede tafel; aen hun ernstig en koud gelaet kon men

bemerken dat zy de regters waren. Papier en pennen lagen er voor hen op de tafel, tot het aenteekenen der bekendtenissen, die zy van den beschuldigden verwachtten. By de deur der zael stonden twee gewapende dienaers met blooten slagzweerde.

Verder in het verschiet, by het twyfelachtig licht, kon men eenige werktuigen bespeuren die zonder orde, het een op het ander, tegen den grond lagen: men bemerkte er raderen, koorden, banken, kettingen, tusschen andere onkenbare zaken. Dit waren de werktuigen van de pynbank, welke alsdan in alle hooge regtsplegingen gebruikt werd om den beschuldigden tot de bekendtenis zyner misdaden te dwingen.

Godmaert liet zyn oog met afschrik op die bloedige gereedschappen der wet vallen; maer eene onstuimiger beweging schokte zyne lidmaten, wanneer hy zyn gezigt in in eenen donkeren hoek der zael stuerde: hy had, in de verte, als een aeklig verschynsel, de wezenstrekken van zynen vyand Valdès herkend!

" Laet den gevangen tot ons komen!" riep een der regters; en Godmaert werd door de twee gewapende mannen tot op eenen kleinen afstand der schryftafel gebragt.

Na eenige oogenblikken tot zyne mederegters gesproken te hebben, keerde de voorzitter zich naer Godmaert en zegde:

"Nader my, hier by de tafel. Zweer met de hand op dit beeld onzes Zaligmakers en op het boek des levens, dat gy

de waerheid voor ons zult zeggen, en niets, niets dan de waerheid."

"Dit zweer ik by den God die ons hoort!" sprak Godmaert, de hand op het kruis leggende.

"Keer nu naer uwe plaets terug" hernam de voorzitter "en luister met aendacht op myne vermaning"

De beroerten, die Nederland verontrusten, en de ongehoorde stoutmoedigheid der ketters, hebben de Gouvernante doen besluiten van de zachtmoedigheid af te zien en strenge maetregelen tegen de oproermakers te gebruiken. Gy, Godmaert, zyt gekend als een der belhamels; uw hoofd behoort aen de wet; nogtans, in aenzien der merkelyke diensten welke gy eertyds aen onzen vorst Keizer Karel hebt bewezen, is my eene volmagt verleend om jegens u, by uitzondering, met eene wyde toegevendheid te werk te gaen. Ik mag u in vryheid laten, zoo gy, op uwe eer van edelman, zweren wilt dat gy voortaen niets meer tegen de spaensche regering zult ondernemen en dat gy, indien men dit van u eischte, de opstandelingen openlyk zoudt bestryden."

"Godmaert stond verbaesd over deze woorden, maer hy zag Valdès in de verte grimlagchen en zyn bloed stroomde hem op eens ongestuimig door de aderen. De regters met fierheid beziende, antwoordde hy :

"Een krygsman verraedt zyne vrienden niet. Ik aenzie de spaensche beheersching als een ongeluk voor myn Vaderland; en ik zal, indien ik het nog doen kan, voortgaen met

haer te bestryden, ten koste van myn leven en van myn goed."

"Is het wel zeker, Godmaert, dat dit uw laetste woord zy?"

"Het is zeker en onveranderlyk."

"Het doet ons pyn tegen een beroemd edelman, als gy zyt, de uiterste strengheid der wetten te moeten gebruiken. Maer wy, als beambten van den Staet, moeten zonder omzien onzen pligt doen."

"Doet uwen pligt zoo als gy het goeddunkt — Ik doe den mynen!"

"Welnu, antwoord my dan. — Gy zyt beschuldigd, ten eersten: van het Hoofd der Antwerpsche Geuzen te zyn en de regering van Philips II eenen bitteren haet toegezworen te hebben."

"Dit is de blootе waerheid." Antwoordde Godmaert met luiderstemme.

"Dat gy het volk tot muiten hebt opgemaekt en door alle middelen uwe medeburgers eenen afkeer voor het tegenwoordig Bestuer hebt ingeboezemd. — Dat gy de spaensche regering afschildert als hatelyk en dwingend, en u begeeft in vereenigingen, waer men middelen beraemt om de Nederlanden aen de gehoorzaemheid van hunnen wettigen Vorst te onttrekken?"

"Ik heb het volk den opstand aengeraden: ik heb de spaensche regering afgeschetst, zoo als zy is, dwingend en hatelyk! Het is waer."

"Hoe, dit alles is waer, en gy bekent het met kouden bloede?"

"Zou ik liegen, daer ik gezworen heb u de waerheid te zeggen?"

De regter, schudde het hoofd met verbaesdheid. Hy wendde zich om tot den schryver en sprak een weinig met hem. Dan, zyn onderzoek vervolgende, zegde hy tot Godmaert:

"Wyders zyt gy beschuldigd van aen de Gouvernante, onder de gedaente van een smeekschrift, eene lasterende spotprent toegezonden te hebben."

"Dit is onwaer!" riep Godmaert met verontweerdiging.

"Dat gy zelf deze prenten onder het volk hebt uitgestrooid."

"Ik zeg u dat dit valschelyk gelogen is. Nooit heb ik zelfs zulke prenten gezien. — Wie is de verrader die my dus beschuldigd heeft?"

"Valdès!" riep de regter "hy loochent dit gedaen te hebben."

Nu kwam Valdès, die zyne betigting te voren wel in zyn hoofd gevormd had.

"Godmaert!" sprak hy met een valsch gelaet "gy weet nog wel, dat gy my, eens aen uwe tafel gezeten zynde, eene prent hebt getoond, waerop de Gouvernante op eene allersmadelykste wyze was afgebeeld?"

"Valdès, gy liegt. — Gy liegt!" riep de Geus met verachting uit.

"Zwyg, beschuldigde! Gy moogt niet spreken. — Wat stond er op deze prent?"

Valdès antwoordde:

"De Gouvernante, in haer plegtgewaed, was in eenen kinderstoel gezeten, en trok een belagchelyk gelaet: haer schepter was een klater, hare kroon een valhoed. De Graef de Berlaimont hield haer vast by eenen leiband, terwyl, aen de andere zyde, de getrouwe nederlandsche edelen, zoo als d'Aerschot, d'Aremberg en andere, haer suiker en lekkerny aenboden, om haer het schreijen te beletten, alzoo zy langs achter door eenen bedelaer of Geus, met eene zweep geslagen werd. — En dan heeft Godmaert, my dit toonende, al lagchende gezegd: zie, dit is Madame naer het leven afgebeeld."

"Meineedige!" schreeuwde Godmaert "beeft gy niet, vóór dit bloedig kruis en den God die er voor ons op gestorven is, zulke valschheid te spreken. Helsche verrader!....."

"Beschuldigde!" riep Ortado "antwoord op myne vraeg. Hebt gy niets dan deze woorden tot uwe verschooning by te brengen."

"Wat wilt gy dat ik antwoorde, dan dat die bloedhond gelogen heeft?"

"Wy hebben de getuigenis van eenen man gehoord, dien gy zelf met den spotbrief naer de Gouvernante hebt willen zenden."

"Hoe heet die man?" vroeg Godmaert.

"Aelbrecht Merckhof."

"Aelbrecht Merckhof? Dien ken ik niet. De heer Valdès zal hem beter kennen, — ik twyfel er niet aen." Sprak Godmaert, terwyl hy met verachting op zynen aenklager blikte.

De regter hernam :

"Wy hebben reden om te denken dat gy aen deze misdaed van geschonden majesteit schuldig zyt, aengezien gy reeds bekend hebt, dat uw gevoel van haet tegen het bestaende staetsbestuer zonder palen is. — Kunt gy de getuigenis van Valdès en Merckhof te niet doen?"

"Neen. — Wat kan ik anders dan verklaren dat zy valsch is?"

"Blyft gy daer by?"

"Ja."

"Wel aen, alles schynt te bewyzen dat gy pligtig zyt. Ik beroep u, in name der wet, dat gy uwe misdaed bekennet en ons uwe medepligtigen noemet."

"Ik antwoord niet meer op leugentael !"

"Voor de laetste mael, Godmaert, ik raed het u : belyd uw verbreken of wy gaen over tot dwingende middelen. — Nog eens, zyt gy aen het feit schuldig?"

"Neen."

Nu werd er gebeld, en twee zwaerlyvige kerels kwamen met opgestroopte mouwen de zael binnen.

"Beulen ! — op de pynbank!" sprak hun de regter toe.

Godmaert trilde in alle zyne lidmaten. De pynbank ! Dit

woord klonk yslyk in zyne ooren. Weldra nogtans verging dit gevoel van schrik in hem; hy herinnerde zich, hoe dikwyls hy den dood op het slagveld van naby had gezien; hy stelde zich voor dat de pynen die hy ging lyden een offer aen het Vaderland waren, en dat het hem eene pligt van eer was, zynen vyand Valdès door zyne standvastigheid te beschamen. Door die overwegingen gesterkt, raepte hy al zynen mannelyken moed by een en besloot zonder klagen alles te lyden. Terwyl hy zich zelven tot onderwerping aenporde, werden de werktuigen tot het pynigen gereed gemaekt. Een der beulen klom op eene ladder en stak een touw door het katrol dat aen het welfsel vast was. Dáér onder, op den grond, bragten zy een werktuig, van zware stukken hout te samen gevoegd, en waeraen vele kleine koordjes waren. De deelen dezes werktuigs kon men, door middel van spieën, meer en meer van elkander verwyderen.

"'T is klaer, mynheer," spraken de beulen, als of zy bezig waren eene onverschillige zaek te verrigten. De twee gewapende mannen bragten den Geus met de voeten op het werktuig. De regters verlieten hunne zetels en naderden dengenen dien zy moesten ondervragen. Op hun gelaet was niets te lezen dan koude ongevoeligheid; het was zigtbaer dat zy niet zelden zulke pynigingen bywoonden.

"Nader de stoelen!" riep een der regters, en zy zetten zich allen neder. Valdès, om beter Godmaert 's lyden te smaken, had zich juist achter de zetels geplaetst. In zyne oogen

las men eene angstige nieuwsgierigheid; want voor zyne booze ziel kon men hem geen fraeijer tooneel laten beschouwen, dan het folteren zyns vyands.

"Beschuldigde" vroeg de Voorzitter "bekent gy uwe misdaed?"

"Ik heb geene misdaed begaen."

"Weldan, dat men beginne!....."

De beulen maekten, op dit bevel, de koorden die van het welfsel daelden, aen Godmaerts beide armen vast: zyne voeten werden ook op dezelfde wyze aen het werktuig geknoopt.

Op een teeken door den regter gedaen, trokken de beulen met kracht aen de koorden. Het katrol schreeuwde geweldig; en de ongelukkige Godmaert ging langzaem in de hoogte, tot dat het touw, waer aen zyne voeten vast waren, styf werd. Dáér hing hy tusschen hemel en aerde, met armen en beenen open gelyk eenen gekruisten; — doch geen zucht ontvloog hem. Hy zag zyne regters met fierheid aen.

"Wel" vroeg de Voorzitter "bekent gy uwe misdaed nu?"

Godmaert antwoordde niet. — De hand des regters daelde, den beulen ten teeken, neder. Een zware hamerslag deed de zael dreunen, — en Godmaert 's ligchaem werd een duim uitgerekt.

"Bekent gy?" vroeg de regter nogmaels; en de spieën werden nog een duim ingejaegd.

"Gy wilt uit styfkoppigheid ons niet antwoorden? Be-

schuldig dan uw eigen zelven van het lyden dat gy onderstaet. —" En door afwisselende teekens en zoo vele hamerslagen, hadden des grysaerds lidmaten eene vervaerlyke lengte bekomen; en de koorden waren in zyne huid verzonken.

"Spreekt gy niet?" — Een verdubbelde hamerslag, deed alle de gewrichten des lydenden kraken.

"Laet af!" riep de Voorzitter.

De Geus daelde onmagtig en roerloos ten gronde. De regters zagen hem zonder medelyden aen; zy wisten dat dit aldus zou geëindigd zyn. Valdès genoot nu de vreugde der boosaerdige zielen, die zich over eens anders druk verblyden.

Godmaert 's ligchaem werd door de beulen op eenen stoel gebragt. Zy waren bezig met hem tot het leven weder te roepen. Lang scheen hun dit onmogelyk, want de lidmaten des lydenden waren, door fel prangen en rekken, styf en koud.

"Wel" vroeg Valdès zachtjes "zult gy hem nu veroordeelen?"

De Voorzitter, aen wien hy deze vraeg deed, bezag hem met mistrouwen. "Heer Valdès" sprak hy "wy volbrengen eenen pynelyken pligt — stoor ons niet. Wy hebben nog niet gedaen."

Dit antwoord bragt eenen vervaerlyken grimlach op het gelaet van Valdès. Hy bezag den magteloozen Godmaert met eenen helschen blik.

"Beulen!" vroeg een der regters "komt hy tot zich zelven?"

"Hy begint zoo al!" was het antwoord.

Godmaert ontsloot eindelyk zyne verdwaelde oogen, en bezag met eene pynelyke uitdrukking de beulen, die hem tot lafenis een weinig wyns te drinken boden.

"Waerom roept gy my uit het gezelschap der dooden?" vroeg hy. "Is myn lyden gedaen?"

"Ik geloof het niet" antwoordde de beul zachtjes. — "Gy kunt uwe ziel aen God overgeven; want levendig zult gy hier uit niet geraken,"

"Dan zal ik, martelaer, voor myn Vaderland sterven." Zuchtte de grysaerd. Hy poogde zyne uitgerekte lidmaten by te trekken, doch hy kon dezelve niet bewegen.

"Wel, Godmaert" vroeg de Voorzitter "wilt gy nu uwe misdaed belyden, om u verdere pyniging te sparen?"

"Ik u iets bekennen" sprak Godmaert met eene zwakke stem "neen, ik vind vertroosting met u in uwe wreedheden te folteren. — Myn ligchaem kunt gy volgens uwe willekeurige wetten pynigen; — doch myne ziel zal altyd kracht genoeg bewaren om niet te zwichten voor de dood die gy my aenbiedt."

"Gy bekent niets?"

"Neen."

"Beulen! dat men hem de rieten op de huid zette?"

Godmaert liet zich geduldig ontkleeden, en werd met den hals aen eenen pilaer geprangd. Zyne voeten bonden zy

aen eenen yzeren ring dusdanig vast dat hy, hoe zwaer ook zyn lyden zyn mogt, zich niet roeren kon. Nu plaetsten de beulen op zyn bloot ligchaem een oneindig getal gespletene rieten, waervan de nyping zoodanig was dat het bloed door de huid zyperde. De pyn moest vervaerlyk groot zyn, want Godmaert 's spieren bewogen zich stuiptrekkend. Zyn aengezigt werd paersch, en zyne oogen draeiden aeklig in zyn hoofd rond. —

Het was op dit oogenblik dat Geertruid haren vader in den spiegel zag. —

De regters stonden stilzwygend op dit onmenschelyk tooneel te staren; misschien gevoelden zy in hun hart ook medelyden voor den ongelukkigen, doch dit was niet op hunne wezenstrekken zigtbaer.

Valdès, de wreede verrader Valdès, vroeg of dit het grootste torment was. — En wanneer de beul zelf antwoordde dat hy geene zwaerdere pyn kende — werd deze helsche ziel mistroostig, omdat de wraek uitgeput was.

"Bekent gy nu?" schreeuwde de regter Godmaert toe. Hy kreeg geen antwoord.

Het hart van den Geus, aen alle zyden door zenuwtrekkingen geprangd, en in de gerekte huid styf geklemd, had zyne laetste kracht verloren. Een naer en dof gezucht rolde ratelend uit de keel des zieltogenden grysaerds, en zyn hoofd viel zwaer op zyne schouders neder; — zyne armen hingen slap en magteloos aen de yzeren ringen.

"Hy is dood!" sprak de beul verblyd. En hy raepte zyne

werktuigen byeen. Zeker vond deze menschenpyniger geen vermaek in zulke oefeningen; mits hy blyde was, het droevig einde er van te zien. De regters schenen ontroerd over de gevolgen der pyniging: zy teekenden met haest een papier, dat de schryver hun aenbood, en gingen weg.

"Ik ben bly dat hy dood is" riep de beul "nu is hy, och arme! toch der grootste pyn nog ontsnapt.

"Welke pyn?" vroeg Valdès met nieuwsgierigheid.

"Wel" antwoordde de beul "zoo hy niet gestorven ware zou men hem nog wat pekel over zyne wonden gegoten hebben."

"Ha!" zuchtte de boosaerdige Valdès; en hy ging half bedrukt naer zyne wooning, omdat zyn vyand dit yslyk torment ontgaen was.

Godmaert was niet dood; want, niettegenstaende de allerschrikkelykste folteringen die hy doorstaen had, kwam hy eenigen tyd daer na langzaem tot het leven terug.

De beulen, die zoo even om zyne dood verheugd waren, — want dan mogten zy met pyningen uitscheiden, — waren nu bezig met hem alle vertroostingen, die zy vinden konden, te geven. Zy waschten zyne wonden, laefden hem met den overigen wyn, — en bragten hem eindelyk weder in zyne gevangenis. De Steenwarer, die ook zonder medelyden den gryzen Geus niet kon aenzien, liet hem van de banden vry; en dit mael hing de yzeren gordel, zonder een ligchaem te omvatten, aen den muer. Zelfs kreeg de verscheurde Godmaert een kussen, om zyn hoofd, dat van

lyden brandde, op te rusten. — Hy was byna sprakeloos; want zyn adem verzengde zyne lippen. De kerker werd wederom toegesloten en de arme Geus bleef alleen zonder vertroosting. Niets had hy om op te liggen, dan het strooi waervan de punten in zyn bloot vleesch gingen en hem alle gevoel benamen.

Er is een trap van lyden welke zeker altyd doodelyk zyn zou, zoo de natuer, voor het behouden harer schepselen bezorgd, den lyder niet alle kracht onttrok, om hetzelve te kunnen gevoelen.

Tot dien trap van lyden was Godmaert gekomen. Hy dacht noch aen den Hemel, noch aen Geertruid noch aen zich zelven; — hy sliep. Maer welken slaep, ô God! — den slaep der dooden: — want een soldaet, door het springen eener bomb verbryzeld, slaept — En zoo — zoo sliep Godmaert ook; maer niet voor eeuwig.

VII.

Benedicite persequentibus vos: benedicite et nolite maledicere.

Rom. Cap. XII v. 14.

De zon had zich naeuwlyks uit de dampige morgenwolken luisterryk verheven. Het kraken der deuren en vensters, die in de buert geopend werden, stoorde alleen de stilte, die nog in de halfverlichte Keizerstraet heerschte.

Theresia was ontwaekt en stond reeds by de bedstede der nog slapende Geertruid.

"Ongelukkig meisje!" sprak zy haer zachtjes toe "rust, rust! de ontwaking eener rampzalige is bitter." Zy kuste haer met eene moederlyke teederheid.

De kleuren waren op 's meisjes wangen terug gekomen,

en alles scheen aen te duiden, dat haer bezoek by de tooveresse geene kwade gevolgen zou gehad hebben.

Op eens deden de stappen van een peerd zich weêrgalmend hooren.

"Daer is hy!" riep Theresia. Ylings liep zy naer beneden, — en opende de poort voor den verwachten Lodewyk.

"Hoe gaet het met Geertruid?" vroeg hy binnen tredende.

"Oh, stillekens," was het antwoord.

"Kan ik Godmaert spreken?"

"Godmaert!.... Godmaert zit op 't Steen."

"Hoe! op 't Steen?" vroeg hy verbleekende.

"Ja, ja, Lodewyk, op het Steen, in de gevangenis."

"Hemel! en Geertruid?"

"Slaept."

"Waerom is Godmaert gevangen."

"Kent gy Valdès, Lodewyk?"

"Oh Valdès! — ik dacht het. —" Hy vatte onwillig zynen dolk, doch liet hem weder op zyne borst nedervallen. "Theresia!" sprak hy "zeg my toch met haest wat er gebeurd is?"

Nu gaf zy hem met bondige woorden kennis van al wat er den dag te voren geschied was.

"En zy heeft gezegd," voegde zy er aen het einde by, "dat uwe stem alleen haer uit den slaep kan roepen."

Lodewyk weende by dit verhael niet. "Valdès!" morde hy gedurig, — en dan bezag hy met eenen bitteren grimlach, den dolk die hem aen den hals hing.

"Kom!" sprak Theresia "mits gy myne meesteresse zien moet." En zy bragt hem in Geertruid's kamer. Op eenen anderen tyd, zou hy zeker niet in dezelve gegaen zyn; doch nu dacht hy zelfs niet aen den eerbied, welken hy het meisje schuldig was.

"Spreek, Lodewyk!" zei Theresia "spreek, dat zy wakker worde!"

"O! myne Geertruid!" zuchtte hy; — Zyne geliefde ontwaekte op zyne stem.

"Lodewyk!" riep zy "zyt gy daer? — Gy blyft lang weg; — ja het is lang, zeer lang geleden, dat ik u gezien heb."

De jongeling stond verbaesd over Geertruid's gerustheid, en verschrikte daer hy aen Wolfangh's verhael dacht. Helena was door lyden zinneloos geworden! Hy trilde van angst in alle zyne lidmaten.

"Uw vader! Geertruid, uw vader!" riep hy.

"Myn vader! sprak het meisje met eene zeldzame uitdrukking, en hare handen voor het aengezigt dryvende, "och, ja! Lodewyk, myn ongelukkige vader" en zy borst in bittere tranen uit.

"Ga weg!" riep zy "wacht my in de boekzael."

Lodewyk ziende dat zyne vrees ongegrond was, week de kamer uit, en ging zich in de boekzael, denkend, nederzetten. Na eenige oogenblikken kwam de jonkvrouw by hem.

"Wel, Lodewyk" vroeg het meisje weenende "weet gy wat mynen gryzen vader gebeurd is?

"Ja, Geertruid, ik ken het droeve nieuws. O, ween niet meer, ik zal my zelven geene rust verleenen, voor dat ik Godmaerts verlossing bewerkt hebbe: ik loop met haest naer Pater Franciscus......"

"Tot overmaet van ongeluk is onze goede Vader naer St Bernards abtdy vertrokken. Die eenige toevlugt is ons insgelyks ontzegd. Wy zyn rampzalig, Lodewyk. Myn arme vader ligt in een duister kot zonder troost en zonder hoop, en ik, die hy roept, ik mag hem niet zien!"

"Pater Franciscus naer St Bernards!" zuchtte Lodewyk in vertwyfeling "hô, wat dan begonnen? Hy alleen kan ons helpen...... Hebben onze vrienden, hebt gy zelve, Geertruid, nog geene poogingen gedaen?"

De jonkvrouw bezag Lodewyk met een wanhopig gelaet.

"Ja, ja," riep zy, "wy hebben alles te werk gesteld: — alles zonder vrucht, — en ik, ô ongelukkige! ik wachtte uwe komst met vertrouwen af...... ik dorst denken dat gy, Lodewyk. my by mynen vader brengen zoudt. — Die hoop is dan ook ydel geweest. — Ik moet hem in de gevangenis laten. — Misschien, ô God! misschien is hy reeds dood......"

Hare stem verging in eenen langen gil en zy viel afgemat op eenen stoel.

Lodewyk bezag de zwakke maegd met eenen dwalenden blik; weldra kruiste hy de armen op de borst te samen en

liet zyne oogen ten gronde gaen, als iemand die in diepe overweging zinkt. Het woord Dood! Dood! rolde met eene yslyke dorheid van zyne lippen.

"Gepynigd, gemarteld... gansch bebloed en stervend..." zuchtte Geertruid.

De lydende jonkheer wrong de armen tegen zyn ligchaem en knarste met de tanden in de uiterste razerny.

In eens borst zyne spraek los en hy riep met snydende stem:

"Gy zult uwen vader zien, Geertruid, ik zweer het u by myne eer, ik zweer het u! Gy zult hem zien voor den avond, of nooit, nooit verschyn ik weder in uwe tegenwoordigheid......"

De jonkvrouw sprong bleek en bevend voor Lodewyk; zy bezag hem met angst en vouwde hare handen smeekend te samen:

"Lodewyk" riep zy "wat schrikkelyken eed doet gy daer! Kunt gy myne smart niet genoeg verschoonen, niet genoeg begrypen? Ik heb dien eed niet van u gevergd. Nu moet ik onfeilbaer mynen vader of u zelven verliezen...... Alles is tegen my, tot myn minnaer toe, ô hemel, ben ik nu genoeg rampzalig?"

De jonkheer luisterde weinig naer die woorden; zyne oogen stonden styf en beweegloos in zyn hoofd, en, als of hy zich zelven aensprak, riep hy:

"Wel aen, het moet zyn....... het bloed des verraders

verwe myne handen! Hy sterve eenen wreeden dood; hy, die ons het lot zoo bitter maekt!"

En zynen degen onder zyn oog brengende, voegde hy er by:

"Ik had u aen myn Land gewyd, ô degen myns vaders... het bloed van een' valschaerd zal u smetten!"

Terwyl Lodewyk in de uiterste verdwaeldheid deze verzengende woorden sprak, lag Geertruid half magteloos op eenen stoel; haer hoofd hing slap, bleek en betrokken over den rug van den zetel, en ware het niet geweest dat hare tranen onophoudend over hare wangen rolden, zoo zou men haer voor een lyk hebben kunnen aenzien. De dwalende blikken van Lodewyk vielen eindelyk op de magtelooze maegd. Hy naderde haer met haestige stappen, vatte eene harer handen in de zyne, en bleef halsstarrig op haer staren zonder een woord te spreken. Zyne ademing was lastig en pynelyk; men kon zyne borst onstuimig op en neêr zien gaen, en een schrael gesnork in zyne keel hooren. O! hy leed verschrikkelyke pynen! Als een kaetsbal geplaetst tusschen den Godsdienst, de min, de vaderlandsliefde, de wraekzucht — kon hy tot niets besluiten: zyn hart werd verpletterd tusschen alle die verschillende gevoelens. Eindelyk rukte hy driftig aen de hand zyner beminde en riep:

"Geertruid! Geertruid!

Zy wierp op hem eenen droeven, eenen grievenden blik en zuchtte.

"Laet my sterven! Lodewyk, laet my sterven!..... Myn

vader gepynigd, gy een moordenaer — ô God! sterven moet ik........"

Op dit oogenblik hield er een rytuig voor de deur stil. De twee gelieven bezagen elkander met eene zeldzame uitdrukking. — Komt Godmaert terug?.... Die vraeg straelt uit hunne oogen. Geertruid staet op; zy rekt met haren hals vooruit; hare tranen verdroogen op hare wangen.....

De deur der zael gaet open; een persoon treedt langzaem binnen...... En uit de borst van Geertruid — uit de borst van Lodewyk ontvliegen blyde kreten: het vertrek wordt een oogenblik vervuld met juichend vreugdegeroep.

Wat hartroerend tafereel! Een Priester met eenen zilveren haerkrans staet regt in het midden der zael; twee ongelukkigen hebben elk eenen arm om zynen hals geslagen, — gelyk schipbreukelingen, die een reddend hout omgrypen; hunne hoofden hangen van wederzyde op zyne borst: tranen van blydschap rollen onzigtbaer over zyne kleederen: geen woord laet zich hooren..... De Priester slaet zyne blinkende oogen ten hemel, hy legt eene hand op het hoofd van Lodewyk, de andere op het hoofd van Geertruid; hy bidt, hy smeekt by God om bescherming. Wat is hy schoon in die aenroeping, de zeventigjarige Priester! Wat majesteit is er in zyne lange gestalte, en wat seraphynisch vuer blinkt er op zyn profetisch gelaet!

Weldra greep de Priester van elk der jonge lieden eene hand en verwyderde hen met eene zachte beweging. Hy bezag hen beurtelings met een teeder medelyden en sprak:

"Myne beminde, myne ongelukkige kinderen, ik weet wat ramp u getroffen heeft......."

"O vader!" riep Geertruid "wy hebben uwe afwezendheid zoo bitterlyk betreurd; maer nu—nu gy met ons zyt, komt de hoop in onze harten terug. — God zelf heeft u gezonden op een aeklig oogenblik!"

"Ik heb de aenhouding uws vaders te St Bernards vernomen. Kon uw goede vader, zoo als gy hem noemt, u in zulk eenen druk alleen laten? Neen. Ik heb het rytuig van Mynheer den Abt verkregen en ben, in eene vaert, tot voor de wooning van den hoofdregter gesneld."

"Ha!" zuchtte Geertruid.

"Geduld moeten wy nog wat hebben, myne kinderen. De Hoofdregter is naer Brussel en komt eerst tegen den avond terug. Troost u in afwachting; ik zal intusschentyd Godmaert bezoeken."

Geertruid vouwde de handen smeekend te samen en riep:

"O, goede vader, laet my met u gaen!"

"Het kan niet zyn, myn kind; gy weet het misschien, er is bevel gegeven dat niemand Godmaert spreken mag. Ik alleen ben niet in dit verbod begrepen, omdat ik zyn biechtvader ben. Doe my een weinig eten geven, want ik voel my te zeer van de reize verzwakt, daer ik nog nuchter ben. Binnen een uer zal ik uwen vader gaen vinden en ik zal by hem blyven tot den avond."

Geertruid bezag den priester met verwondering; zy stond beweegloos voor hem terwyl hare oogen vol water kwamen.

"O, wat zyt gy goed!" riep zy. "Myn vader zal zich door u laten troosten. De woorden van onzen Engelbewaerder zullen hem een zoete balsem zyn.'

Op den roep van Geertruid kwam Theresia in de zael, en zy ontving, van hare meesteresse het bevel om een goed ontbyt voor den Priester te bereiden. Gedurende dien tyd naderde Lodewyk by Pater Franciscus en sprak tot hem met biddend gelaet:

"Goede vader, ik heb my aen eene groote zonde schuldig gemaekt!"

"Gy verschrikt my, myn zoon!"

"Het is verschrikkelyk, goede vader,...... ik heb myne handen in het bloed van mynen evennaesten willen doopen. Ik heb eene moord willen doen..... by verrassing!"

Ondertusschen was Geertruid weder by hen genaderd; zy viel in de rede van Lodewyk:

"Ja" sprak zy "ziet gy, goede vader, Lodewyk heeft Valdès willen vermoorden.—Valdès, die mynen vader in de gevangenis heeft doen werpen; — die Spaenjaerd is een boos mensch....."

"O, ik was verdwaeld door het gezigt van Geertruids lyden!" voegde Lodewyk er by.

"Myn zoon" sprak de Priester met een streng gelaet, "uw hart is vol wereldsche driften. Geef acht op u, want het is door deze gevoelens dat de booze geest u poogt te vangen.—Ik heb het u meermalen gezegd, gy zyt oploopend en onvoorzigtig. — Dooden! Maer verstaet gy wel, myn zoon,

wat het is? Om eene persoonlyke wraek te voldoen vernietigt gy een schepsel van uwen God, — uwen evennaesten die de Zaligmaker u, door de verhevenste aller wetten, gebiedt te beminnen als u zelven! Gy stort het bloed van eenen zondaer; gy levert hem in de handen des duivels, zonder biecht — en gy stort hem, in de hel, hem die misschien de vriend van God en de uwe nog worden kan — want voor alle zonden is vergiffenis by den Heer.........”

Hy hield op van spreken, want Lodewyk, door dit tafereel getroffen, stond bedrukt vóór hem, en Geertruid smeekte met droeve blikken om verschooning.

De Priester vatte Lodewyk's hand, en, aen zyne wezenstrekken eene zoetere uitdrukking gevende, hernam hy:

“Geloof en berouw zullen u redden, Lodewyk. Hoop het, en bedank nu den Heer dat uwe zonde niet verder dan een misdadig gedacht gegaen zy. Ik bemin u nog als te voren; gy zyt altyd myn duerbare zoon....... want uwe ziel, alhoewel driftig en ongestuimig, is nog niet door ondeugd besmet......”

Theresia kwam op dit oogenblik aenkondigen dat het ontbyt in de eetzael was opgediend. De Priester deed eenige stappen om uittegaen, doch Geertruid weêrhield hem en vroeg:

“Pater Franciscus, mynheer Lodewyk had my beloofd dat hy zou uitgaen, om te zien of ik mynen vader niet voor den avond zou mogen bezoeken. Vindt gy goed dat hy het nog doe?”

De Priester bedacht zich een oogenblik en antwoordde:

"Ik geloof niet dat het hem gelukke, myne dochter; nogtans het is mogelyk." Hy wendde zich naer Lodewyk en sprak tot hem:

"Ga, myn zoon, die pogingen, alhoewel waerschynelyk zonder vrucht, zullen de droefheid een weinig van uw gemoed keeren. Maer wees voorzigtig; alles brandt in deze tyden van gisting..... geen haet, geene gramschap!"

Lodewyk nam een dankbaer afscheid en ging de kamer uit.

De Priester en Geertruid begaven zich naer de eetzael.

Toen Lodewyk zyne Geertruid verliet, snelde hy met haestige stappen naer het Steen, en stelde alles te werk om by Godmaert te mogen gaen; doch de Steenwarer wilde hem dit niet toestaen. De jongeling smeekte, bedreigde, bood hoopen gelds, doch alles te vergeefs. Daer de Gevangenbewaerder, buiten de zaken die zyn ambt raekten, een redelyk en gespraekzaem man was, antwoordde hy op alle de vragen van Lodewyk, en deed hem een naeuwkeurig verslag van Godmaert's pyniging. Wanhopig ging de jongeling uit het Steen, en begaf zich by de Geuzen, die hy twee dagen te voren by moêr Schrikkel gezien had. Allen waren, als hy, ten uiterste bedrukt over dit voorval, allen hadden zy moeite aengewend om by Godmaert te geraken; doch geen had hier in kunnen slagen. Verbitterd als zy waren, zagen zy geen ander middel dan de omwenteling te verhaesten. Ten dien einde liepen zy overal by hunne vrienden, en maekten door herhaelde poogingen de inwooners der stad tot muiten op. By alle kruisstraten stonden hoopen volks;

eene algemeene koorts scheen onder hen te zyn. Leven de Geuzen! weêrgalmde door de gansche stad; en wanneer dan een troep wapenbroeders kwam afgestapt, liep het volk in andere straten om het schreeuwen met nieuwe kracht aen te vangen.

Lodewyk wandelde angstig door de woelende scharen, en begaf zich langzaem en treurig naer de wooning van Van Halen. Aen de Koepoortbrug kwam een man, in eenen wyden mantel gedoken, regtstreeks op hem aen.

"Lodewyk" sprak hy "wat nieuws?"

"Oh, Schuermans!" riep Lodewyk "my dunkt dat gy geerne onbekend de straten betreedt!"

"Ust! jonkheer! ik weet waerom. Noem my niet.— Hebt gy Godmaert gezien, Lodewyk?"

"Neen, ik mag hem niet naderen. Weet gy wat hy geleden heeft?"

"Ja ik weet het. Die schelmen! die bloedzuipers! zy denken dat een Geus zich niet wreken durft!"

"Zy hebben hem byna het leven benomen!"

"Weet gy, jonkheer, wie dit bewerkt heeft?"

"Ja, Valdès."

"Wanneer ik dit verstaen had, heb ik my op weg begeven, en nu is reeds het werk volbragt — Valdès is dood."

"Dood?..."

"Zie, Lodewyk, daer is zyn leven!" En de hand onder zynen mantel uittrekkende, toonde hy hem dezelve en zynen dolk, rood van bloed.

"Weet gy nu" vroeg hy "waerom ik onbekend door de straten loop!"

Lodewyk verbleekte by het gezigt van dit nog niet verstolde bloed; daer hy niet antwoordde ging Schuermans voort:

"Zyn ligchaem ligt nog op den Guldenberg, Lodewyk; en weldra zal er van deze daed gesproken worden. Ik geloof niet dat iemand my herkend heeft; doch om alle zekerheid verlaet ik u, om my van dit bloed te reinigen. — Morgen! Lodewyk, morgen de groote wraek! Zie! —" En hy wees op het rondstroomende volk.

"Morgen," zuchtte Lodewyk treurig, "morgen, ô myn God!" Hy boog het hoofd voorover in eene droeve bedenking aen het geen er zou gebeuren.

"Waer gaet gy naer toe?" vroeg Schuermans.

"Ik meende naer Van Halen te gaen, om te zien of ik, door zynen invloed, geen verlof zou kunnen krygen om Godmaert in zyne gevangenis te bezoeken."

"Ik geloof dat gy by hem niet geraken zult, Lodewyk; want Van Halen heeft by den Prins van Oranje niets verkregen."

"Zeg, Schuermans, zoo ik zelf nog eens by den Prins ging?"

"Gy zoudt te laet komen, want hy is daer juist naer Brussel vertrokken."

"Wat ga ik dan doen?"

"Ja, dat weet ik niet jonker. U gereed houden om de Spaenjaerden uit de stad te jagen. Dan, vergeet niet dat er

dezen nacht, om twaelf ure, eene vergadering by moêr Schrikkel zal plaets hebben. Men zal er over de gevangneming van Godmaert handelen.—Gy zult er zyn, niet waer?"

"Ja."

"Tot wederzien dan."

Schuermans stapte door de Koepoort en wendde zich naer zyne wooning in het Klapdorp.

Lodewyk ging ter zyde, nevens de Minderbroedersrui, en begaf zich naer de Keizerstraet.

Zoodra hy de boekzael intrad en zyne Geertruid neêrslagtig naderde, lachtte deze hem vrolyk toe.

"Wel, Lodewyk!" riep zy "zal ik myne huik omhangen?"

"Neen, Geertruid" antwoordde hy "zy zyn voor my onverbiddelyk geweest!"

Een lange zucht ging over 's meisjes lippen.

"Waerom wanhoopt gy, Geertruid?" hernam Lodewyk. "Heeft Pater Franciscus ons niet beloofd dat hy dezen avond by den hoofdregter zal gaen? — En hy zal nu gemakkelyker een verlof voor ons verkrygen, want Valdès is dood."

"Dood?" riep de jonkvrouw, terwyl zy Lodewyk met angst en afschrik bezag, "Dood!"

"Ja, maer uwe vrees is ongegrond, Geertruid. Het is Lodewyk niet die zyn bloed gestort heeft."

"Ha......!" zuchtte het meisje met blydschap, en als of haer hart van een pletterend gewigt ontlast werd.

"Schuermans heeft hem vermoord, vooraleer ik hem gesproken of gezien had; geloof het, Geertruid!"

"Ha! Valdès is dood! riep de jonkvrouw "dan zal myn vader welligt vry gelaten worden."

Beschaemd over de vreugde die zy om Valdès dood had laten blyken werd zy eensklaps rood en sprak weldra op eenen kalmen toon:

"Pater Franciscus is daereven naer het Steen gegaen. Nu is hy reeds by mynen vader. Ik zal met geduld zyne terugkomst afwachten, Lodewyk; want ik weet dat myn vader nu minder ongelukkig is.—Hy zal hem wel troosten, en, indien er iets te doen is om hem te redden, wie is er magtiger en beter dan Pater Franciscus?"

"Gy hebt gelyk, Geertruid, laet ons gerust zyn, en hopen wy op de barmhartigheid des Heeren."

Na een oogenblik stilzwygen vroeg de jonkvrouw:

"Maer, Lodewyk, zeg my, wat gaet er om? Wat gebeurt er? Ik heb daer even voor het vensterglas gestaen, en talryke hoopen volks gewapend door de straet zien loopen; de schreeuw, Leven de Geuzen! herhaelden zy gedurig. Is er ergens een gevecht?"

"Neen, Geertruid, — maer morgen zal er bloed vergoten worden, morgen zullen de schenddaden beginnen. O gy weet niet wat schrikkelyk nieuws ik vernomen heb....."

"Wat nieuws, Lodewyk?"

"Vervaerlyk Geertruid, vervaerlyk. Herman Stuyck, die

afgevallene, die aertsketter, predikt morgen in de kerk van Onze Lieve Vrouw!"

"Hoe? Wat zegt gy, Lodewyk, dit kan immers niet zyn?"

"Niet zyn? Wie zou het beletten? Hy heeft gister, na eene predikatie waer in hy God en zyne Heiligen schandelyk gelasterd had, afgeroepen, dat hy morgen ten negen ure in de Hoofdkerk zou prediken. ô Geertruid! dan zal de lastering en de blasphemie in het huis des Heeren klinken; het vreemd gespuis en de oneerlyke vrouwen zullen hunne vuile liederen aenheffen voor het altaer; — en vóór het ligchaem van onzen Zaligmaker zullen zy hunne walgelyke zangen uitbraken......"

Verbaesd en als ter neder geslagen door dit tafereel, zat Geertruid voor den jonker en staerde met halsstarrige oogen op hem. Zy had hare handen te samen gevoegd en zweeg, alhoewel Lodewyk zelf, door zyne eigene schildering verschrikt, opgehouden had van spreken. Weldra ging hy voort:

"En als of zy den Heere Jesus eenen bloedigeren oorlog wilden aendoen, rigten zy alle hunne baldadigheden tegen zyne onbevlekte Moeder. Morgen, morgen zullen zy de helsche spotnamen, die de duivel zelf hun ingegeven heeft, haer in het aengezigt spuwen. Gy weet niet Geertruid hoe zy de Maegd Maria noemen! Maer ik zal het u niet zeggen —liever stierf ik eenen onzaligen dood dan die heiligschendende woorden te herhalen!"

"Vreezen die booswichten dan niet dat het vuer des he-

mels hen verslinde?" riep Geertruid met verontweerdiging.

"Zy zyn versteend in hunne boosheid, Geertruid. Zy misbruiken de barmhartigheid van Hem die zy hoonen. Ik weet niet wat euveldaden de dag van morgen beschynen zal, maer ik ben bang — vol angst, en myn hart is benepen van schrik."

"Wat, wat zoudt gy meer vreezen dan de ontheiliging der kerken? Is dit niet eene ongehoorde, eene wraekroepende misdaed?"

"Ja, het gedacht alleen doet schrikken en beven — maer indien de ketters in hunne poogingen gelukken zal het daer niet by blyven. — Dan zullen zy de teekens van ons Geloof vernietigen, de beelden van God en van alle Heiligen verbryzelen en verbranden; en wy zullen nutteloos zoeken naer iets dat ons eene herinnering aen onzen Godsdienst zy."

Geertruid stond op, vatte de hand van Lodewyk en bragt hem voor het vensterglas. Zy wees met haren vinger ter venster uit, naer den muer van het tegenoverstaende huis, en sprak:

"Zie, zie, uwe vrees is niet ongegrond. Gedurende uwe afwezenheid zyn hier eenige slechte lieden voorby gekomen; zy hebben de heilige Moeder bespot en bedreigd — nu reeds is haer eene hand afgeworpen. Ziet gy het roode teeken van den karreelsteen niet? — Ik wil niet Lodewyk dat zy dit beeld langer hoonen; wy hebben het er gesteld en mogen het dus wel er afnemen."

"Wy moeten dit tot den nacht uitstellen, Geertruid,

want een beeld op dit oogenblik afnemen ware misschien een teeken tot het beginnen der schenderyen."

"O, Lodewyk, dat zy het niet verbryzelen. Ik heb het reeds uit de wieg, wanneer ik deszelfs vormen nog niet onderscheiden kon, toegelagchen.— En wanneer, by kinderjaren, het eerste gedacht der Godheid my door myne moeder werd ingegeven, heb ik voor het beeld geknield. Ik ben onder deszelfs bescherming geboren, en het zou my eenen grooten druk zyn hetzelve in myne oude dagen niet te zien."

"Wel, Geertruid, zy zullen het niet breken want morgen zal het in uwe kamer zyn."

In dit gesprek gingen zy nog langer voort. Geertruid scheen een weinig gestild door het byzyn van Lodewyk; en beiden verwachtten met hoop de terugkomst van Pater Franciscus.

Terwyl de twee jonge lieden aldus elkander poogden te troosten, gebeurde er iets plegtigs in eenen der diepste kuilen van het Steen.

Er was in die gevangenis een hol van geringe wydte, dat men den moordenaersput noemde; diep onder den grond gegraven en van alle buitenlucht afgezonderd, was het zeer vochtig en koud: menige misdadige had daer, na de pynbank te hebben doorgestäen, zynen geest gegeven en een boos leven geeindigd.

In eenen hoek van dien akeligen kelder brandde eene kleine lamp, die tegen den vloer op eenen steen geplaetst was; de twyfelachtige stralen, welke er van uitgingen, ver-

lichtten den kerker niet, maer lieten toe de voorwerpen die er zich bevonden in zwarte schaduw te onderscheiden: twee palen met yzeren halsbanden en neêrhangende ketenen.

In het diepe van dit hol lag Godmaert op een weinig strooi uitgestrekt; zyn ligchaem was omwonden met bebloede doeken; zyn hoofd rustte op een ruw kussen, dat hem van den Steenwarer uit medelyden was geschonken. Nevens hem zat een lang en duister beeld geknield, houdende eene zyner handen vast. Aen het habyt dat zich op den muer afteekende, en aen het zilverwit haer dat zynen blinkenden schedel omkranste, kon men, in dien persoon, Pater Franciscus herkennen.

Sedert lang zweeg de Priester, en scheen een antwoord van Godmaert af te wachten. Eindelyk zegde hy met eene doffe en benaeuwde stem :

"Godmaert, myn broeder, ik herhael het u : misschien zal de Heer u van de aerde roepen; misschien gaet gy sterven; — Gy zult verschynen voor den regterstoel van God! ô, Hoor my in dit schrikkelyk uer! Zult gy de wereld verlaten zonder berouw, zonder vergiffenis......?"

Godmaert wendde zyn hoofd met pyn ter zyde en antwoordde, op eenen langzamen doch nadrukkelyken toon:

"Neen, neen vader, ik zal niet sterven. — Ik zal leven om het Vaderland en my zelven te wreken. Nu meer dan ooit zy hun naem by my gehaet en verfoeid. — Hun bloed zal stroomen zoo als het myne gestroomd heeft........"

"De koorts doet u verdwalen, myn vriend. Op wie dan wilt gy u wreken?"

"Op wie?" riep Godmaert als buiten zich zelven "op wie? Op onze verdrukkers, op hen die myn vaderland tot een bloedbad maken, op hen die onnoozelen, als ik ben, door tormenten de ziel uit het ligchaem rukken; op die booze Spaenjaerds die denken dat zy het hoofd der Nederlanders ongestraft onder hunne voeten pletten mogen."

"Myn zoon, Myn zoon, gy hebt u laten verleiden door de vyanden van onzen Godsdienst en door uwen eigen hoogmoed. Word kalm en keer terug in uw ontsteld gemoed; gy zult bevinden hoe diep gy bedrogen zyt."

"Ik weet, vader, dat het uwe pligt is my de zachtmoedigheid aen te manen: — ook ben ik u dankbaer voor uwe goede zorg; — maer niets kan my van gedacht doen veranderen. Ik ben overtuigd dat myn vaderland verdrukt wordt, dat men ons langzaem in de boeijen zoekt te klinken, en, al moest ik nog op de pynbank staen, al moest ik sterven, zoo zou ik die gehate Spaenjaerds nog vervloeken en vermaledyden tot in den dood!"

De priester liet de hand van Godmaert met verbaesdheid neërvallen en hief zyne armen in de hoogte.

"Blasphemie!" riep hy "gy vervloekt uwen evennaesten! gy vermalèdydt den onnoozelen!"

"Onnoozelen" herhaelde Godmaert pynelyk, "is Valdès dan ook een onnoozele? Zyn zy onnoozel, zy die ons als een scheldwoord den naem van Nederlander toewerpen?"

"Neen, die misdoen voor den Heer, Godmaert. Maer, zyn er onder onze eigene broederen, zyn er onder de Belgen geene

menschen die door hunne driften tot het kwaed aengespoord worden? En om de daden van eenigen vloekt gy ze allen! Ho, ik dacht niet, myn vriend, dat ik uw hart eens zoo versteend zou vinden."

Als of Godmaert de rede van den Priester overtuigend doch lastig vond, antwoordde hy er niet op maer riep in geestdrift uit:

"Op dit bloedig bed, by het einde van myn leven, blyf ik de spreuk myner voorvaderen getrouw. Zy bestreden altyd de vreemde beheerschers en riepen, zoo als ik nu roep:

"Alles, alles voor het vaderland!"

"Gy hebt de spreuk uwer voorvaderen vergeten, Godmaert. Zy riepen alles voor God en voor het Vaderland!"

"Dit is waer, vader, zoo was hunne spreuk en... het is... ook....."

De stem van Godmaert, die tot dan niet geheel zonder kracht geweest was verging in eens op zyne lippen; hy bragt met angst de hand op zyn hart en een pynelyke zucht ging door den kelder.

"God! wat schrikkelyk lyden!" stamelde hy. "Ik heb hier aen myn hart iets dat gebroken is.... Franciscus, myn goede vader. .... ha! het is gedaen..... ik voel my herleven. — De pyn is voorby!"

"ô, Om Gods wil" riep de Priester met eene smeekende stem "verfoei uwen haet, zweer uwe wraekzucht af!"

"Myn uer is nog niet gekomen, vader. Ik voel het. Spaer my toch, in myne smarten, het verdriet van uwe vriendelyke

woorden te moeten tegenstreven. Myn haet tegen de vyanden myns vaderlands is eeuwig en onverbiddelyk.

"Wel nu, Godmaert, myn woord is onmagtig op uw gemoed. — Zult gy my aenhooren tot het einde? Ik zal de daedzaken doen spreken. — Onderzoeken wy te samen de ongegronde reden van uwen haet en van den opstand. Wees regtveerdig en streng wegens u zelven en beken uwe dwaling.... Luister op myne stem..... Herinner u den plegtigen, den droeven dag, op denwelken Keizer Karel, uw weldoener en des vaderlands glorie, afstand deed van de kroon. Het was te Brussel, gy waert er, en gy hebt met my deze woorden uit zynen doorluchtigen mond hooren vallen: Myne Nederlandsche onderdanen, de vrede zy onder u! Weest vereenigd, en verleen aen de wetten de gehoorzaemheid die men aen dezelve verschuldigd is. Maer vooral, indien gy gelukkig wilt zyn, weert de ketteryen van uwen bodem, en, indien gy mogt zien dat het verderfelyk zaed onder u wortelen begon te schieten, rukt het uit — vernietigt het, want het zou uw vaderland verscheuren.... Gy en vele anderen hebben die woorden gehoord, Godmaert! gy en de anderen hebben ze bekrachtigd door tranen van ontroering. En, eilaes! hoe ras zyn deze heilzame raedgevingen vergeten geweest! Zoodra was de Keizer niet vertrokken of gy hebt u vereenigd met heerschzuchtigen: gy hebt de Gouvernante aengevallen door vragen die de ketteryen alleen konden begunstigen, en, by derzelfder weigering, hebt gy geroepen dat het Land verdrukt werd; alle maetregelen, die genomen werden om de verspreiding

eener nieuwe leer te beletten, hebt gy gevloekt en tegengewerkt als dwingelandy. Gy hebt het volk tegen zyne vorsten opgemaekt; gy hebt geroepen dat men de inquisitie in de Nederlanden wilde instellen, en dit gezegde was valsch; gy wist het. De pynbank, die van onheugelyke tyden en onder alle beheerschingen in Nederland bestond, hebt gy aengewezen als zynde de spaensche inquisitie: gy hebt uwe landgenoten bedrogen. Gy hebt hun doen gelooven dat men uwe vryheden wilde te niet doen, om dat men de vraeg van nieuwe en schadelyke vryheden niet wilde toestaen. Gy hebt u verbonden met eergierige edellieden en gy hebt de vryheid van Religie in Nederland durven eischen. De vryheid van Godsdienst in een land waer allen maer een Geloof hebben! wat beteekend dit? Het was de roep dien gy allen ketters van Duitschland en Frankryk toestuerdet. Zy zyn gekomen, die zendelingen des duivels; zy hebben het oude Geloof van België op zyne grondvesten doen beven: zy hakken met razerny op de zuilen der ware Kerk, en gy, gy zyt het, Godmaert, gy en uwe eedgenoten, die hun de byl in de hand gegeven hebt. — En dit noemt gy uw vaderland beminnen en vrymaken! Is de Godsdienst uwer vaderen u dan eene tiranny? Stelt gy uwe glorie in het bevechten der verdedigers van de gevaerlydende Kerk? Zyt gy misdadig en goddeloos genoeg, om de vyanden van uw Geloof wetens en willens voor te staen? O, zeg my dat uwe zonde u leed is; smeek om genade by den Heer dien gy vergramd hebt..... Spreek, Godmaert, ô! antwoord my, dat ik uit uwen mond,

uit den mond van den broeder, dien ik zoo zeer bemin, de belydenis van zyne dwaling hoore......"

De Priester zweeg: een akelige schreeuw galmde uit zyne borst tegen het welfsel van den kelder, en hy boog zich met angst over het ligchaem van zynen vriend. — Godmaert lag bleek en gevoelloos op zyn strooi; zyne twee handen waren te saem geslagen en lagen gekrompen op zyn hart.

Bevend en verschrikt wierp de Priester zich by Godmaert neder, stak de hand onder zyn hoofd, en hief het op, tot dat de schyn der lamp er tegen kaetste.

"Dood! dood!" schreeuwde hy in de uiterste wanhoop, terwyl een stroom van tranen, uit zyne oogen op Godmaerts wangen vielen. Dood...? gy myn boezem vriend, myn broeder! En ik heb u niet kunnen redden! De barmhartige Jesus zy uwe ziele genadig!"

Hy liet het hoofd van Godmaert nedergaen, hief zyne armen ten hemel en stuerde een lang gebed van verzoening tot God. Op eens werd hy in zyne bede gestoord door een' zucht, die uit de keel van Godmaert scheen voort te komen. De Priester sprong op, wierp zich neder by het hoofd van den lydenden en bezag zyn gelaet met angst: hy blikte styf en hygend op de gesloten oogen van zynen vriend, doch niets kwam zyne hoop verwezentlyken.

Eindelyk, ô blydschap! ontkrompen zich de twee handen van Godmaert, zyne oogen ontsloten zich en hy bezag dwalend den over hem gebogen Priester: Weldra hief hy langzaem eenen zyner armen op, bragt hem om den hals van

Pater Franciscus en trok zyn hoofd tot by zynen mond. Met de punten zyner koude lippen raekte hy de wang van den Priester en zoende dezelve. Die kus vervulde het hart van Pater Franciscus met eene ongemeene vreugde; het scheen hem dat Godmaert, in zyne sprakeloosheid, daer door zyn berouw wilde uitdrukken, en dat de ziele van zynen vriend den Boozen ontrukt was.

Maer na weinig oogenblikken kwam, even gelyk de eerste mael, het leven geheel terug in Godmaert.

"Myn goede vader!" was zyn eerste woord!

"Arme Godmaert!" antwoordde de Priester met de tranen op de wangen "hebt gy kunnen hooren wat ik u gezegd heb; is myne stem dit mael tot in uw hart gegaen?"

"Ik heb alles gehoord, vader. Ik heb gedwaeld; ik vraeg vergiffenis van God!"

De Priester wierp zich vooruit met eenen blyden kreet en vatte het aenzigt van Godmaert tusschen zyne twee handen.

"Gered, gered!" riep hy "ô Godmaert, myn beminde broeder, nu kunt gy sterven, indien de Heer u geroepen heeft, Uw leven was zuiver van alle andere misdaden. Uwe ziel zal nu met betrouwen mogen verschynen voor haren Regter..... en hopen wy het, vriend, eens zien wy elkaêr terug in den schoot van God! Ik zal u weldra volgen want myn levensdraed verslyt..... Dáér, ontheven aen alle aerdsche pynen, zullen wy elkander blyven beminnen; wy zullen samen den Heere loven, en vereenigd zyn tot in der eeuwigheid.......

Voortgaende in het uitdrukken van die hemelsche vooruitzigten bemerkte de Priester met blydschap, dat zyn vriend allengskens meer en meer in krachten toenam, en eindelyk weder terugkwam tot den staet waerin hy hem by zyne komst bevonden had. Zy spraken nu van Geertruid en van Lodewyk. — Godmaert ontving met een gehoorzaem hart de vermaningen van den Priester. De pynen die hem aengevallen hadden, en waerdoor zyn leven twee mael was in gevaer gesteld, verlieten hem, als of de laetste stryd hem er van verlost had; echter bleef zyn ligchaem nog verstyfd en alle zyne leden als verlamd.

Na verloop van eenige uren stond de Priester op en klopte herhaelde malen tegen de deur van den kerker. Weldra werd dezelve door den gevangenbewaerder ontsloten.

"Wat uer is het?" Vroeg Pater Franciscus.

"Byna negen ure des avonds." Was het antwoord.

"Zoudt gy niemand by dezen gevangen kunnen doen komen? — Hy is zoo ziek — en ik moet hem verlaten."

"Ja, Pater, ik zal mynen knecht gaen roepen."

De gevangenbewaerder ging uit, en sloot de deur toe.

"Heb moed, myn vriend, sprak de Priester tot Godmaert. Ik begeef my naer den Hoofdregter, die nu van Brussel moet terug gekomen zyn. Ik zal poogen eenige verzachting in uw lot te verkrygen; — en binnen een uer zal ik met uwe kinderen terugkomen. De Hoofdregter zal my ten minste dit laetste toestaen.

Godmaert hief zyne hand op als om die van den Priester

te vragen, en dezelve bekomen hebbende drukte hy ze met liefde :

"Ga, sprak hy, Engel van troost, myn dankbaer gebed en de zegen van den God dien gy dient, verzellen u !"

De gevangenbewaerder kwam terug met zynen knecht, en de Priester verliet den kerker om den Hoofdregter te gaen vinden.

Hy werd er wel ontfangen doch kon niets anders verkrygen dan het oorlof om Geertruid en Lodewyk by Godmaert te brengen. Hy begaf zich dan met haest naer de Keizerstraet om zyne droeve kinderen te gaen halen.

Aen de deur hunner wooning stonden zy reeds lang met kloppenden boezem op hem te wachten; niet zoodra bemerkten zy hem of hy werd begroet door een bly welkomgeroep, en op de hielen gevolgd tot in de zael.

"Wel nu, goede Pater Franciscus" riep Geertruid "wat nieuws brengt gy ons?" Zy beefde by die vraeg, alhoewel de kalme uitdrukking, die op des Priesters aenzigt stond, haer een goed voorteeken scheen.

"Myne kinderen" antwoordde hy "de Heer heeft zyne hand uitgestrekt over uwen vader, — hy heeft schrikkelyke pynen doorstaen, maer weest welgemoed; hy zal genezen, wy mogen het hopen !"

Tranen borsten uit Geertruids oogen.

"O droefheid !" riep het meisje met angst "Gy verbergt my iets ; gy durft het my niet zeggen, dit aeklig nieuws !"

"Stil u, stil u, myn kind, hernam de Priester "Terg u

zelve niet langer. Uw vader leeft; — gy moogt hem bezoeken en troosten, — ik ben gekomen om u te halen."

Eene schielyke omkeering gebeurde op het gelaet der jonkvrouw. Tusschen hare tranen kwam de vreugde zich vertoonen; zy sprong ter zyde, vatte hare huik, wierp dezelve over haer hoofd, en riep:

"Kom gaeuw, ik ben gereed!"

De Priester stond niet op van den stoel, waer in hy zich nedergezet had.

"Myne kinderen, sprak hy, vergun my een oogenblik rust. Myne zeventig jaren laten my niet meer toe nog langer de stem van myn zwak ligchaem te miskennen...... ik heb honger en dorst."

Geertruid wierp hare huik af en verschrikte niet weinig by het zien der bleekheid van des Priesters aengezigt.

"Vergeef my, goede vader" zegde zy "ik zie het, gy zyt vermoeid en afgemat..... rust en eet.... ik zal myn ongeduld bedwingen."

Zy liep ter kamer uit en kwam weldra terug met Theresia, die den Priester spys en drank voordiende.

Terwyl schikte Geertruid hare kleederen op; zy liet zich de huik beter door de dienstmaegd aenhangen, en wachtte zonder spreken, tot dat Pater Franciscus opstaende, tot haer en tot Lodewyk sprak:

"Komt nu, myne kinderen, en matigt uwe droefheid. Vergroot het lyden uws vaders niet te zeer door uwe eigene smart."

Zy verlieten dan hunne wooning en begaven zich stilzwygend door de donkere straten der stad, tot voor het Steen. De maen schoof op dit oogenblik achter eene wolk uit en verlichtte den gevel der gevangenis met eene droeve kleur. By het zien dezer hoogverhevene muren en der yzeren traliën, smolt Geertruids hart weg en zy bleef plotseling staen, zonder eenen stap meer te doen.

De Priester klopte; een hoofd verscheen voor het kykgat, — en de poort ging kryschend open

Wat schrik, wat angst moest de bange Geertruid niet uitstaen, terwyl zy door die duistere en koude gangen, als door eenen doolhof zonder einde, moest gaen! Van tyd tot tyd hoorde zy eenen gevangen met zyne keten klinken en eene pynelyke klagt voortbrengen, en te elken male dacht zy voor den kerker haers vaders te staen.

Eindelyk hield de Steenwaerer stil voor eene zware deur, die overal met yzeren platen beslagen was, — en hy draeide den sleutel er driemael op rond.

Het hart der gefolterde jonkvrouw joeg hevig: eene traen liep haer reeds van de wangen, en de deur was nog niet open.

"Vader" riep zy "hier ben ik, uw kind, uwe lieve Geertruid!"

Een zware zucht antwoordde op hare stem. — Lodewyk, die nu genoeg begreep dat het zien haers vaders haer niets dan nieuwe smart kon toebrengen, poogde haer te stillen; doch het meisje, als opgetogen, vatte de grendels met haestigheid en zy zelve schoof den laetsten weg.....

De deur ging open. — Binnengaende zagen zy niets dan de twyfelachtige vormen van een menschenligchaem; want, daer de gevangene ver van den ingang lag, kon de lamp van den Steenwarer hare stralen niet stellig tot hem zenden.

Terwyl de Priester en Lodewyk nog by den ingang stonden, rukte Geertruid de lamp uit de handen van den Steenwarer en zy knielde huilend by haren vader neder.

"Myn lief kind!" zuchtte hy "God heeft my verhoord. Ik zie u!"

"Och vader! vader!" schreidde zy, in bittere tranen uitbarstende "ongelukkige vader! Wat hebben zy u gedaen, dat gy my niet omhelzen kunt?"

"Myne teedere dochter!" sprak hy met eene zwakke stem. En hy poogde zyne armen tot haer op te heffen, — doch dezelve konden zoo hoog niet reiken en vielen magteloos op het strooi neder. De tranen der weemoedige Geertruid rolden brandend op des grysaerds wangen. Zy sprak niet meer; zuchten en droefheidssnikken kwamen ratelend uit hare hygende borst op. Hare handen gingen met eene angstige liefde, over des grysaerds koude lidmaten.

"Lodewyk, Lodewyk!" riep zy "nader, en zie! — Zy hebben mynen vader onbarmhartiglyk gepynigd." — En zy wees hem de bebloede doeken, welke Godmaert overal omwonden.

"Ha! gy zyt ook dáér, Lodewyk!" sprak hy "ziet gy wat zy aen myne gryze haren gedaen hebben?" — en hy wentelde zyn hoofd met pyn om. "Ziet gy?"

De jonker hief de handen ten Hemel. "Heer!" riep hy, "ze zyn met bloed rood geverwd!

"Lodewyk, ligt my een weinig op!" zei Godmaert.

Het meisje sprong toe, en hare armen met voorzigtigheid onder het ligchaem haers vaders brengende, hief zy hem van het strooi, tot dat hy op het hoofdkussen gezeten was.

"Kom, myne lieve dochter" sprak hy "dat ik u eenen afscheidszoen geve; want God heeft my misschien tot zich geroepen!"

"Vader, och lieve vader!" schreidde het wanhopige meisje "ô! denk dit niet. Ik zal door myne liefde en zorgen uwe lidmaten verwarmen; en God zal u nog vele dagen met ons laten doorbrengen, o! sterf niet! sterf niet, — of ik zal u geen oogenblik overleven. Ik kan immers, vader! zonder u niet bestaen. O, schep dan moed!" En zy kuste hem huilend, als of zy zinneloos ware geweest. Lodewyk was achteruit geweken. Hy kon dit droevig schouwspel niet aenzien; zyne tranen vloeiden in stilte. — Hy vond zelfs geene woorden om het meisje te troosten. De Priester had zich in eenen hoek der gevangenis op de kniën gebogen, en bad met samengevoegde handen.

"Waer zyt gy, Lodewyk?" vroeg Godmaert. — "Oh gy zyt dáér!" sprak hy, toen hy den jongeling zag weenen. "Luister, Lodewyk: myne dagen zyn voorby, en ik zal weldra by myne vaderen zyn; want myn adem wordt kort en myne lidmaten verstyven. — Geertruid, stil u, meisje. Gods wille geschiede! — De sterveling die geroepen wordt,

kan zyn lot niet ontgaen. Lodewyk, zy hebben my yslyk gepynigd. Myn bloed is my langs alle de deelen myns ligchaems ontloopen....

"Valdès is dood, vader!" riep het meisje. "En gy — gy leeft nog, en zult niet sterven. Ik verlaet u niet; myne liefdezoenen zullen u van de koude des doods bewaren. Gy sterven! gy vader? neen; niet waer Lodewyk? spreek dan! myn vader zal immers niet sterven? ho! wat yslyk woord! — En gy antwoordt my niet, wreede Lodewyk! Kan myn vader sterven? — Zeg!"

"Neen, neen," sprak Lodewyk snikkende.

"Hoort gy wel, vader?" riep Geertruid "Lodewyk zegt ook dat gy niet sterven kunt. —" Zy drukte den grysaerd met kracht op hare borst.

"Jonker" zei Godmaert "misschien is myne vrees ongegrond."

Geertruid zag hem angstig in de oogen, want deze woorden kwamen haer zoetluidend voor. Daerom grimlachte zy.

"Misschien" hernam de grysaerd "zal ik nogmaels met u in de boekzael gaen; doch daer dit my zeer twyfelachtig schynt wil ik u als beschermer myner dochter aenstellen,— eer gy my verlaet. Nader my dan, dat ik u zegene!"

Lodewyk zette zich, by de geknielde Geertruid, gebogen neder. De Priester aenzag deze godsdienstige plegtigheid met verwondering, en een nog vuriger gebed steeg van zyne lippen tot den Heer, opdat Hy toch op deze ongelukkigen wilde nederzien. De kerker was nog in alle zyne hoeken

duister, want het zwakke licht der lamp kon dezelve niet bereiken. De weinige stralen vielen regtstreeks op het bleeke wezen des grysaerds en op de vochtige wangen zyner kinderen. Dezen, godsdienstiglyk voor hunnen vader geknield, wachtten met angstigen eerbied zynen zegen: hy, met zyne handen op hunne hoofden, bad Gode voor hen.

"Lodewyk!" sprak hy "ik geef u myne Geertruid, als den loon uwer teederheid tot haer, — en der liefde tot uw Vaderland, welke zoo vurig in uwe borst blaekt. Geertruid, zy uwen man getrouw en minzaem. Ik bid den Almagtigen, dat hy zynen eeuwigen zegen met den mynen menge — en uw beider lot verzachte! Lodewyk, myn zoon, ik ga u iets zeggen dat u met blydschap zal vervullen.... luister wel: — Ik heb u gedwongen den naem van Geus aen te nemen; ik heb u, tegen uwen wil, doen samenspannen met menschen, wier gevoelens de uwe niet waren. Gy hebt my gehoorzaemd, alhoewel gy in uwe ziel het werk verfoeidet aen hetwelk ik u deed arbeiden..... Maer by het graf is de blinddoek van myne oogen gevallen: ik dacht dat wy ons vaderland verdedigen en, Eilaes! wy verdedigen en beschermen de ketteryen en de scheuringen der Kerk. Van nu af aen, Lodewyk, doe ik de bevelen te niet, die ik, aengaende den opstand, u kan gegeven hebben. Misschien is het nog tyd om het Geloof, dat wy in gevaer gesteld hebben, van eenen diepen val te redden. Gedraeg u voortaen volgens de inspraek van uw regtzinnig en godsdienstig gemoed."

De jonkheer liet eenige blyde dankzeggingen hooren, en vroeg eindelyk:

"Maer, Godmaert, hoe gaen wy nu de gevolgen van ons eigen werk beletten? Onze eedgenoten willen morgen reeds de omwenteling beginnen; — zy komen te middernacht met dit inzigt by een."

"Morgen? ho, het mag niet zyn!.... het is ook morgen dat Herman Stuyck in de hoofdkerk prediken wil.... de beroerte zou den ketter in zynen verfoeijelyken aenslag doen gelukken. Laet niet na, myn zoon, tot de vergadering te gaen. Doe hun begrypen dat de omwenteling moet uitgesteld worden; doe hun verstaen dat zy waerlyk den Godsdienst in gevaer zouden stellen.... Ik weet dat uw hart u in deze zaek welsprekend maken zal. Staet nu op, myne kinderen! Ik vind my door uw byzyn wonderlyk versterkt. Het schynt my, dierbare Geertruid, dat uwe borst myne lidmaten gewarmd heeft."

"Vader lief!" riep Geertruid "oh! gy zult genezen! — zeker gy zult genezen. Waert gy met my in onze wooning, hoe spoedig zoudt gy hersteld zyn! Hier verstyft gy van koude; gy ligt op den harden grond....... uw kind is niet altyd by u, om u te bewaken en te bezorgen;—hare liefde, zoo heilzaem, haer woord, zoo troostend, ontbreken u..... Arme, ongelukkige vader!"

En zy klemde hem met blyde opgetogenheid tegen haren boezem, en scheen de warmte haers ligchaems in de borst des grysaerds te willen overzenden.

"Steenwarer!" riep Lodewyk "honderd Kroonen geef ik u, zoo gy ons uwen gevangenen laet mede nemen."

"Neen jonkheer!" antwoordde de Steenwarer "voor niets in de wereld."

"Vyf honderd. — Duizend!"

"Neen waerlyk, ik mag noch kan het doen. Zou ik myn leven voor goud verkoopen?"

"Myn landgoed by Berchem zal ik u schriftelyk overgeven. —Vraeg meer, vraeg alles, zoo gy Godmaert laet uitgaen."

"Neen, jonkheer; hoe zeer uwe beloften my ook behagen, kan ik evenwel myn leven daer voor niet in de waeg stellen."

"Och ja, heer Steenwarer!" schreidde Geertruid, "doe dit, — gy zult ryk zyn. Gy wilt dan nooit eene menschlievende daed doen? Waerom wilt gy mynen vader niet uitlaten? Heeft hy nog niet genoeg geleden, zeg? — Dáér! — daer hebt gy het halssnoer myner moeder! Wat heeft myn vader u ook misdaen?" ging het meisje voort. "Gy zyt immers op hem niet verbitterd. — Och! laet hem toch met ons gaen,— zie, dan zou hy kunnen rusten... Gy grimlacht! — oh dat is leelyk! Kunt gy ook by zulk een treurig tooneel grimlagchen!...."

"Myne pligt, jonkvrouw, mag ik niet verder vergeten. Ik heb u uwen vader eenigen tyd laten troosten; vergenoeg u daermede. Nu is het by middernacht; nog eenige stonden!"

Geertruid ylde naer haren vader, en bleef, door Lodewyk

ondersteund, hem zoo lang liefkozen tot dat de klok der Borgtkerk twaelfmael onder den hamer galmde. Lodewyk sprak eenige oogenblikken met den Priester.

"Geertruid" riep hy verblyd "Pater Franciscus blyft by uwen vader!"

Het bedrukte meisje kuste des paters handen uit dankbaerheid.

"Matig u jonkvrouw" sprak de Geestelyke, zyne hand terug trekkende; "ga wel gemoed naer huis. Betrouw op Hem, die den ongelukkigen troost en blydschap kan toebrengen. — Bid God, jonkvrouw, en ween niet meer."

Zy moest, niettegenstaende hare smeekingen, den kerker verlaten. Na haren vader eenen langen kus gegeven te hebben, drukte zy hem nog eens op hare borst, en vertrok met den nadenkenden jongeling.

Zoodra deze zyne geliefde in hare wooning en by Theresia gebragt had, vroeg hy verlof om naer de Geuzenvergadering te gaen, — en vertrok.

VIII.

Vos enim in libertatem vocati estis, fratres: tantum ne libertatem in occasionem detis carnis..........

Manifesta sunt autem opera carnis: quæ sunt...... idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ.............

Gal: Cap. V, v. 13, 19 et 20

Het was één uer na middernacht. Alhoewel het in sommige straten uitnemende duister was, vermits de beeldenlichten reeds hunne olie verteerd hadden, was het echter in Antwerpen dan zoo stil niet als het wel gewoonlyk op dit uer is. Er heerschte boven de gansche stad als een nevel van verwarde galmen die, eene bruisschende zee gelyk, de ooren met een naer en schrikverwekkend gesuis vulden. Daer by het blaffen der honden, de weêrgalmende stappen der wapenbroeders, het eentoonige geroep des wakers, — en dit alles herhaeld en vermenigvuldigd door de doffe

Nachtsecho; — en menschen, die als zwarte schimmen nevens de muren der huizen geheimzinnig voortslopen, waren de voorteekenen der omwenteling.

De Geuzen, op dit uer allen by moeder Schrikkel in de Peeter Potstraet vergaderd, waren in grooter getal; want de zael kon hen naeuwlyks bevatten. Zy schenen allen zeer toornig: verwenschingen en vloeken was alles wat uit hunne woorden verstaenbaer zich deed hooren.

De tafel, met hare gewoone versierselen van dolken potten en glazen, stond in het midden, doch mits er, rondom dezelve, geene plaets voor allen was, had men de meeste stoelen in een ander vertrek gedragen. De Geuzen stonden regt en zonder orde in de zael. Hunne mantels hadden zy niet afgelegd en men kon de dolken, welke hun op de borst hingen, niet zien.

Zoo bleven zy verward en zonder regelmaet schreeuwen, tot dat er een hunner eedgenoten binnentrad.

"Wel, Houtappel" riepen verscheidene stemmen hem toe "wat hebt gy vernomen? Hoe is het met Godmaert?"

"Geuzen!" antwoordde de nieuwaengekomene, op eenen bytenden toon "gy zoudt my niet gelooven zoo ik u de waerheid geheel zeggen kon. De beul zelf scheen verontweerdigd, terwyl hy my dit onmenschelyk verhael deed, — myn hart walgt er nog van......"

"Spreek dan!" viel Schuermans hem bitsig in de rede "zeg op, wat weet gy?"

"Wel nu" hernam Houtappel "zy hebben den edelen

Godmaert als wilde dieren verscheurd; op de pynbank door duizend nypende wonden zyn bloed afgetapt; — en zyne lidmaten als koorden gerekt! De allerschriklykste folteringen hebben zy hem aengedaen. — En zyne gryze haren met eenen helschen wellust van pyn op zyn hoofd doen ryzen. — Waerom, toch? — omdat hy, als gy allen een vlaemsche Vaderlandsvriend is!"

Alle de Geuzen stonden met wringende vuisten en knarsende tanden op hem te luisteren, doch geen sprak.

"Ja, heeren" hernam hy "zoo hebben zy met onzen ouden Oversten geleefd: zyne huid hebben zy op alle de deelen zyns ligchaems gekerfd, en hem in de armen des doods, als eenen hond, op een weinig strooi nedergeworpen. — Zal die schenddaed ongewroken blyven?"

"Wraek! wraek!" galmde uit alle monden.

Nu ging er eene woelige beweging onder de Geuzen om. Dolken flikkerden onder het licht der lamp, rapieren kwamen klinkend uit de scheeden; en het scheen dat de eene den anderen naer het leven stond. Doch dit was de oorzaek van het gewoel niet: eene algemeene gramschap en dorst naer wraek had hun de wapens onwillig doen vatten.

"Oh, die bloedhonden!" schreeuwde Schuermans als rasend. Hy zonk in opgetogenheid geknield ten gronde, hief zyne regterhand met zynen dolk in de hoogte, en riep:

"Ik zweer by den God myner vaderen! by den God die my hoort, dat ik dit stael op spaensche borsten verslyten

zal : dat ik myn leven het Vaderland en de wraek toeheilig — en dat ik met spaensch bloed besmet ten grave wil dalen!"

Het is ligt te begrypen hoe onstuimig de gebaren der Geuzen zyn moesten. Vervloekingen en wraeklustkreten klommen verward tegen het welfsel der zael op ; maer eensklaps veranderde alle dit gerucht in het diepste stilzwygen èn de Geuzen keerden zich gezamentlyk naer de deur, met deze woorden :

"Ha ! daer is Lodewyk van Halmale!"

De Jonker groette de vergadering en naderde by de tafel, met het inzigt van te spreken; nogtans eer hy dit begon werd hem door Houtappel deze vraeg toegestuerd :

" Wel nu, Lodewyk, gy hebt Godmaert gezien : is zyn ligchaem niet gemarteld, is hy niet gansch bebloed ?"

"Hy is gemarteld en bebloed" antwoordde de jonkheer. "Maer, myne heeren, ging hy voort, wat is uw voornemen? Blyft gy by het inzigt van morgen eene omwenteling te beginnen ?"

"Ja, ja !" riepen de meeste stemmen.

Houtappel kwam vooruit en sprak met geestdrift :

"Morgen zal er geen enkele Spaenjaerd, noch geen van allen die den vreemden gunstig zyn, in het leven blyven. Hun bloed zal vergoten worden om het leed van het Vaderland en van Godmaert te wreken. Dit is vastgesteld....... Wy zyn hier slechts om over de middelen te beraedslagen."

"Wel aen, myne heeren" riep Lodewyk met luider-

stemme "ik ben hier gekomen om u te zeggen dat ik van de uwen niet zal zyn..... En, opdat gy my niet van valschheid beschuldigt, zoo verklaer ik hier, voor u allen, dat ik met de Spaenjaerden zal stryden, overal waer zy de ketters bevechten zullen!"

Deze woorden veroorzaekten geene geringe verbaesdheid onder de Geuzen : het gelaet van sommigen werd door bloeddorst versomberd en de verwytingen van lafaerd! verrader! werden den jonkheer toegeworpen. Van Halen alleen scheen kalm.

"Lafaerd?" herhaelde Lodewyk. "Er is moed noodig, myne heeren, om uwe hoonende scheldnamen te komen zoeken, en uwe wraek te komen trotseren. Maer ik ben gedreven door de liefde tot myn Vaderland, en......"

"Uw Vaderland!" riep een Geus met spottend mispryzen "uw Vaderland? Zeg veel eer dat gy bang zyt van naer de hel te gaen, jonker. Uwe moeder heeft u welligt die aerdige liefde tot uw Vaderland ingegeven!"

Eenigen lachten om die woorden. Eene roode kleur liep in wolken over het aenzigt van Lodewyk; men kon zien hoe diep deze spotterny hem gewond had; misschien nog meest om dat de naem zyner afgestorvene moeder er tusschen gemengd was. Maer hy herinnerde zich welhaest het doel dat hy zich voorgesteld had, en bedaerde een weinig. Dan, met eene stem die nog den stempel van bitter spyt droeg, sprak hy :

"Ja ik bemin myn Vaderland, — maer niet als gy, die

uw Vaderland aen een gevoel van haet wilt opofferen; niet als gy, die uw Vaderland wilt verscheuren en tot een bloedbad maken, ten voordeele der kettery — der kettery alleen, verstaet gy my? En gy bedriegt u niet : het is myne moeder die my dit gevoel ingestort heeft......"

"Maer Lodewyk" riep Schuermans "waerom denkt gy dat wy de ketters zouden voorstaen?"

"Waerom?" Zyt gylieden niet dagelyks naer de predikatie van Herman geweest? Hebt gy het volk niet opgestookt om gewapend er naer toe te gaen? Hebt gy de bevelen der Gouvernante en van den Markgraef niet ydel gemaekt door uwen tegenstand? Onder wiens bescherming lasteren de ketters onzen Godsdienst? — Onder wiens bescherming gaen zy voort in hunne aenslagen? Onder de uwe, myne heeren! — Zoo versta ik de liefde tot myn Vaderland niet. Voor my, ik denk dat de Godsdienst deel maekt van de erfenis onzer vaderen en dat hy, zoo wel als de vryheid, onafscheidbaer van onzen geboortegrond is. Ik ben overtuigd dat het oude Geloof de steun en de schutsengel van Nederland moet blyven, en wie anders denkt is my een vyand......!"

Eenige der Geuzen stonden verbaesd en sprakeloos; de meeste nogtans luisterden met geklemde tanden en met eene uitdrukking van mispryzen.

"De wind is wat spoedig gekeerd!" riep Vander Voort, "gister Geus, heden paepsch!"

"Neen, neen" riep Lodewyk "ik ben nooit veranderd.

Heb ik gezworen met u tegen de Spaenjaerden samen te spannen dit was onder de voorwaerde dat men niets van my tegen den Godsdienst vergen zou, — en ik had hem niet gedaen, dien eed, die my zoo zwaer op het hart gelegen heeft, ware het niet geweest om aen de begeerte van Godmaert te voldoen. Gy zyt het, myne heeren, die veranderd zyt; gy hebt het Geloof van uwe voorvaderen verzaekt om eene nieuwe gezindheid aen te nemen."

"Dit is niet waer!" viel Van Halen hem in de rede. "Ik ben getrouw aen den waren Godsdienst.

"Wat zult gy morgen dan doen?" vroeg de jonkheer.

"Morgen" antwoordde Van Halen, Lodewyks hand drukkende "morgen zal ik aen uwe zyde staen, en ik zal stryden met u tegen de scheurders."

Een algemeene schreeuw van verontweerdiging ging op onder de Geuzen:

"Nog een lafaerd! nog een verrader! Gebannen de dweepers! Weg met de Spaenschgezinden! de deur uit!"

De geheele vergadering stond in rep en roer. Dolken werden vooruit gebragt en men ging de bedreiging van: de deur uit, werkstellig maken, wanneer moeder Schrikkel, vol benaeuwdheid en met de armen opgeheven, binnen de zael kwam geloopen en huilde:

"Gaeuw, gaeuw, myne heeren, vlugt weg! op den zolder in de goot, — in den kelder, — de wacht is dáér, — het huis is omringd van gewapende mannen! — Gaeuw! gaeuw!"

De Geuzen wierpen op Lodewyk eenen yslyken blik, als

of zy hem nu van een waer verraed beschuldigden; geen van hen deed wat moeder Schrikkel zoo angstig aengeraden had. Integendeel zy schaerden zich allen in een half rond, bereidden hunne pistolen, trokken hunne degens of dolken, en bleven staen met het voornemen van zich dapper te verweren.

De deur der kamer ging open, — en een man van eene uitnemende lengte en sterkte trad binnen. Zware knevels daelden hem langs de wangen; wapenen van allerhanden aerd hingen aen zynen gordel.

"Wolfangh! riepen de Geuzen verbaesd uit, terwyl zy hunne degens en dolken weder instaken.

"Heeren!" sprak Wolfangh, zynen hoed afnemende, "wat is dit? — waertoe die krygsorde? komt op dan!" riep hy, zich naer de trappen keerende "komt op mannen! —" Een twintigtal roovers drongen de zael in, en bevonden zich te midden der Geuzen, die zich met afkeer van hen verwyderden.

De lastige stappen van menschen, welke iets zwaers geladen hadden, deden zich nog op den trap hooren.

"Wat brengt gy ons dan, Wolfangh?" vroeg Lodewyk.

"Wat ik u breng, jonkheer? — Godmaert."

"Godmaert!!...." riepen zy allen met verwondering uit. Vier mannen droegen den gryzen Geus op een vederen bed, en plaetsten hem zachtjes op den vloer neder.

"Vrienden!" sprak hy "het verheugt my dat ik u nogmaels wederzie. — Wie wil my de hand drukken?"

Lodewyk had dezelve reeds vast en kuste ze met liefde. De Geuzen kwamen de een na den anderen, den Grysaerd met medelyden in hunne armen drukken. Allen stonden zy, stilzwygend en met verbaesde blikken, op hem te staren.

"Wolfangh" vroeg Schuermans "hoe hebt gy toch onzen Meester verlost?"

"Heeren!" antwoordde de roover "dit heeft weinig moeite gekost. Ik had het gister al in 't zin en wilde u eene aengename verrassing toebrengen. Ik dacht nogtans dat wy Godmaert in eenen beteren toestand zouden gevonden hebben.... Nu dan, ik kwam met myne makkers zachtjes aen het Steen. Wie is dáér? riep een schutter die met vele anderen by de poort stond. Wolfangh! antwoordde ik met eene donderende stem; en eer ik by het Steen naderderde waren zy allen de Palingbrug over en den Vischberg afgeloopen. De Steenwarer wilde niet open doen, doch wanneer hy de poort onder de slagen onzer voorhamers en onder het geweld onzer hefboomen zag waggelen, liet hy ons ras binnen en smeekte om zyn leven. Wy gingen dan door hem verzeld tot in de Moordenaersputten, waer wy Godmaert vonden liggen. Voorts hebben wy den edelen gevangenen van zyn strooi opgeligt en, het bed van den Steenwarer tot draegbaer nemende, hebben wy hem op zyne vraeg tot hier gebragt.

Wolfangh keerde zich naer Lodewyk en vroeg met stille stem:

"Jonkheer, hoe heet de Priester die by Godmaert was?"

"Pater Franciscus uit het Predikheeren klooster."

De roover bragt den vinger aen zyn voorhoofd, als iemand die een woord in zyne hersens wil drukken om het niet te vergeten.

"Oh! wist de dochter van Godmaert, dat haer vader uit de gevangenis geraekt is, wat vreugde zou het haer zyn!..." zuchtte Lodewyk.

"Pater Franciscus heeft zich met deze boodschap belast" antwoordde Wolfangh. — "Mannen!" ging hy voort, zich tot zyne makkers keerende "ieder ga naer zyne legerplaets. Morgen ten acht ure! — Gy allen blyft hier" sprak hy tot de vier die het bed gedragen hadden.

De roovers ruimden de zael; en na de Geuzen Godmaert vele teekens van vriendschap en medelyden gegeven hadden, werd er gevraegd of men beginnen zou. De stoelen werden binnen gebragt en zoo wel geplaetst, dat allen zich om den grysaerd konden nederzetten. Deze, door de rust en het byzyn zyner vrienden een weinig krachtiger geworden, kon zyne armen reeds verroeren; en Lodewyk bemerkte met de uiterste blydschap, dat de dood hem niet raken zou. Zyn hart vloog naer zyne beminde Geertruid. Nydig was hy dat dit nieuws haer door een ander gedragen was.

"Myne heeren" sprak Godmaert, na met een teeken zyner hand de stilzwygendheid gevorderd te hebben "ik heb my naer deze vergadering doen brengen, om met u te beraedslagen over hetgeen er moet gedaen worden. Hebt gy reeds over de zaek gehandeld?"

Houtappel besag Lodewyk met eene spottende uitdrukking en kwam vooruit tot by Godmaert; dan sprak hy:

"Morgen zullen wy om acht ure ons op de groote markt bevinden.—Dit is vastgesteld. Het volk zullen wy door den kreet Leven de Geuzen! tot woelen opmaken; het sermoon van Herman in de hoofdkerk zal eene groote beroerte in de stad verwekken; wy zullen dezelve ten onze voordeele trekken. Dan naer het Stadhuis; al wat spaensch of spaenschgezind is gevangen, de stad met gewapende mannen bezet en onze vrienden van Brussel en van de noordergewesten kennis gegeven van den goeden uitslag. Dan nieuwe Magistraet benoemd, — het volk uitgezonden om de steden en vlekken van het Markgraefschap door te loopen en de Spaenjaerden overal te verdryven. Ik ben zeker dat dit ontwerp uwe goedkeuring zal bekomen?"

Godmaert bleef een oogenblik in diep gepeins. Terwyl wachtten de Geuzen angstig op een antwoord, alhoewel zy niet twyfelden of de oude krygsman zou hunne onderneming toejuichen.

Maer, hoe stonden zy verslagen wanneer Godmaert hun zegde:

"Neen ik kan dit ontwerp niet goedkeuren. De tyd is niet gekomen. Wy mogen nu tegen de Spaenjaerden niet stryden....."

"Hy ook?" riep Houtappel, als vervoerd door razenden toorn. "Wel aen, Broederen, wy zyn verraden maer niet geleverd. —Laet ons, zonder die lafaerds langer te kennen,

ons werk voortzetten. Zy mogen alleen met de Spaenjaerden, Nonnen en Papen naer den Hemel gaen!"

Die scherts ontroerde Godmaert; een ligte gloed van gramschap kleurde zyn bleek voorhoofd, en hy sprak met een streng gelaet:

"Dank moogt gy zeggen, Houtappel, dat myn ligchaem door lyden uitgeput is, of ik zou uwe goddelooze spotterny, op uwen mond doen sterven...... Stil u, Lodewyk, word bedaerd, myn zoon."

Houtappel dorst den grysaerd niet meer hoonen, en ging voort met tusschen zyne makkers in stilte de verwytingen en den haet uit te stroeijen.

"Ha! nu begryp ik het!" sprak Godmaert in zich zelven, "nu ken ik u. — Het is waer, het geen Pater Franciscus my zegde: er zyn ketters onder ons."

"Myneheeren" ging hy met meer kracht voort. "Aen u, die myne vrienden zyt, ben ik de uitlegging van myn gedrag schuldig. — Wy haten altemael de Spaenjaerden, eenigen om persoonelyke reden, allen omdat zy vreemdelingen zyn. Ik heb veel bygebragt om dien haet onder u aen te stoken, doch nu betreur ik het...... myne oogen zyn opengegaen, en ik heb met pyn bevonden dat alle onze poogingen, zonder dat ik en velen onder ons het wisten, tegen onzen Godsdienst gerigt waren. Dan, welk ook myn haet tegen de Spaenjaerden geweest zy, zoo zal ik nimmer met de vyanden van myn Geloof samenspannen."

"Wat heeft die biecht gemeens met de omwenteling van

morgen ?" schreeuwde Houtappel van uit eenen hoek der kamer.

"Wat zy er mede gemeens heeft weet gy best" hernam Godmaert "gy weet dat Herman Stuyck en zyne aenhangers de kerk van Onze Lieve Vrouw willen ontheiligen : gy weet dat de scheurders eene gelegenheid zoeken om alle onze tempels te verwoesten en de beelden te breken; — en gy hoopt dat de beroerten van morgen die gelegenheid van zelf zullen doen geboren worden. Ik beklaeg my dat ik magteloos ben..... want anders zou ik u misschien ontmoeten en bestryden kunnen in uwe goddelooze aenvallen. — En gy, myne vrienden, die my altyd met achting aenhoord hebt, ik bezweer u, helpt de ketters niet; stelt de omwenteling uit. Verlaet de zyde der genen, die zich niet schamen in deze vergadering zelve, met spotterny te spreken van voor ons heilige zaken."

Eene merkbare scheuring was er onder de Geuzen gebeurd. In het diepe der kamer, rondom Houtappel en Vandervoort, stonden die, welke van geen uitstel wilden hooren. Omtrent Godmaert bevonden zich Lodewyk, Van Halen, De Rydt en byna de eene helft der Geuzen. Schuermans liep over en weêr en wist niet by wat deel hy zich voegen zou; terwyl Wolfangh zich als een vreemdeling in deze onderhandeling gedroeg. Na dat Houtappel met eenige zyner makkers gesproken had, kwam hy in het midden der kamer staen, als iemand die eene uitdaging gaet doen, en, de hand in de hoogte heffende, riep hy :

"Wy scheiden ons af van de bevreesden! Al wie den naem van Geus lief heeft; al wie met ons tegen de Spaenjaerden stryden wil, dat hy ons volge..... wy gaen in eene andere plaets onze beraedslagingen voortzetten! Verraders mogen ons niet hooren!"

Omtrent de helft gingen de deur uit en verlieten vloekend de kamer. Houtappel vond zich niet weinig bedrogen, wanneer hy zag dat Wolfangh geene beweging deed om met hem te gaen.

"Kom aen, Wolfangh!" riep hy. "Wat kunt gy by deze vreedzame menschen doen? Gy behoort er by als een hond by een kegelspel!".

De roover sloeg zyne hand aen een pistool en wilde Houtappel die scherts met het leven doen betalen, maer Lodewyk belette hem dit met een teeken.

"Gy zyt gelukkig!" riep Wolfangh "ga, ik heb met u niets gemeens, en laet my met vrede of ik zal u leeren spotten."

Houtappel ging morrend de trappen af. Er bleef dan in de kamer nog een Geus die niet wist wat hy doen zou; hy sloeg zich met de handen tegen het hoofd om een besluit er uit te krygen; eindelyk riep hy:

"Zult gylieden morgen niet vechten?

"Ja, Schuermans," antwoordde Van Halen "tegen de ketters zullen wy stryden."

"Ha, dan blyf ik nog liever met u."

"Ik versta de vreeze van den edelen Godmaert zeer wel,"

sprak De Rydt "die vervloekte predikers hebben den haet van een deel des volks tot hun voordeel gekeerd en hen tot beeldstormen opgemaekt. Daer zy in 't eerst, als wy, de Spaenjaerden alleen als vyanden aenzagen, hebben die aenbrengers eener nieuwe leer het volk eenen haet voor den Godsdienst ingeboezemd; en nu denkt het dat Beelden en Spaenjaerden één zyn."

"Ik heb gehoord" sprak Van Halen "dat zy morgen iets op Onze Lieve Vrouwe kerk willen ondernemen. Zy spreken niet meer dan van branden en verwoesten..... Hoe gaen wy die heiligschendery beletten?"

"Ik heb twintig uitgelezen mannen" zei Wolfangh "deze zullen uwe bevelen stiptelyk ten uitvoer brengen."

"Meester!" viel een der vier roovers hem in de rede "zoo wy niets stelen mogen, zullen die heeren Geuzen hunne beloften ook moeten volbrengen, of........"

"Zwyg kerel!" riep Wolfangh.

De roover zweeg en gaf aen zyne wezenstrekken eene zeer wantrouwende uitdrukking. Velen der Geuzen waren over zyne woorden verbaesd; want zy wisten niets van deze beloften. Godmaert alleen kende dezelve, mits hy ze gedaen had.

"Onze zaek" sprak hy "is te edel en te verheven geworden om nog betaelde mannen er toe te gebruiken. Ik zal u den beloofden loon doen geven. Maer van nu af aen zyt gy ontbonden. Keert terug naer Zoersel, indien gy wilt."

"Zy zullen blyven!" riep Wolfangh, met eenen blikse-

menden oogslag. "Ik zal hen dwingen tot goed doen,....., geen woord meer kerel!"

De roover sloeg zyne oogen nederwaerts voor de bedreiging van zynen meester.

"Luister, myne heeren" hernam Godmaert "Zie hier wat gy zoudt kunnen doen : — Er zyn nog genoeg getrouwe burgers in onze stad ; wy kennen er veel die tegen de ketters zyn. Roept die morgen by elkander en gebruikt ze om alle beroerte te beletten en de kerken te bewaren. Dat Schuermans, het volk van het Klapdorp met zich brenge: De Rydt, gy de brouwers der Nieuwstad : Lodewyk, onze vrienden van het Kipdorp; Van Halen, de bootsliên der Burgt en zoo voorts, ieder van ulieden degenen die hem toegedaen zyn. Gy zult u dan morgen op de groote markt bevinden en de wapenbroeders helpen, indien het noodig is. Op de plaets zelve zult gy misschien betere maetregelen uitvinden. — Dit is het beste middel. Alles zal wel gaen. —

Godmaert had tweemael eene schotel wyn tot den bodem geledigd, en dit had hem wonderlyk versterkt; want zyne wangen waren reeds met een zacht purper gekleurd. Lodewyk zag met opgetogenheid den verbeterden staet des grysaerds; hy verliet hem geen oogenblik, en scheen ten uiterste voor hem bezorgd, — want op het minste teeken, vloog hy Godmaerts wenschen vooruit, ligtte zyn hoofd op, dekte zyne lidmaten, of reikte hem het drinkvat, om zyne vrienden bescheid te doen.

Nu hoorde men de voordeur open gaen, en het gerucht

van een kryschend zyden kleedsel, deed zich op den trap hooren. Na eenige oogenblikken lag Geertruid op de borst haers vaders te weenen; — niet van droefheid, maer van verrukking en blydschap.

"Vader, vader!" riep zy "ziet gy wel, dat gy genezen zult. O, gy bloost reeds! — En uwe armen kunnen zich om mynen hals drukken. Laet my u kussen; gy weet wel dat de zoenen uwer dochter warm en krachtig zyn. Vader, lieve vader, gy lacht my toe! oh!!....." — En hare handen lagen plat op des grysaerds wangen. Deze genoot met verrukking de liefde zyner dochter.

"Lief kind!" zuchtte hy "gy zyt my een zegen des Hemels! —" en hy knelde haer met teederheid op zyne borst.

De omstaenders staerden in godsdienstig stilzwygen op dit tooneel. Schuermans en vele anderen lekten warme tranen van de wangen. Wolfangh, die nu de belooning eener weldaed smaekte, had zyne oogen met de handen bedekt — en stond in eenen hoek der zael geweken. Lodewyk, die geen' enkel' oogwenk van zyne Geertruid ontvangen had, was half treurig — en benydde Wolfangh innerlyk. Doch dit gevoelen was kort; want Geertruid vatte hem de hand en drukte dezelve met eenen verstaenbaren blik. De jongeling verstond het meisje en een heldere grimlach rees over zyn gelaet.

"Wolfangh, waer zyt gy?" riep Geertruid de kamer rondziende "ha! dáér zyt gy, verlosser myns vaders. Dank moet gy hebben; — ik zal voor u bidden....."

De oogen des roovers blonken van ontroering.

"Ik ben uwe erkentenis onweerdig, edele jonkvrouw" sprak hy. "Niettemin acht ik my gelukkig iets te hebben kunnen doen dat u aengenaem is. — Uwe blydschap is my eene zoete belooning."

"Heer Wolfangh" hernam Geertruid met eene droeve, doch vriendelyke uitdrukking "ô, het spyt my dat een moedig mensch als gy zyt....."

"Ik versta u, jonkvrouw" antwoordde de roover "maer alle hoop is niet verloren..... Gedenk my in uwe gebeden!"

Terwyl Geertruid voortging met Wolfangh te spreken, stond de oude Theresia, die met de jonkvrouw was binnen gekomen, by haren gryzen meester te weenen. Duizend uitroepingen kwamen haer uit den mond, en zy vervulde de kamer met droefheidsgillen; — want zy zag hem voor de eerste mael, en kon des meisjes blydschap niet begrypen. Had zy hem zoo naby het graf gezien, als zyne dochter, zou zy zeker ook wel verheugd zyn geweest. Op Lodewyks bevel zweeg zy en weende met doffe snikken.

"Vader!" sprak Geertruid, "laet my u in onze wooning brengen, opdat gy rusten moogt, — en morgen welgemoed onder myne zoenen ontwaekt."

"Heeren" riep Godmaert "ik verlaet u. Maekt, dat de dag van heden geene gruwelen zie —... Komt, uwe handen nog eens gedrukt, myne vrienden, en blyft met God."

Allen kwamen hem beurtelings de hand drukken en een eerbiedig vaerwel zeggen.

Wolfangh deed de draegbaer naderen.

"Mannen!" sprak hy tot zyne makkers "dat men den edelen Godmaert naer zyne wooning drage! — Gy allen zult by het huis blyven waken, — en zult my op uw leven, voor al wat hun geschieden kan, verantwoorden."

"Ik dank u, heer Wolfangh!" zei Geertruid, zich voor hem buigende.

De grysaerd werd voorzigtig van de vier roovers opgeheven, en verliet de zael onder het gejuich zyner vrienden.

"Lodewyk! als gezegd is, heden ten acht ure!" riep Schuermans.

In min dan een oogenblik was de kamer ledig; de stappen der heengaende persoonen weêrgalmden op de trappen, en de voordeur werd achter hen gesloten.

Jesus, Jesus! wat zal er vandaeg gebeuren! zuchtte moeder Schrikkel. — En zy schoof den laetsten grendel toe.

IX.

. . . . onedele gemeente
Wat bitse nijd verteert het merch in u gebeente
Wat dolheyd u vervoert?

JOOST VAN VONDEL.

Alles was bereid gemaekt tot het omverwerpen der Spaensche beheersching. Eenige der Antwerpsche Geuzen, die meest allen Edellieden waren, wilden slechts tegen den vreemden stryden; doch er heerschte nog eene andere en veel talrykere gezindheid onder de woelende scharen. Dit was de haet dien menig een den beelden toedroeg. Pieter Herman was de prediker welke, toen ter tyd, by Antwerpen met den grootsten nyd tegen dezelve uitvoer. Hy had zich, door eene misbruikte welsprekendheid, veel invloed by de misnoegden verworven, — en zich daervan bediend om hen

aen den Roomschen Godsdienst te onttrekken. Dat het gemeene volk zich door den haet, dien het den Spaenjaerden toedroeg had laten verleiden, hebben de navolgende jaren bewezen; — want de menschen kwamen allen de eene voor de andere na, van hunne dwaling en in den schoot der Heilige Kerk terug. Op dit tydstip waren er evenwel zeer vele op de geestelyken verbitterd, en vurige voorstaenders der hervormde leer.

Den negentienden Augusty, dag van gisteren, had er een buitengewoone preek by Borgerhout plaets gehad. — Eene groote menigte volks was er tegenwoordig. De regen, die by groote vlagen op het veld nederstortte, deed hen allen de plaets verlaten. Er werd dan onder hen gezegd dat zy ook eenen tempel hebben moesten; en met vloeken en zweren werd deze begeerte nog sterker uitgedrukt. Herman, die gevoelde dat de tyd gekomen was om zyn doel te bereiken, hield zyne aenhoorders een weinig buiten de Kipdorppoort staen, en klom op den trap van eenen windmolen. Het volk luisterde met angstige nieuwsgierigheid. Herman riep hun deze roekelooze woorden toe:

"Morgen, ten acht ure, preek in de Onze Lieve Vrouwe kerk! —" En hy kwam onder het gejuich: Leven de Geuzen! den molentrap af. . . . .

. . . .

Nu begon die schrikkelyke dag van morgen in het Oosten.

zich als eene schemering te vertoonen. Een dikke graeuwe nevel rees uit het Westen het morgenlicht te gemoet en bedekte de zon met eenen ondoordringbaren mantel. Het scheen dat die heerlyke perel van Godes kroon hare stralen niet over zulke gruwelen zenden wilde — en de koude dampen als eenen scherm tot zich had geroepen. Dezen ganschen dag was het blaeuwe hemelwelfsel onzigtbaer; de lucht was met stofregen als bezwangerd, — en de natuer kreeg eenen dier dagen, op dewelke de dieren der aerde zich, als of het nacht ware, verschuilen.

De deuren en vensters werden krakend geopend. De vreedzame daglooner ging met haest naer zyn werk, zyn knapzak met het dagelyksch brood gevuld: de kooplieden zetten hunne waren uit, de huisvrouw strooide met zorg het witte zand voor hare deur; — want geen van hen wist wat er omgaen zou.

Om acht ure veranderde de rustige stand der stad in een woelend tooneel, waerop het volk, als de baren der onstuimige zee, rondstroomde. Door nieuwsgierigheid aengedaen, verlieten de werklieden hunne winkels, de bootslieden hunne schepen, de vaders hunne huisgezinnen; — en boven deze duizende vlugtende hoofden, staken de roeren der wapenbroeders blinkend uit. Niets voorspelde dat er gruwelen zouden begaen worden; want zulke rondstrooming van volk werd er in die tyden meest alle dagen in onze stad gezien. By afwisseling kwam het geroep: leven de Geuzen! een' onvoorzigtigen mond uit — en dan ging een nare

schreeuw ten Hemel op en verlengde zich door alle de straten der stad. De grootste toeloop was op de Groote Markt; dáér stonden ontallyke Schutters voor het stadhuis geschaerd. Zeker hadden de weldenkende Magistraten iets van het voornemen der Geuzen geweten; want nooit was het stadhuis zoo wel met krygslieden bezet geweest

Lodewyk, Van Halen, Schuermans en hunne vrienden waren daer ook tegenwoordig. Eenigen van hen hadden zich onkennelyk gemaekt. Schuermans had het dikke wambuis en de blaeuwe broek eens schippers aen; de anderen droegen den wyden mantel op de schouders en den breeden hoed op het hoofd.

Juist waren zy bezig met te beraedslagen, hoe zy zich gedragen zouden, wanneer zy al het volk naer de Hoofdkerk zagen loopen. Angstig voor derzelver behoudenis bezorgd, drongen zy met geweld door de digtgeslotene scharen, tot in het midden des heiligen Tempels. Gods wooning werd door vloeken en zweren van het graeuw onteerd, de wapens klonken tegen de marmeren pilaren; — en de graven der Heiligen werden van goddelooze voeten vertreden,

"'T sermoon! De predikatie!" werd er geroepen.

Doctor Hermanus klom nu op den predikstoel, met den Bybel in de hand. Hy dacht zeker dat hy daer niet rustig zou geweest zyn, want in de andere hand nam hy een geladen pistool — en riep dat hy hetzelve op degenen die hem dorsten stooren, zou losbranden.

Lodewyk en zyne makkers hadden dit met ongeduld aengezien.

"Hier hebt gy een der voornaemste opstokers" sprak de jongeling.

"Wilt gy eens zien, Lodewyk, dat ik hem op het oogenblik doe zwygen?" vroeg Schuermans.

Op een bevestigend teeken van den jonkheer liep hy driftig den predikstoel op. Eer Hermanus hem bemerkte, had Schuermans hem reeds het pistool uit de handen gewrongen en verre van hem op den Tempelvloer geworpen.

"Ga hier af, ketter!" riep hy "of ik werp u, als eenen hond dat gy zyt, ten gronde!"

Doctor Hermanus wilde niet afgaen. Op zyn gezelschap steunende, poogde hy Schuermans vast te grypen; doch deze, den prediker om den middel vattende, wierp hy hem als eenen steen te midden in het volk, dat schreeuwend achteruit deinsde. Veel gewapende mannen vielen op Schuermans aen, om den hoon welken hy hunnen meester gedaen had, te wreken. Misschien zouden zy den moedigen Antwerpenaer wel ombarmhartiglyk gedood hebben, hadden zyne vrienden hem niet ter hulp gevlogen.

Hier begon nu eene schrikkelyke worsteling. De Beeldstormers wilden den predikstoel hebben, en schreeuwden de anderen toe, dat zy Spaenjaerden waren. — Echter, zy het tegendeel wetende, werd er van de dolken geen gebruik gemaekt. De krachtige spieren en de zware vuisten alleen, dienden hun tot wapenen.

Dit worstelen had nu al eenigen tyd geduerd, wanneer een moedwillige vreemdeling Schuermans eenen dolksteek toestuerde, en hem een weinig aen den arm kwetste. Eenige droppelen bloeds rolden hem over de vingers. Zyne vrienden werden op dit gezigt nydig, en alle de dolken kwamen blikkerend aen den dag; een bloedig gevecht scheen onvermydelyk: velen liepen, vervaerd en schreeuwend, de kerk uit. —

Op eens werd het volk, dat by den ingang stond, met een onwederstaenbaer geweld, tempelwaerts in gedreven; de predikstoel scheen onder hunne drukking zyne grondvesten te moeten ontgaen. — Wolfangh kwam aen het hoofd van twintig welgewapende roovers, als uitzinnig de kerk binnen. Op het gezigt dezer onbekende mannen, die met zulke fiere blikken op het volk staerden, en den Tempel tot eenen moordkuil schenen te willen maken, werd het worstelen geëindigd. Niemand dorst zich roeren.

"Lodewyk!" riep Wolfangh "wat gebiedt gy? —" en hy zwaeide zyn rapier met dreigende oogen op de Beeldstormers rond. Eer Lodewyk een woord gesproken had, lagen er reeds dry gewond op den vloer.

"Houdt op! houdt op!" sprak de jongeling "stort geen bloed! Wy zyn te gering in getal om de predikatie te beletten; laet ons liever naer het Stadhuis loopen om hulp te vragen. Wy zullen terugkomen met eene goede bende Schutters om die goddeloozen de kerk te doen ontruimen. — Komt aen met spoed."

Zy gingen ter tempeldeur uit, in het gedacht dat men gedurende hunne afwezendheid zou voortgaen met prediken. Maer niet zoodra hadden zy de plaets verlaten of een lang geschreeuw van: — de afgoden aen stukken! de afgoden aen stukken! vervulde den Tempel als een vernielingskreet.

De ketters begonnen dan tegen de Beelden allen smaed te roepen en wierpen dezelve met vuiligheden in het aengezigt. Zy hadden evenwel nog niets gebroken, wanneer een van hen, voor St. Rochus staende, luid op riep: dat er geene beesten in Godstempel zyn mogten. — En hy rukte den marmeren hond van de voetzuil ter aerde. Een ander vatte den Heiligen by de voeten, en, daer het beeld in den muer vast was, en niet onder zyn geweld breken wilde, trok hy met zulke kracht aen hetzelve, dat de twee voeten hem in de hand bleven. De ketter stortte achterover op den grond. Het bloed liep hem langs mond en ooren uit.

"De afgoden aen stukken! — De afgoden aen stukken!" riepen duizende stemmen "Leven de Geuzen! —" en in een oogenblik hadden zy zich van koorden, bylen, houweelen en ander werktuig voorzien.

Nu liepen zy razend naer de Tempelmuren, en hakten, met geweld, alles wat maer een beeldgelyk was, ter neder. De menigvuldige kostelyke altaren, de schilderyen, de marmeren versiersels, alles werd onder het uitbraken van godlasterende woorden, ten gronde gesmeten, en met hamers verbryzeld. Het Heilig Ligchaem onzes Heeren eerbiedigden zy niet meer dan ongevoelig marmer. Zy smeten de Hostiën

op den vloer, en vertraden dezelve onder hunne voeten.

Het scheen dat de almagtige God zynen arm wederhield, om hunne gruwelen des te zwaerder te laten worden, en hun de straffen boven het hoofd te verzamelen.

Tot hier toe hadden zy de beelden, en alles waer toe zy reiken konden ontlid en verbryzeld. Een tafereel hing nog aen den muer. Christus voor ons allen aen het kruis stervende was er kunstig op afgemaeld. Velen der stormers hadden reeds hunne oogen met nydige blikken op hetzelve gewend; doch geen van hen dorst het overgeblevene tafereel genaken. Een man, wiens gryze haren over zyne schouders in wanorde hingen, stond voor de schildery; — den kolf van een zinkroer tegen de borst, en bereid om zyn wapen los te branden, op dengenen die hem zou naderen.

De heiligschenders kwamen eindelyk, in groot getal, naer den kunstenaer, — en wierpen hem met de stukken der beelden, om hem te doen wyken; doch hy bewoog zich niet, en scheen ongevoelig aen hunne boosaerdige woorden en daden. Op eens kwam er een behendiglyk achter den schilder, en trok hem achterover op den vloer. — Het roer ging af en een der stormers kreeg het lood in de borst.

Nu ging een schreeuw van sla dood! sla dood! door de gansche kerk.

"Myn tafereel!" schreidde de schilder "ó myn Christus! —" En hy reikte de armen smeekend ten Hemel. Hy

zag het tafereel, gebroken en aen flarden gescheurd, nevens zyne zyde vallen, op hetzelfde oogenblik dat een Geus hem met eenen dolksteek het hart doorboorde. De ongelukkige kunstenaer sprong op, door eene laetste zenuwspanning, en viel, zoo lang hy was, op de stukken van de schildery. Zoo als hy wel eer aen Lodewyk gezegd had : zyn bloed stroomde, der kunst ten offer, over het werk zyner handen.

De beeldenvyanden lieten het lyk van Van Hort liggen en begaven zich op nieuw aen het breken. De twaelf Apostelen stonden heerlyk en verheven boven de pilaren die het welfsel ondersteunden. Hooge ladders werden er tegen gesteld en met haken en koorden werkten de schenders zoo lang, tot dat deze marmeren beelden allen op den grond verbryzeld lagen. Velen werden door derzelver val gewond, en kermen hoorde men de gansche kerk door. Doch niets kon hen wederhouden : zy waren uitzinnig geworden. Alles was nu aen stukken ; de vloer met hoofden, voeten en andere deelen der beelden dusdanig bedekt, dat men met moeite er over kon.

Een prachtig beeld alleen stond nog ongehinderd boven deze puinhoopen van heilige zaken. Dit was het mirakuleus Beeld van Onze Lieve Vrouw van Antwerpen. Zy was nog in plegtgewaed, zoo als zy twee dagen te voren in den ommegang was rondgedragen. Eene kroon van de kostelykste diamanten versierde haer hoofd. Een mantel van gouden laken, met schitterende peerlen doorwrocht, viel achter haer

in menige kunstige vouwen neder. Het Goddelyk Kind Jesus droeg den zwaren zilveren wereldbol op zyne vingers.

Waerom dit beeld nog niet gebroken was is moeijelyk te zeggen. Allen hadden hetzelve gezien, mits het in 't midden der kerk op eene prachtige draegbaer geplaetst was. Het is denkelyk dat geen dezer goddeloozen het op zich dorst nemen den anderen tot het breken dezes beelds op te maken.

Nu alles verbryzeld was, en de hakken en bylen stil lagen, begonnen zy allengskens de Moeder Gods te naderen; en zagen elkander in de oogen met ondervragende blikken. Op dit oogenblik kwam een van hen die dronken was, want hy kon zich naeuwlyks regt houden, toegeloopen:

"Wel mannen!" riep hy "zyt gy bang van dit stuk hout, of zyt gy bang van de bellekens, welke haer aen 't lyf hangen? Kom, kom, smyt die..... maer op den grond!—" En een schrikkelyk smaedwoord viel van zyne lippen; want zyne makkers waren er over verbaesd. —

"Roep, vive les Gueux! of gy moet aen stukken" brulde hy nogmaels. Willende de daed by de woorden voegen, vatte hy met zyne twee handen de armen der draegbaer en dezelve omkeerende, wierp hy Gods Moeder op den vloer — De juweelen werden ontroofd, den mantel gescheurd, de kroon verbryzeld; en het beeld bleef naekt en geschonden liggen.

Hadden de mannen van Wolfangh hunnen meester verlaten, om zich onder de beeldenbrekers te vermengen? Dit was waerschynelyk; want onder die, welke eerst de hand

legden aen de juweelen der Moeder Gods, waren vier of vyf kerels, die eene uer vroeger met Wolfangh waren uitgegaen.

Wanneer de ketters eenigen tyd nutteloos hadden rondgezien naer beelden die konden gebroken worden, begaven zy zich tot rooven. Zy namen de gewyde kelken, remonstranciën, kandelaren, kruissen; alles wat maer eenige weerde had, werd gestolen. De deur der sakristie werd opengeloopen — en deze booswichten, niet vergenoégd met rooven en stelen, kleedden zich spotsgewyze als Priesters en zongen vuile liedjes als lofpsalmen beschimpend ten Hemel op.

Dit alles gebeurde zonder eenigen tegenstand. Lodewyk was met Wolfangh naer het Stadhuis geloopen, en had den Burgemeester verzocht een deel schutters met hem naer de kerk te sturen; maer een ander gevaer belette de overheid dit verzoek toe te staen. — Men hoorde, in de rigting van het spaensch kwartier, een hevig geschiet van zinkroeren; een verward krygsgeroep en alle de kenteekenen van een bloedig gevecht. Vele schutters hadden hunne gelederen verlaten, om zich naer huis te begeven en hunne eigene goederen voor plundering te beschermen, zoo dat de Burgemeester de weinige die overbleven niet van het Stadhuis dorst wegzenden.

Het gerucht en het geschiet dat men hoorde, was veroorsaekt door eenen aenval van Houtappel en zyne vrienden tegen het spaensch kwartier.

De Spaenjaerden hadden zich aen dien aenval verwacht en hunne dienstboden gewapend langs hunne huizen in de Kloosterstraet geschikt. Ook wanneer de Geuzen zich eerst vertoonden vonden zy eenen goeden tegenstand, en moesten, met verlies van vier mannen, terug wyken. Maer hunne razerny werd heviger door dit ongeval. Houtappel sprak zyne makkers aen en liep met hen op nieuw vooruit....

Nu hoorde men van op de Groote Markt de afwisselende scheuten der roeren en het geraes der smeedkreten, die de twee benden elkander vechtend toestuerden. De Geuzen behaelden dit mael een groot voordeel op hunne vyanden, door dien zy moediger en in grooter getal waren; zy smeten zich weldra te midden der Spaenjaerden, vermoorden alle degenen die tegenweer boden, en dreven de anderen op de vlugt, zoo dat zy zich eindelyk meester van het slagveld zagen.

De lyken en gekwetsten werden opgenomen en by de Hoogstraet in het Peerdeken gebragt. Wanneer de gewonden verbonden waren, begaven zich de overblyvende Geuzen terug naer de Kloosterstraet en liepen er de deuren der spaensche wooningen open, welke bezigheid zy bleven voorzetten tot dat er geen enkel vyand meer te vinden was.

Gedurende dien tyd waren de beeldstormers nog bezig met in de kerk van Onze Lieve Vrouw alles aen te stukken te slaen of te rooven. Doctor Hermanus, welke hen niet had verlaten, wakkerde hen aen om in het breken der af-

goden, zoo hy zegde, voort te gaen en deed hun het doemnisweerdig voornemen opvatten, de andere parochiekerken der stad op dezelfde wyze te onteeren.

Zy trokken dan met kruisvanen, standaerden, zilveren lanteernen en kruissen, welke zy geroofd hadden, als eene processie de kerk uit. Een groot getal onder hen, hadden kazuifelen, stoolen en ander geestelyk plegtgewaed aen. Zy zongen met verwarde stemmen de psalmen door Clement Marot op rym gesteld. De kostelyke kruisvanen wentelden zy, ten schroom van de verbaesde burgers, in het slyk; en hieven dezelve dan weder, vuil en onkennelyk, in de hoogte.

Het geschreeuw van Leven de Geuzen! herhaelden zy onophoudelyk.

Lodewyk met Wolfangh en een tiental hunner vrienden stonden by het Stadhuis, en staerden met wanhoop op die verfoeijelyke heiligschending; zy poogden nogmaels de Wethouders over te halen tot eenen aenval tegen de beeldstormers; doch zy gelukten hier in niet, aengezien de Overheden het voorzigtiger oordeelden, de weinige krygsknechten die hun getrouw gebleven waren, niet in gevaer te stellen.

Lodewyk leunde moedeloos en byna weenend tegen eenen pael der markt; zyne oogen dwaelden met afgryzen en met toorn tusschen de ontheiligde standaerden, en misschien ware hy in die beweegloosheid zeer lang verzonken gebleven, maer iets dat hy nu zag deed hem opspringen, als iemand die door eenen pynelyke slag getroffen wordt. Hy bragt de twee handen voor zyne oogen, om niets meer te

zien; weldra nogtans hief hy het hoofd op, en riep tot zyne vrienden:

"O hemel! Ongehoorde boosheid! Ziet, zy hebben het heilig Sakrament! Onzen levenden God zelf durven zy bespotten! Nu weêrhoudt ons niets meer..... Sterven wy als ware Christenen, indien het zyn moet. — Ontrukken wy hun ten minsten het Allerheyligste!"

Met deze woorden trok hy zynen degen uit de scheede en wilde zich vooruit werpen om te midden der schenders te loopen, maer Wolfangh weêrhield hem, en sprak met doffe stem:

"Bezie my, Lodewyk. Is er bloed in myne oogen of niet? Brandt in my de razerny als een verslindend vuer? ja, niet waer? — Nogtans, dit mael zal ik mynen drift overwinnen. Aen my zal de eer toekomen van het uitvoeren dezer heilige taek. Gylieden kunt ze niet volbrengen: gy zyt te woedend, te onvoorzigtig: met geweld is hier niets te winnen... Laet my doen; blyft hier stil staen.... verroert u niet....."

Wolfangh haelde by deze woorden eenen moordpriem van onder zynen mantel en beproefde met den vinger of de punt nog scherp was. Dan ging hy met sluipende stappen tot tusschen de schenders, en naderde allengskens tot by dengenen die het Allerheiligste droeg. Maer hoe ontvlamde hy in gramschap, wanneer hy in dezen spotter, eenen roover zyner bende herkende! Hy bleef staen, stak de hand onder zynen mantel en vatte den moordpriem; maer een plotseling gedacht deed hem denzelven weder loslaten.

Hy bragt zynen mond aen het oor van den roover en sprak met eene drukkende klem :

"Gy gaet sterven, Bernhard. Myn moordpriem weet reeds de plaets waer hy u doorbooren zal."

De roover werd bleek als een doode; hy had de stem, die in zyn oor sprak, herkend. Eene sidderende beving liep hem over het ligchaem.

"Luister" hernam Wolfangh "ik zal u genade bewyzen; ik zal u niet vermooren, indien gy hetgeen gy draegt my overgeeft, zonder dat het iemand bemerke."

De roover bukte zich als of hy iets, dat aen Wolfangh's voeten lag, wilde vatten. Hy stond op : de remonstrancie was verdwenen..... Alleenlyk kon men bemerken dat Wolfangh met den linker elleboog de eene zyde van zynen mantel omhoog hief: eene houding die men in hem zeer zelden bespeurde. Hy ging niet regtstreeks tot Lodewyk, maer draeide langs de Handschoenmarkt af en kwam zoo by het stadhuis, alwaer de remonstrancie aen den Burgemeester ter bewaring gegeven werd.

Een uer later verliet Lodewyk zyne vrienden, onder voorwendsel van zich naer huis te begeven; doch het was om vol droefheid en eenzaem door de stad te dwalen: het was om zich geheel over te geven aen de smart, die deze schriktooneelen hem veroorzaekten. Wanhopig en buiten zich zelven stapte hy langzaem door de straten en scheen zich byna niet meer te bekreunen met hetgeen er gebeurde. Een gevoel van schaemte belette hem zich naer Godmaert's

woning te begeven. Zou hy zeggen dat dit alles onder zyne oogen geschied was, zonder dat hy iets had kunnen doen om het te beletten?

Nu de stormers, door de onmagt der regering, van straf-feloosheid verzekerd waren, gingen zy voort met alles in de stad aen stukken te houwen. Geen beeldje lieten zy op poort of muer ongeschonden staen. — En wanneer de vreedzame burger zich tegen hun geweld wilde verzetten, werd hy van deze booswichten vervaerlyk mishandeld en met alle smaedwoorden bejegend. Een oneindig getal inwooners, die over de gevolgen dezer goddeloosheid en vernieling verschrikten, vielen van de zyde der hervormers af.

De zon had zich van wolken ontdaen. Heerlyk en prachtig zond zy hare stralen boven de puinhoopen, die overal op de openbare plaetsen byeen gezameld waren. Afwisselende scharen van ontelbare menschen stroomden met bly gejuich door de stad.

"Heil! Heil! —" schreeuwden zy, als of eene razende vreugde hen dol had gemaekt. Bylen, ladders, koorden en meer ander werktuig, werd door hen zegepralend rondgedragen. Wanneer zy, aldus loopende, op den gevel van eenig gebouw nog een beeld, hoe hoog het ook ware, bemerkten, klommen zy door het graeuw toegejuicht naer boven; en het beeld viel dan onder het geroep: Heil! Heil! kletterend en verbryzeld op den grond.

Alle winkels waren gesloten, alle kerken geroofd, de gevels van alle huizen en openbare gebouwen geschonden.

Puinhoopen van kostelyk marmer belemmerden de kruisstraten. Het scheen dat de Antwerpenaren, door uitzinnigheid verblind, hunne huizen niet meer bewoonen wilden en hunne eigene stad met hardnekkigheid vernielden.

Van deze gruweldaden geschiedden er vele op de plaetsen en in de straten waer Lodewyk voorbyging. Zoo zag hy vóór de St. Jacobskerk eenen grooten hoop beelden van heiligen, kruissen en vele andere gewyde zaken, in een groot vuer, dat de stormers aengestoken hadden, tot assche verbranden.

Op den namiddag ging hy voorby het Minderbroederklooster, alwaer men bezig was met plunderen: de Broeders en Priesters werden met spotterny en mishandeling verjaegd en vervolgd....... Dit ziende verschrikte Lodewyk hevig, daer hy aen Pater Franciscus dacht; dan eerst ontwaekte hy uit de radeloosheid, welke hem dien ganschen dag tot eenen gevoelloozen mensch gemaekt had. Hy hief het hoofd op, een nieuw vuer blikkerde in zyne oogen en hy wendde zich met haestige stappen naer de Veemarkt, om Pater Franciscus te gaen vinden en hem van mishandeling te bevryden, indien het mogelyk ware.

Dáér komende vond hy, vóór het Predikheerenklooster, eenen ontelbaren hoop beeldstormers, die hem den doorgang beletten. Met veel moeite, na lang drukken en stooten, geraekte hy eindelyk binnen in het klooster, dat met booswichten en dieven was opgevuld. Hy zag hen om de zilveren kandelaren vechten, hoorde de schandelykste vloeken

tegen de welfsels bonsen, en vond den refter vol dronken menschen, die in onzedige liedekens en lasterende spotternyen zich vermaekten.

Lodewyk ging dwars door deze goddeloozen en gaf geene aendacht op hunne scherts; hy klom den trap op om zich naer de Cel van Pater Franciscus te begeven en kwam weldra op het eerste verdiep waer hy weinig volk aentrof.

De Cellen stonden open, alles was binnen dezelve doodstil; eenige deuren waren aen stukken geslagen, als een teeken der baldadigheden die men hier gepleegd had. Reeds klopte het hart van den jongeling langzamer; zyn hoofd viel met moedeloosheid voorover en er was weinig hoop meer in hem, alhoewel hy nog voortstapte door den gang; wanneer hy op eens eenige stemmen van verre zegepralend hoorde roepen:

"Hier hebben wy nog eenen paep! werpt hem op de straet, dien hond!"

Lodewyk sprong voor uit, smeet dry of vier mannen van de Celdeur weg, en deed eenen stap in het kleine vertrek; terwyl de verbaesde stormers elkander met ondervragende blikken bezagen.

Pater Franciscus lag, zoo lang hy was, met het aengezigt tegen den grond, vóór een Kruisifiks uitgestrekt; zyne zilveren haren raekten van wederzyde den vloer. Van tyd tot tyd deed hy eene beweging als om de handen hemelwaerts te heffen, en eenige vurige woorden, die zynen mond ontsnapten, getuigden dat hy bezig was met bidden.

Er kwam in den geest van Lodewyk een gedacht om alle de spotters, die aen de deur stonden, te dooden; hy kon dit doen, want zy waren weinig in getal en niet gewapend; maer hy verliet welhaest dit inzigt en wierp zich geknield nevens Pater Franciscus, wiens eene hand hy in de zyne nam. Dan sprak hy:

"Vader hier ben ik, uw beminde zoon Lodewyk. Ik kom u redden......"

De Priester regtte zich op de knieën, bezag Lodewyk met eenen dankbaren blik en antwoordde, terwyl hy de oogen op het Christusbeeld gerigt hield:

"Lodewyk, myn goede zoon, ik dank u om uwe genegenheid; maer ik zal u niet volgen. — Hier, in deze Cel, wil ik sterven, indien God over myn leven beschikt heeft. — Laet my bidden, stoor my niet. Ik wil de wereld verlaten met den naem des Heeren op mynen mond. Ga heen, denk niet aen my."

Lodewyk sloeg als verdwaeld zyne twee armen om het hoofd van den Priester; tranen borsten uit zyne oogen en hy snikte:

"Gy sterven! Gy, myn goede vader! O, Geertruid zou my vermaledyden, indien ik u hier liet! Kom aen, de goddeloozen zullen u mishandelen; zy zullen u vermooren..... Het is nog tyd..... ik zal u verdedigen of sterven met u."

"Lodewyk, myn brave zoon, wees bedaerd...... Zie de kroon der marteldood wordt my aengeboden; — zou ik

die weigeren? De Heer heeft my zeventig jaren gegund.... ik ben niet ondankbaer......"

De jongeling plaetste zyne hand op den mond van den Priester.

"Uwe woorden zyn heilig" riep hy "maer zy branden op myn hart als vuer! — ô, Zie myne tranen, denk aen Geertruid, aen Godmaert. Gy alleen kunt ons troosten: uwe dood zou uwen vriend Godmaert het leven kosten, want nu durf ik het zeggen, en gy weet het, hy zou deel hebben in de moord; uw bloed zou op zyn hoofd terugvallen...... hy heeft uwe vyanden opgestookt...... Zult gy wreed genoeg zyn, ô goede vader! om hem die eeuwige wroeging op den hals te halen; om uw eigen bloed over hem te werpen, en zyne dochter haren vader te doen beschuldigen? — Neen, niet waer, gy gaet met my? Gy zyt te edelmoedig, te goed om uwen evennaesten, uwen vriend, dit ongeluk aen te doen?"

Gedurende deze woorden had Lodewyk den Priester met geweld doen regtstaen en trok nu, als zinneloos, aen zyne hand om hem uit de Cel te doen gaen.

"Ik zal u volgen" sprak eindelyk de Pater "maer luister wel op deze woorden, myn zoon; want ik wil dat gy ze volbrenget als een onverbrekelyk bevel.... Misschien zal men u en my bespotten en mishandelen; gy zult lyden met my, zonder gemor, zonder tegenweer..... Wat er ook gebeuren moge, al ware het dat men my het leven name, zoo is myn wil: dat gy niets doe om my te verdedigen of te wre-

ken..... ik verbied het u. Zult gy daer toe moeds genoeg hebben?"

"Ja, ja, vader, kom aen; ik zal alles verdragen."

Zy gingen dan ter Celdeur uit, onder de smaedwoorden dergenen die zich in den gang bevonden, en kwamen weldra in den refter, waer zy door eenen hoop dronken mannen moesten gaen. Dezen hieven een verward gejuich aen, zoodra zy den Priester zagen :

"Een Paep! Een Paep!" werd er geschreeuwd.

In een oogenblik was Pater Franciscus van het boos gespuis omringd; allerlei lasteringen werden hem toegesnaeuwd : de eene trok aen de kap van zyn habyt, de andere spuwde hem met bier in het aengezigt, doch de Priester ging, met de oogen nederwaerts geslagen, langzaem voort en scheen vreemd aen alle deze baldadigheden: zyn habyt was aen flarden gescheurd; bier lekte van zynen statigen schedel.

Het gelaet van Lodewyk was schrikkelyk. Men kon er genoeg op lezen wat leeuwenrazerny hem verteerde; het wit van zyne oogen was onder en boven zigtbaer, zyne tanden waren krakend op elkander gesloten, en hy neep onwetend de hand van den Priester te pletten. — Nogtans hy herinnerde zich het ontvangen bevel en deed geen teeken, dat aenduidde dat hy tegenstand wilde bieden.

Na vele mishandelingen geraekten zy eindelyk op de Veemarkt; maer hier werd hun toestand nog verergerd. Eene ontelbare menigte volgde hen; velen kwamen aen de

ooren van den Priester de walgelykste woorden, de bloedigste blasphemiën uitspreken; anderen wierpen met slyk en vuiligheid, zoo dat de zilveren haren van Pater Franciscus schandelyk met zand en modder besmeurd werden.

Reeds had Lodewyk meermalen gesmeekt en geroepen:

"O, vader, laet my ze dooden, of myne aderen barsten nog! — Ik kan niet — niet meer stil blyven. ô, Om godswil laet my u wreken en sterven!"

Maer de Priester antwoordde:

"Hoe schoon is het, Lodewyk, te lyden omdat men zynen God getrouw is. Denk aen de Christene Helden der oude tyden: zy werden gemarteld, gebrand, gepletterd; maer in het midden der ziedende olie, onder den klaeuw der leeuwen, kwam uit hunnen heiligen mond geene enkele klagt, geen enkel wraekzuchtig woord: alleenlyk staken zy de handen op tot God, om de vergiffenis hunner beulen te vragen. Volgen wy hun voorbeeld, myn zoon; misschien zullen wy heden met de glansende kroon der martelie voor den Heer verschynen!"

By den hoek der Zwartzustersstraet, aen de Koepoort, stond een half opgebouwd huis, waerby een hoop gebrokene schaliën lag.

Even was Lodewyk eenige stappen daer voorby of hy hoorde een stuk schalie aen zyn oor fluiten. Weldra vlogen meer schaliën naer hen, tot dat eindelyk eene derzelve tegen het naekt voorhoofd van Pater Franciscus bonste en

hem eene wyde wonde toebragt.... Lodewyk zag het bloed over zyn aengezigt stroomen.....

Nu kende hy geene voorzigtigheid meer; nu vergat hy het bevel van den Pater, en, zonder meer naer hem om te zien, liep hy tot den genen, dien hy de schalie had zien werpen, en stak hem met zoo veel nydigheid zynen degen door het lyf, dat dezelve langs den rug uitkwam; — hy zag rond om nog meer slagtoffers te vinden, maer alle de spotters hadden zich loopend tot op eenen tamelyken afstand verwyderd.

Ondertusschen was Pater Franciscus op de straet nedergevallen: de slag der snydende schalie had hem zoo geweldig geraekt dat hy magteloos ten gronde was gezonken.

Lodewyk naderde hem met eenen angstigen schreeuw, en, hem half opheffende, sleep hy hem tot tegen den muer van een huis, waer hy hem zittend nederzette. Terwyl waren de baldadigen met meer woede genaderd en wierpen allengskens meer en meer met steenen, schaliën en vuiligheid.

Vol wanhoop, radeloos, en niet wetende wat doen om den Priester te bevryden, ging Lodewyk vóor hem op zyne hukken zitten en bedekte hem zoo met zyn eigen ligchaem. Steenen vlogen onophoudend tegen zyne lidmaten en menig pynelyke gil ontvloog hem. Misschien ware hy lang in deze houding gebleven; maer een gedeelte van het gespuis kwam langs eenen anderen kant staen werpen, zoo dat zy menigmael den Priester raekten. Deze, uit zyne magteloos-

heid ontwaekt, wilde met geweld Lodewyk van hem doen weggaen.

"Laet my sterven" sprak hy "laet my martelaer zyn — stel u niet langer bloot voor my..... Ik zal voor u bidden, in den Hemel. — Kom, myn brave, myn dappere zoon, geef my een afscheidszoen......"

Maer Lodewyk antwoordde niet; alle zyne aendacht was op de vliegende steenen gevestigd; alle zyne zorg bestond daer in, dat hy met zyne armen of schouders, als met eenen schild, het ligchaem van den Priester beschutte. Dan, eindelyk werd het getal hunner vyanden zoo groot, dat Lodewyk den Priester niet meer bevryden kon. Hy wierp zyne twee armen om den hals van Pater Franciscus en klemde zich vast tegen zyne borst:

"Daer is de zoen die gy gevraegd hebt, vader" riep hy "maer het is geen afscheidszoen..... Neen, sterven wy te samen voor onzen God..... O, ik zal ook martelaer zyn.... hoe schoon is die zekerheid......!"

Zyne stem verging en hy verborg zyn hoofd tegen den boezem van Pater Franciscus.

Gewis had hy zich in deze houding laten dooden maer een zware steen, die tegen het ligchaem van Pater Franciscus bonste, deed eenen luiden schreeuw uit zyne borst opkomen. Lodewyk rukte zich los, sprong met verdwaeldheid op, en blikte, tusschen eenen hagel van steenen, de straten in om te zien of er geene hulp te bekomen was. Op eens zag

hy van verre in de Koepoortstraet eenige menschen, die hy kende, aenkomen.....

Eene uitdrukking van blydschap liep over zyn gelaet en hy schreeuwde, als met eene bovennatuerlyke stem:

" Wolfangh! Wolfangh!"

En dan bedekte hy weder den Priester met zyn ligchaem.

Op den naem van Wolfangh schenen de steenen in de handen der werpers vastgehecht te zyn; zy bestaerden elkander ondervragend en blikten rond of zy waerlyk den man zouden zien, die den alomgevreesden naem van Wolfangh droeg.

Weldra kwamen er een tiental mannen by Lodewyk: het waren zyne vrienden, welke hy by het Stadhuis verlaten had.

"Wolfangh! Schuermans!" riep Lodewyk, terwyl hy van vóór Pater Franciscus weg ging "ziet, zoo behandelen zy den besten aller menschen..... eenen zeventigjarigen Priester!"

"Ha!" riep Wolfangh als met vreugd "er zyn boozer menschen dan ik! Het bloed der moordenaers gaet stroomen!"

Dan wierp hy eenen medelydenden blik op Pater Franciscus, eenen metenden blik op degenen die hem mishandeld hadden: hy nam in iedere hand eenen moordpriem, trok zyn hoofd tusschen de schouders...... er kwam een geloei uit zyne borst als uit de keel van eenen wilden stier... en, eenen stormram gelyk, wierp hy zich vooruit...

Eer Schuermans en de anderen hem volgen konden lag er reeds menig booswicht in zyn bloed te spartelen, en na een oogenblik was er in alle de aenpalende straten geen enkel mensch meer zigtbaer : alleenlyk hoorde men in de verte den schreeuw :

Wolfangh! Wolfangh! als eenen schrikverwekkenden roep aenheffen.

Dan kwam Wolfangh terug by Pater Franciscus; hy beslag met innige verontweerdiging het edel gelaet van den Priester, dat nu, onder een masker van slyk en bloed onkennelyk was gemaekt; maer, na eene wyl als verslagen op dit tooneel gestaerd te hebben, verliet hy Lodewyk en zyne vrienden, — en liep naer de deur van het tegenoverstaende huis. Ondanks zyn kloppen en roepen werd er niet opengedaen.

Wolfangh ontvlamde in razerny ; wanhopig wrong hy den yzeren klopper der deur krom, doch eensklaps hernam zyn ontembaer gemoed de overhand : een oogenblik later stond hy voor de deur met eenen arduinen dorpel, die hy by het afgebroken huis gehaeld had. Slot en grendel sprongen af..... De deur viel bonsend op den vloer.

Korts daer na kwam Wolfangh uit het huis geloopen : in de eene hand hield hy eene kom met water en in de andere eenige linnen doeken. Hy knielde neder by den Priester, waschte zyn hoofd en aenzigt en verbond zyne wonde met zoo veel behendigheid, dat men hem voor eenen geneesheer zou hebben kunnen aenzien.

Nu kon men bemerken wat schrikkelyke verandering er in Pater Franciscus was omgegaen. Het verloren bloed had hem alle zyne krachten ontnomen; zyn ingevallen gelaet was meer dan bleek: het was aschverwig, geel en doorschynend; zyne lippen waren van dezelfde kleur als de moorddadige schaliën die rondom hem lagen. — En nogtans, — er blonk op het aengezigt van den Priester eene hemelsche uitdrukking van onderwerping aen den wil des Heeren: een grimlach als die der Engelen.

Lodewyk zat insgelyks by Pater Franciscus geknield en hielp Wolfangh in het verbinden der wonde. Het was meest op Lodewyk dat de Priester zyn verflaeuwend oog gerigt hield.

"Ho, gy zult gered zyn, goede vader" sprak de jongeling met teederheid "uwe wonde zal genezen..... Gy zult nog langen tyd onzen beschermengel kunnen zyn."

"Lodewyk, myn dierbare zoon" zuchtte de Priester "de Heer heeft over my beschikt: hy heeft my de kroon der martelie vergund. Ik zal sterven.... Niet van de wonde die gy verbindt; maer een steen — de laetste — heeft my de borst ingedrukt. Ik voel het in myn ligchaem: myne ziel doet geweld om zich los te rukken; — zy wil hemelwaerts.... Doch ween niet om my: myn lot is te schoon....."

Op deze rede antwoordde Lodewyk niets: alleenlyk staerde hy met styve blikken op des Priesters gelaet.

"Gy bemint my dan zeer?" sprak Pater Franciscus, terwyl hy Lodewyks hand drukte.

Die woorden deden de tranen, als beken, uit de oogen van Lodewyk stroomen.

"O ja, gy bemint my zeer!" herhaelde de Priester. "Ik zal voor u bidden Lodewyk......"

Nu werd Pater Franciscus door Wolfangh en Schuermans voorzigtig opgeligt, met alle voorzorg ondersteund en langzaem naer de Keizerstraet voortgeleid, terwyl Van Halen en de andere vrienden van Lodewyk zich bereid hielden om den eersten spotter het leven te benemen.

Zy kwamen eindelyk aen de wooning van Godmaert en werden door Theresia binnen gelaten.

X.

Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Luc. Cap. ii. v. 14.

Glorie zy aen God in den Hoogen, en vrede op de aerde aen de menschen van goeden wil.

Godmaert en zyne dochter Geertruid zaten nevens elkaêr in de boekzael : zy deden niets, — en waren in dien staet van angst en afwachting, die al de denkingskracht des menschen op een enkel punt vereenigt. Sedert een halve uer hadden zy nog niet gesproken; zy schenen te slapen met open oogen. Reeds wisten zy hoe alle de tempels geroofd, geplunderd en ontheiligd waren: hoe men de geestelyken verjaegd en mishandeld had. Godmaert weende in het binnenste zyns harten over de hulp die hy de ketters weleer

verleend had; hy dacht met yzing aen Pater Franciscus, wiens lot hy niet kende.

Niet min was Geertruid door schrikkelyke gedachten gefolterd. Sedert den vorigen nacht had zy Lodewyk niet gezien. — Niemand had haer over hem eenig berigt kunnen geven. Pater Franciscus was in hare wooning niet verschenen, hy die anders, in alle droeve of gevaerlyke voorvallen, als een schutsengel aen hare zyde stond! Hare angstige vrees, hare benaeuwde gedachten losten zich op in dezen zucht, die dikwyls op hare lippen dreef: ho, zy zyn dood! ho, zy zyn dood! Op eens kwam Theresia in de boekzael geloopen, roepende als verdwaeld:

"Daer zyn ze! Daer zyn ze! Lodewyk met Pater Franciscus!"

Een blyde schreeuw van Geertruid antwoordde op de aenkondiging van Theresia. De jonkvrouw stond op met de armen in de hoogte, en sprong vooruit naer de deur, die op dit oogenblik open ging.

Maer, toen zy de bestykte kleederen van Lodewyk zag; toen zy bemerkte, hoe zyne handen met bloedige krabben als bedekt waren, en boven al, wanneer zy met styven oogappel op den Priester blikte..... dan werd zy als door eenen tooverslag geraekt. Zy bleef bevend in het midden der kamer staen, zond eenen grievenden gil door de zael, en zakte in een als een levenloos ligchaem.

Godmaert sloeg zich de twee handen voor het aengezigt en ontrukte zich aldus aen dit smartelyk tooneel.

De Priester was byna dood; hy werd door Wolfangh en Schuermans veel eer gedragen en voortgesleurd dan ondersteund; zyne verslapte beenen slepen over den grond — zy hadden geene kracht meer om stappen te vormen. Dan, zyn hart was nog niet gebroken, zyn geest nog niet verdoofd.

Men plaetste hem met voorzorg in eenen opgevulden armstoel, in denwelken hy zwaer en beweegloos nederzonk.

Ongetwyfeld had Geertruid het bewust zyn niet geheel verloren, want zy ontwaekte van zelf en stond op. In deze omstandigheid behield zy alleen de tegenwoordigheid van geest die er noodig was. Terwyl alle de byzynde persoonen stilzwygend op den Priester staerden, of met luider stemme klaegden, riep Geertruid alle de dienstboden van het huis tot haer. Den eenen zond zy om eenen heelmeester, den anderen om eenen geneesheer; de overigen moesten kussens en linnen doeken gaen halen of wyn en versterkende dranken aenbrengen.

Deze bevelen gaf zy bevend en als met eene koorts bevangen. Dan, zonder Lodewyk of iemand anders te bezien, ging zy tot den Priester en wilde hem op een goed bed doen leggen, doch hy stelde zich er tegen; — en de hand der jonkvrouw vattende, sprak hy, terwyl een heldere grimlach op zyne aschverwige wangen blonk :

"Myne dierbare dochter, spaer u die moeite, — uw goede vader gaet tot God. Pater Franciscus verlaet de wereld..... maer waerom zoudt gy treuren over my — terwyl

eene ongekende blydschap my vervult? Ik heb lang geleefd, myn kind; de Heer heeft my overladen met zyne gunsten, en nu — nu bewyst Hy aen my, onweerdig mensch, de grootste genade....... ik sterf voor zynen heiligen naem!"

Deze woorden deden op het gemoed der jonkvrouw eenen geheel anderen indruk, dan men had kunnen verwachten. In stede van in tranen los te breken verhelderde haer gelaet; iets dat aen eenen grimlach geleek kwam hare wangen betrekken, en zy hield hare oogen, als in eene hemelsche bespiegeling, op den Priester gevestigd. Die verandering kwam daer uit voort, dat zy, op de bleeke wezenstrekken van den Pater, iets heiligs, iets goddelyks zag blinken: dat zyne woorden, vol hemelsche vreugde, haer hadden doen gevoelen, dat zulke dood, indien zy voorvallen moest, waerlyk een geluk en eene genade van God zou zyn. Zoo ver vervoerde haer deze geestontheffing, dat in haer hart de treurnis gansch verging en door bedaerdheid werd vervangen. Op de woorden van den Priester antwoordde zy zonder droefheid:

"O, ik versta u, goede vader. Ja gy moogt sterven! Gy moogt de wereld verlaten! En uwe Geertruid zal niet weenen, niet klagen — want een schooner leven wacht u..... de hemel opent zich om u te ontvangen......"

Op dit oogenblik kwam er een geneesheer in de kamer. Zonder iemand aen te spreken ging hy tot den Priester, vatte zyne hand en bezag hem met aendacht.

Alle de tegenwoordig zynde persoonen schenen eens-

klaps uit hunne droefheid te verryzen en naderden te gelyk by den geneesheer; Godmaert zelf deed den zetel, waer in hy zich bevond, tot by den Priester rollen.

Na eene lange wyl van algemeenen angst vroeg Lodewyk aen den geneesheer.

"Niet waer, Meester Wallensius, er is nog hoop?"

De geneesheer antwoordde niet; maer Lodewyk zyne vraeg weldra herhaeld hebbende, liet hy de hand van den Priester zachtjes nedergaen en sprak met eene dorre stem:

"Nog een halve uer, ten langste!"

Op die akelige woorden volgde eene doode stilte. Godmaert, die nu by de zyde van Pater Franciscus gezeten was, sloeg zynen arm om den hals van zynen lydenden vriend en verborg het aengezigt op zyne borst. Tusschen eenen vloed van tranen, die onzigtbaer uit zyne oogen op des Priesters kleederen lekten, zuchtte hy:

"O, vader, vriend, herhael my dat gy my vergeeft; want de wroeging scheurt my den boezem. Ik weet het: een deel van uw onnoozel bloed moet op my terugvallen, indien uwe gebeden het niet van myn hoofd keeren. Vergeef my! Ik heb mede de tempels van mynen God geschonden; ik heb het oude Geloof helpen verdelgen en in alle de begane heiligschenderyen heb ik een schrikkelyk deel — want ik heb myne stadgenoten aengedreven tot de baldadigheden die u het leven kosten! ô Vergeef my!"

Godmaert bezag op dit oogenblik het gelaet van den Priester: een engelen grimlach blonk hem tegen, eene uitdruk-

king zoo treffend en zoo zoet dat hy de koude hand van Pater Franciscus aen zyne lippen bragt en eenen dankbaren kus op dezelve plaetste.

"O, gy hebt my vergeven!" riep hy met blydschap.

Des Priesters oogen begonnen te breken; dit was zigtbaer. Hy antwoordde in den eerste niet op Godmaerts klagten, maer vereenigde alle de kracht die hem overbleef, als of hy voor de laetste mael ging spreken. Hy wenkte dan, door eene ligte beweging des hoofds, Lodewyk en Geertruid, 'en zegde met flaeuwe stem, zoodra zy by hem stonden:

"Nu, myne kinderen—nu ga ik sterven — ik voel het!"

De wyze op dewelke die woorden uitgesproken waren lieten niet den minsten twyfel over derzelver waerheid. Geertruid zonk op hare kniën voor den Priester en dwong Lodewyk in de zelfde houding nevens haer te zitten.

De stervende Pater ging voort:

"Godmaert, ja, gy hebt gedwaeld — en gezondigd — maer uw berouw is innig.... In den naem van den God.... wiens dienaer ik ben — ik vergeef het u!..... treur niet door de vrees, dat de vyanden van ons Geloof — zullen zegepralen...... De Kerk van Jesus Christus — is onverdelgbaer..... uit de vervolging put zy haren luister; — uit de bevechting — hare magt................ Wolfangh, de Abt van St Bernards — zal u zeggen — wat gy doen moet..... Het kloosterleven zal uwe driften temmen....... gy zult genade vinden by den Heer!........... Liefste kinderen! Hebt dank om uwe genegenheid tot my. — — Wankelt nooit in

uwe warme liefde tot God........... in uwe vaste trouw aen het eenig zaligmakend Geloof..... Geertruid! Lodewyk! — gy zult vereenigd zyn......... wanneer de Kerk — haer rouwgewaed — zal afgeworpen hebben........ Uit den hemel...... zal — myne ziel — over uwe kinderen — waken. — Weest gelukkig!....... bemint....... elkan..... der...... en......."

Zyne stem verging en werd onvatbaer. Door eene laetste spanning zyner levenskrachten hief hy de regter hand boven het hoofd der knielende gelieven en scheen hen biddend te zegenen. Zyne hand viel weldra ontzenuwd neder. Hy hief nog eens de oogen hemelwaerts, en, als een licht dat, uitgaende, nog eenen helderen sprankel van zich werpt, sprak hy, met klare stem, deze schoone, deze verhevene woorden:

"Gloria in altissimis Deo..... et..... in terra pax hominibus.........!"

